

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ
ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α στον Πόλεμο του Βιετνάμ κατά τις
κυβερνήσεις του Τζ. Φ. Κέννεντυ, του Λ. Μπ. Τζόνσον και του Ρ. Νίξον.**

**Μεταπτυχιακός Φοιτητής:
Μπιθημήτρης Νικόλαος**

**Επιβλέπων καθηγητής:
Ανδρέας Λιαρόπουλος**

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, 2022

Το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

The intellectual work fulfilled and submitted based on the delivered master thesis is exclusive property of mine personally. Appropriate credit has been given in this diploma thesis regarding any information and material included in it that have been derived from other sources. I am also fully aware that any misrepresentation in connection with this declaration may at any time result in immediate revocation of the degree title.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία είναι αφιερωμένη στην οικογένεια μου, καθώς χάρις την αμέριστη υποστήριξή της, έχω καταφέρει να υλοποιήσω τα πρώτα βήματα της ακαδημαϊκής μου εκπαίδευσης. Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω τη σύντροφό μου για την εξίσου αδιάκοπη υποστήριξη της, όπως και τον επιβλέποντα καθηγητή μου Ανδρέα Λιαρόπουλο για την κατάλληλη καθοδήγησή του σχετικά με την εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝ ΟΙ Η.Π.Α., ΥΠΟ ΤΗΝ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΕΝΝΕΝΤΥ ΣΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ	7
1.1 Η θεωρητική προσέγγιση που ακολούθησε ο Τζ. Φ. Κέννεντυ	7
1.2 Η αρχή της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ και ο λόγος που συνέβη	9
1.3. Βιετνάμ: πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ των Η.Π.Α. και της Κίνας	11
1.4. Η ιστορική εξέλιξη της αμερικανικής εμπλοκής.....	13
1.5. Η δημιουργία ενός έθνους.....	15
1.5.1 Το πρόγραμμα των στρατηγικών οικισμών (strategic hamlet program)	17
1.5.2 Η αποτυχία των στρατηγικών οικισμών.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ Λ. ΜΠ. ΤΖΟΝΣΟΝ: Η ΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ ΚΑΙ Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΟ ΤΕΛΑΜΑ	20
2.1. Ο πρώτος χρόνος της προεδρίας.....	20
2.2 Το ψήφισμα του κόλπου Τόνκιν.....	22
2.3. Η θεωρία της κλιμάκωσης: το παράδειγμα του Βιετνάμ.....	24
2.4. Η αμερικανοποίηση του πολέμου.....	25
2.5. Η διεξαγωγή του αμερικανικού πολέμου	30
2.6. «Ο άλλος πόλεμος»: το ειρηνευτικό πρόγραμμα	33
2.7. Η Επίθεση του Τετ	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ Ρ. ΝΙΞΟΝ: Η ΑΠΟΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΞΟΔΟΥ	38
3.1. Η στρατηγική προσέγγιση του πολέμου στο Βιετνάμ	38
3.2. Βιετναμοποίηση του πολέμου	40
3.3. Θωράκιση της βιετναμοποίησης μέσω των στοχευμένων.....	42
Κλιμακώσεων.....	42
3.4. Το τελευταίο έτος του πολέμου.....	45
3.5. Η τριγωνική διπλωματία και η επίτευξη της συμφωνίας	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΔΙ' ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ (PROXY WARS) ΣΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ.....	51
4.1. Ο ορισμός του πολέμου δι' αντιπροσώπων (proxy wars)	51
4.2. Ο πόλεμος δι' αντιπροσώπων στο παράδειγμα του Βιετνάμ.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ ΤΩΝ Η.Π.Α. ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ.....	56
5.1. Το εσωτερικό μέτωπο.....	56
5.1.1. Το αντιπολεμικό κίνημα.....	57

5.2. Το στρατιωτικό μέτωπο.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ	64
6.1. Το Σύνδρομο του Βιετνάμ.....	64
6.2. Ξεπερνώντας το Σύνδρομο του Βιετνάμ	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΠΤΑ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΡΟΕΔΡΙΩΝ, ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ.....	70
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	74
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	77

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρακάτω διπλωματική εργασία έχει ως σκοπό να αναδείξει την αμερικανική πολιτική που ασκήθηκε από τις κυβερνήσεις του Τζ. Φ. Κέννεντυ, του Λ. Μπ. Τζόνσον και του Ρ. Νίξον, κατά τη διάρκεια της αμερικανικής εμπλοκής στον πόλεμο του Βιετνάμ. Πιο αναλυτικά, η εργασία αυτή θα επικεντρωθεί στα γεγονότα που διαδραματίστηκαν από το 1961 έως το 1973, περίοδοι που καλύπτουν τις κυβερνήσεις των τριών αυτών προέδρων.

Στην παρούσα εργασία, θα γίνει αρχικά εκτενής αναφορά και ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής που ακολούθησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής «Η.Π.Α» υπό τη διακυβέρνηση του Τζ. Φ. Κέννεντυ, στη περιοχή του Βιετνάμ. Πιο συγκεκριμένα, θα αναφερθεί ποιος ήταν ο στόχος αυτής της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, σχετικά με τη περιοχή της Ινδοκίνας και για ποιο λόγο επιλέχθηκε η περιοχή αυτή. Η περίοδος αυτή της διακυβέρνησης αφορά την αρχή της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ. Έπειτα, η εργασία αυτή θα εστιάσει στη κλιμάκωση της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ, κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης, του προέδρου, Λ. Μπ. Τζόνσον. Στη συνέχεια, το τρίτο κεφάλαιο της εργασίας, αφορά τη διακυβέρνηση του Ρ. Νίξον. Κατά τη χρονική αυτή περίοδο, οι Η.Π.Α. εισήλθαν στη τρίτη φάση της εμπλοκής τους στον πόλεμο του Βιετνάμ. Κατά τη διάρκεια αυτής της προεδρίας, ο στόχος της διακυβέρνησης αφορούσε την αποκλιμάκωση του πολέμου και την τελική έξοδο από αυτόν. Επιπλέον, η εργασία αυτή θα αναφερθεί στον πόλεμο δι' αντιπροσώπων (proxy wars), όσον αφορά το παράδειγμα του Βιετνάμ. Τα αίτια της αποτυχίας των Η.Π.Α. στον πόλεμο του Βιετνάμ, αποτελούν ένα εξίσου σημαντικό κεφάλαιο. Επιπρόσθετα, θα γίνει αναφορά στην κληρονομιά του πολέμου, σε σχέση με το πως επηρέασε την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. στα χρόνια που ακολούθησαν. Κλείνοντας εξίσου σημαντική είναι η σύγκριση που θα προκύψει, με βάση τα παραπάνω, μεταξύ των τριών προεδριών κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Βιετνάμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝ ΟΙ Η.Π.Α., ΥΠΟ ΤΗΝ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ KENNEDY ΣΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ

Οι Η.Π.Α., μετά την ανάδειξή τους σε παγκόσμια υπερδύναμη, μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Β'Π.Π.) και αναλαμβάνοντας τον ρόλο της ηγετικής δύναμης του Δυτικού κόσμου, προσπαθούσε να επεμβαίνει σε διάφορες περιοχές της υφελίου πριν αυτές υποκύψουν σε κομμουνιστική επιρροή. Ο μεγαλύτερος εχθρός των αμερικανικών κυβερνήσεων, κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα, ήταν η κομμουνιστική εξάπλωση. Το 1961, κατά την εκλογή του προέδρου Τζ. Φ. Κέννεντυ, η εξωτερική αυτή πολιτική των Η.Π.Α., η οποία είχε αρχίσει ύστερα από το τέλος του Β'Π.Π., εστίαζε στην ανάσχεση του κουμμουνισμού στην περιοχή της Ινδοκίνας. Για να γίνει αυτό κατανοητό, αρχικά χρειάζεται να γίνει αναφορά στη θεωρητική προσέγγιση που ακολούθησε ο Τζ. Φ. Κέννεντυ, από την αρχή της θητείας του.

1.1 Η θεωρητική προσέγγιση που ακολούθησε ο Τζ. Φ. Κέννεντυ

Ο Τζ. Φ. Κέννεντυ, όπως και οι περισσότεροι Αμερικάνοι πρόεδροι, χρησιμοποίησε δύο τύπους επιχειρημάτων στην ρητορική που ακολούθησε. Ο πρώτος τύπος επιχειρημάτων, αναφέρεται στη θεωρία του ιδεαλισμού και ο δεύτερος τύπος αναφέρεται στη θεωρία του ρεαλισμού.

Ο Τζ. Φ. Κέννεντυ στη ρητορική που ακολουθούσε, σε σχέση με το ζήτημα του Βιετνάμ, χρησιμοποιούσε τόσο επιχειρήματα που αφορούσαν τη θεωρία του ιδεαλισμού όσο και του ρεαλισμού. Πιο αναλυτικά, νομιμοποίησε την πολιτική που άσκησε στο Βιετνάμ μέσω του ιδεαλισμού, καθώς ο στόχος των Η.Π.Α. ήταν ο πόλεμος για την ελευθερία εναντίον της κομμουνιστικής ιδεολογίας. Επιπλέον, χρησιμοποιούσε ιδεαλιστικά επιχειρήματα, για να πετύχει με τον τρόπο αυτόν την εμπιστοσύνη και την αποδοχή των Αμερικάνων πολιτών, σε σχέση με την εμπλοκή των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ. Με την παραπάνω προσέγγιση, ο πρόεδρος Τζ. Φ. Κέννεντυ ενημέρωνε τους πολίτες, πως η εμπλοκή της χώρας στο Βιετνάμ αποτελούσε ένα κομμάτι του ευρύτερου παγκόσμιου αγώνα μεταξύ της ελευθερίας και του

κομμουνισμού. Πρόσθετα, ανέφερε πως οι Η.Π.Α. θα έπρεπε να πράξουν οτιδήποτε χρειάζεται, με στόχο να υπερασπιστούν την ελευθερία του Ν. Βιετνάμ από τον κομμουνισμό. Με τον τρόπο αυτό, ο Τζ. Φ. Κέννεντυ μετέτρεψε τον εμφύλιο πόλεμο του Βιετνάμ σε ένα πόλεμο ηθικής. Επομένως, με βάση το ηθικό καθήκον των Η.Π.Α. για να βοηθήσουν το Βιετνάμ με οποιοδήποτε τρόπο χρειαζόταν, έγινε εφικτή η νομιμοποίηση της επέμβασης των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ (Bostdorff & Goldzwig, 1994).

Ακόμα, βάσισε τη ρητορική του σε σχέση με το Βιετνάμ, στο ότι υπήρχαν ιδιομορφίες και δυσκολίες εξαιτίας της ιστορίας, της διοίκησης και των νομικών θεσμών του Βιετνάμ. Οι δυσκολίες και οι ιδιομορφίες αυτές χρειάζονταν χειροπιαστές πολιτικές, οι οποίες θα προέρχονταν από ειδικούς πάνω σε αυτό το θέμα (Bostdorff & Goldzwig, 1994). Ο Τζ. Φ. Κέννεντυ χρησιμοποιούσε κυρίως ρεαλιστικά επιχειρήματα, όταν δεχόταν ερωτήσεις από τους δημοσιογράφους σχετικά με την εξέλιξη της κατάστασης στο Βιετνάμ. Πιο αναλυτικά, αναφερόταν στις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι Η.Π.Α. στο Ν. Βιετνάμ, καθώς θα έπρεπε να διαχειριστούν έναν ανταρτοπόλεμο σε μια πολύ δύσκολη στρατιωτικά περιοχή, που ήταν καλυμμένη από πυκνή ζούγκλα (Bostdorff & Goldzwig, 1994).

Επιπλέον όσον αφορά τις πολιτικές που ακολουθούσε η κυβέρνησή του στο Βιετνάμ, επέλεγε να χρησιμοποιεί ρεαλιστικά επιχειρήματα. Η εξωτερική πολιτική του Τζ. Φ. Κέννεντυ, σε σχέση με το Βιετνάμ, ήταν ταυτόσημη με τον τεχνοκρατικό ρεαλισμό. Η επιτυχία, της αποστολής των Αμερικάνων στο Βιετνάμ, βασιζόταν σε ρεαλιστικές πολιτικές. Η ρεαλιστική ρητορική του Τζ. Φ. Κέννεντυ ήταν επίσης εμφανής όσον αφορά τη χάραξη της πολιτικής της εθνικής ασφάλειας και της εξωτερικής πολιτικής. Η χάραξη της πολιτικής αυτής θα έπρεπε να αφορά τους ειδικούς και όχι τον γενικό πληθυσμό. Αναλυτικότερα, ο Τζ. Φ. Κέννεντυ είχε δηλώσει στους δημοσιογράφους πως με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζονται ευαίσθητες πληροφορίες από τον εχθρό. Έτσι και στο παράδειγμα του Βιετνάμ, ο Τζ. Φ. Κέννεντυ ρεαλιστικά μιλώντας, είχε αναφέρει πως την πολιτική του Βιετνάμ την διαχειρίζονταν οι ειδικοί (Bostdorff και Goldzwig, 1994).

Συνοψίζοντας, τα επιχειρήματα που ακολούθησε ο πρόεδρος Τζ. Φ. Κέννεντυ, σε σχέση με το ζήτημα του Βιετνάμ, βασίζονταν τόσο στη θεωρία του ιδεαλισμού όσο και στη θεωρία του ρεαλισμού. Το επιχείρημα της «ελευθερίας» του Ν. Βιετνάμ, που είχε ως στόχο να κερδίσει την εμπιστοσύνη των πολιτών, βασίστηκε στη θεωρία του

ιδεαλισμού. Όταν έκανε δημόσια διαγγέλματα και ομιλίες χρησιμοποιούσε επιχειρήματα που προέρχονταν από τη θεωρία του ιδεαλισμού, με στόχο να αναδείξει τον εαυτό του σαν ηθικό ηγέτη. Στη θεωρία του ρεαλισμού, ανήκει το επιχείρημα πως ο πόλεμος περιλαμβάνει δυσκολίες και ιδιομορφίες, εξαιτίας της ιστορίας, της διοίκησης και των νομικών θεσμών του Βιετνάμ. Κατά κύριο λόγο, χρησιμοποιούσε επιχειρήματα από τη θεωρία του ρεαλισμού, όταν απευθυνόταν στους δημοσιογράφους. Είναι εμφανές, πως με το να χρησιμοποιεί και τα δύο αυτά είδη επιχειρημάτων, του δινόταν η δυνατότητα να έχει πληθώρα ρητορικών επιλογών (Bostdorff και Goldzwig, 1994).

1.2 Η αρχή της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ και ο λόγος που συνέβη

Παραπάνω, έγινε αναφορά στη θεωρητική προσέγγιση που ακολούθησε ο πρόεδρος Τζ. Φ. Κέννεντυ, κατά το διάστημα της διακυβέρνησής του. Εξίσου σημαντικό είναι να γίνει κατανοητό, τόσο το πως ξεκίνησε η αμερικανική εμπλοκή στο Βιετνάμ όσο και ποιος ήταν ο λόγος που συνέβη.

Πιο αναλυτικά, όσον αφορά το πως ξεκίνησε η αμερικανική εμπλοκή στο Βιετνάμ, αξίζει να αναφερθεί πως το 1954 το Βιετνάμ κατάφερε να νικήσει τους Γάλλους αποικιοκράτες τους, σηματοδοτώντας έτσι το τέλος του Α' Ινδοκινεζικού πολέμου. Στις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις της Γενεύης, το Βιετνάμ χωρίστηκε στο Βόρειο Βιετνάμ υπό την ηγεσία του κομμουνιστικού κόμματος. Ακόμα χωρίστηκε στο Νότιο Βιετνάμ με δική του ηγεσία αλλά υπό την αιγίδα των Η.Π.Α. Αναλυτικότερα, όταν οι Γάλλοι ηττήθηκαν από τους Βιετ Μιν συμφώνησαν με τους κομμουνιστές να διχοτομήσουν το Βιετνάμ. Ο Χο Τσι Μιν και οι Γάλλοι συμφώνησαν επίσης να γίνουν εκλογές σε δύο χρόνια με σκοπό την ένωση του Βιετνάμ. Ο πρόεδρος του Ν. Βιετνάμ, ο Νγκο Ντίεμ, θεώρησε πως θα έχανε τις εκλογές της ένωσης, από τον Χο Τσι Μιν και αρνήθηκε να παραχωρήσει εκλογές σύμφωνα με την παραπάνω συμφωνία. Οι Η.Π.Α. προτιμούσαν να υποστηρίξουν το καθεστώς Νγκο Ντίεμ, παρά να χάσουν το Βιετνάμ από τον κομμουνισμό. Επίσης οι Η.Π.Α. βοήθησαν στη δημιουργία του SEATO (Southeast Asian Treaty Organization). Ο οργανισμός αυτός συνέδεε όλες τις

δημοκρατικές χώρες της Ασίας με οικονομική και στρατιωτική συμμαχία. Η δημιουργία του οργανισμού αυτού βοήθησε στην αναγνώριση και στη νομιμοποίηση της χώρας του Ν. Βιετνάμ (Belanger, 1999).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το Β. Βιετνάμ με την κομμουνιστική ηγεσία εισήλθε κάτω από την κομμουνιστική ομπρέλα της Σοβιετικής Ένωσης και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Από την άλλη, το Ν. Βιετνάμ ανέλαβε τη θέση του προμαχώνα της αμερικανικής επιρροής στην ασιατική ήπειρο, με γνώμονα την ανάσχεση της κομμουνιστικής εξάπλωσης (Neale, 2005).

Η κομμουνιστική εξάπλωση έγινε αντιληπτή στην εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α., μέσω της θεωρίας του ντόμινο. Ο ορισμός της θεωρία του ντόμινο, επαληθεύεται όταν μια κομμουνιστική κυβέρνηση ενός κράτους οδηγεί γειτονικές χώρες σε κομμουνιστικά καθεστώτα. Με αποτέλεσμα, όταν ένα κράτος υποκύπτει στον κομμουνισμό ακολουθούν και τα γειτονικά, σαν μια σειρά από τέλεια ευθυγραμμισμένα ντόμινο. Όπως στο παράδειγμα του Βιετνάμ, η θεωρία του ντόμινο αποτέλεσε και την κινητήριο δύναμη της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής για να εμπλακεί στην συγκεκριμένη περιοχή του πλανήτη. Ο στόχος της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. ήταν η διατήρηση του status quo το διχοτομημένο Βιετνάμ, δηλαδή δεν επιθυμούσε την επικράτηση του κομμουνισμού σε όλο το Βιετνάμ, καθώς σε περίπτωση που το κομμουνιστικό καθεστώς επικρατούσε και στο Ν. Βιετνάμ θα επιβεβαιωνόταν η θεωρία του ντόμινο στην υπόλοιπη Ινδοκίνα. Η θεωρία ωστόσο επιβεβαιώθηκε καθώς μετά την οριστική υποχώρηση των Αμερικάνων από το Βιετνάμ οι γειτονικές Καμπότζη και Λάος μετατράπηκαν σε κομμουνιστικά καθεστώτα (<https://www.history.com/topics/cold-war/domino-theory>).

Ακόμα η εμπλοκή των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ, θα πρέπει να αναγνωστεί σε ένα ευρύτερο παιχνίδι γεωπολιτικής ανάλυσης. Πιο συγκεκριμένα, οι Η.Π.Α. είχαν ως πρωταρχικό σκοπό τον πόλεμο εναντίον του κομμουνισμού αλλά ταυτόχρονα η παρουσία των Αμερικάνων στο Βιετνάμ είχε και ως στόχο τον περιορισμό της διαρκώς αυξανόμενης επιρροής της Κίνας στη ευρύτερη περιοχή της Ινδοκίνας (Fredman, 2014).

Αναλυτικότερα θα μπορούσε να λεχθεί, πως το Βιετνάμ αποτελούσε το ορμητήριο για την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. σε σχέση με την Κίνα και την κομμουνιστική εξάπλωση. Η κυβέρνηση Τζ. Φ. Κέννεντυ είχε να αντιμετωπίσει ένα

σημαντικό δίλημμα όσον αφορά την εξωτερική πολιτική που θα ασκούσε στη περιοχή της Ινδοκίνας. Όσον αφορά το δίλημμα αυτό, από την μία δεν έπρεπε να χαθεί άλλη χώρα της Ασίας στο κομμουνιστικό μπλοκ, αλλά και από την άλλη χρειαζόταν να μην εισέλθει η Αμερική σε άλλο πόλεμο παρόμοιο με αυτόν της Κορέας (Fredman, 2014).

Συμπερασματικά, η αμερικανική εξωτερική πολιτική που ασκήθηκε, όσον αφορά το Βιετνάμ, σε πρώτο χρόνο είχε ως στόχο την σταθεροποίηση της νευραλγικής περιοχής της Ινδοκίνας. Επίσης, ο ρόλος που προσπάθησαν να διαδραματίσουν οι Η.Π.Α., στη περιοχή, ήταν να σταματήσουν την κομμουνιστική εξάπλωση στο μαλακό υπογάστριο της Κίνας. Η επέμβαση των Η.Π.Α. πραγματοποιήθηκε σε εκείνο το σημείο του πλανήτη, καθώς οι πολιτικοί αναλυτές της Ουάσιγκτον προμήνυαν, πως σε περίπτωση που το Βιετνάμ εισερχόταν σε κομμουνιστική επιρροή, αυτό θα συνέβαινε και στη γειτονική Καμπότζη και Λάος. Πράγμα που τελικά συνέβη, μετά την αμερικανική φυγή από το Βιετνάμ. Παρακάτω θα γίνει αναφορά στο πως εξελίχθηκε ιστορικά η εμπλοκή των Αμερικάνων στο Βιετνάμ.

1.3. Βιετνάμ: πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ των Η.Π.Α. και της Κίνας

Ένας από τους κύριους λόγους εμπλοκής των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ, σύμφωνα με την αμερικανική ηγεσία, ήταν ο περιορισμός της κομμουνιστικής δημοκρατίας της Κίνας στις ευρύτερες περιοχές της Ινδοκίνας. Οι πολιτικοί αναλυτές του προέδρου Τζ. Φ. Κέννεντυ, θεωρούσαν πως η Κίνα είχε σχέδια εξάπλωσης προς την νοτιοανατολική Ασία. Επομένως, η αμερικανική εμπλοκή σε εκείνο το κομμάτι του πλανήτη αποτελούσε ένα ζήτημα ασφάλειας. Αυτό γιατί ήταν μια περίοδος πολύ τεταμένη σε σχέση με το διεθνές σύστημα, εξαιτίας του Ψυχρού Πολέμου. Έτσι, οι Η.Π.Α. με αφορμή τον κίνδυνο που διέτρεχε η ανατολική Ασία και κατ' επέκταση το Βιετνάμ από τη Κίνα, αποφάσισαν να στηρίξουν ενεργά την περιοχή (Fredman, 2014).

Ο Τζ. Φ. Κέννεντυ ακολουθώντας τις συμβουλές των στενών συμβούλων του και κυρίως του Στρατηγού Τέυλορ, αποφάσισε να στείλει χιλιάδες στρατιωτικούς συμβούλους και στρατιωτικό εξοπλισμό στο Ν. Βιετνάμ. Η απόφαση αυτή λήφθηκε 22 Νοέμβριου του 61', με ένα υπόμνημα δράσης εθνικής ασφάλειας που ονομάστηκε «NSAM 3». Η διοίκηση Τζ. Φ. Κέννεντυ αύξησε σημαντικά την βοήθεια του προς το

καθεστώς Νγκο Ντίεμ και απέφυγε μέτρα που θα ωθούσαν την Κίνα σε μια άμεση εμπλοκή στο Βιετνάμ. Παράλληλα, ο πρόεδρος Τζ. Φ. Κέννεντυ έστειλε στρατεύματα στη Ταϊλάνδη, αποσκοπώντας στην αποθάρρυνση των κομμουνιστών σε περίπτωση που ήθελαν να διευρύνουν την στρατιωτική τους ισχύ στο διπλανό Λάος. Η πολιτική του Τζ. Φ. Κέννεντυ, που είχε ως στόχο την προσεκτική κλιμάκωση της στρατιωτικής εμπλοκής στο Βιετνάμ, επιβεβαίωνε την άσκηση πίεσης στις κομμουνιστικές δυνάμεις. Η βασική πολιτική που ακολούθησε η κυβέρνηση Τζ. Φ. Κέννεντυ, για την περιοχή της άπω ανατολής, ήταν ο περιορισμός και η απομόνωση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Ακόμα στόχευε στη διατήρηση του δικτύου των αντικομμουνιστικών συμμάχων των Η.Π.Α., γύρω από την περιφέρεια της Κίνας (Fredman, 2014).

Η κινεζική ηγεσία (αρχές του 1962), έβλεπε τις ενέργειες των Αμερικάνων στο Βιετνάμ ως έμμεση απειλή ως προς την ασφάλεια της χώρας τους. Ο Χο Τσι Μιν βλέποντας την διαρκώς αυξανόμενη παρουσία των Η.Π.Α. στο Ν. Βιετνάμ, επισκέφθηκε το Πεκίνο (καλοκαίρι του 62') με αίτημα την αύξηση της στρατιωτικής βοήθειας της Κίνας στο Β. Βιετνάμ. Το αίτημα αυτό επετεύχθη, καθώς ο Μάο αύξησε το στρατιωτικό υλικό προς το Β. Βιετνάμ. Επίσης, η κινεζική ηγεσία (Δεκέμβριος του 1962) έστειλε κινεζικές δυνάμεις να εισβάλουν σε αμφισβητούμενες περιοχές, που ελέγχονταν από ινδικές δυνάμεις. Η εισβολή αυτή είχε πολύ μεγάλη σημασία για τους πολιτικούς αναλυτές τις Ουάσιγκτον, καθώς επιβεβαιώνονταν οι ανησυχίες τους, όσον αφορά την κινεζική επιθετικότητα σε εκείνη την περιοχή του πλανήτη (Fredman, 2014).

Ο πρόεδρος Τζ. Φ. Κέννεντυ, πίστευε πως αν η Κίνα αποκτούσε πυρηνικό οπλοστάσιο θα μετατρέπεται αυτομάτως σε κυρίαρχη δύναμη στη περιοχή της Ασίας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, να αποδεχθεί την θεωρία του Ντόμινο, να δικαιολογήσει την εμπλοκή των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ και να αντιμετωπίσει τους εθνικιστές αντάρτες ως μέρος μιας παγκόσμιας κομμουνιστικής απειλής (Slantchev, 2014).

Συμπερασματικά, ο Τζ. Φ. Κέννεντυ κλιμάκωσε τη βοήθεια ως προς το Ν. Βιετνάμ με προσεκτικές κινήσεις, καθώς είχε ως σκοπό την περιορισμένη εμπλοκή της Κίνας στο Β. Βιετνάμ. Η Κίνα επίσης βοηθούσε το Β. Βιετνάμ πολύ προσεκτικά και συνήθως η βοήθεια αυτή ερχόταν ως απάντηση στις κινήσεις που έπραττε η Αμερική (Fredman, 2014).

1.4. Η ιστορική εξέλιξη της αμερικανικής εμπλοκής

Η εμπλοκή των Η.Π.Α. στην Ινδοκίνα, ξεκίνησε από τον πρώτο Ινδοκινεζικό πόλεμο, με την μορφή ενός μηχανισμού βοήθειας γνωστό ως MAAG (Military Assistance Advisory Group), προς το Ν. Βιετνάμ, το Σεπτέμβριο του 1950. Ο πρόεδρος που ξεκίνησε αυτό τον μηχανισμό βοήθειας, ήταν ο Χ. Τρούμαν. Σκοπός της βοήθειας, ήταν ο επανεξοπλισμός των γαλλικών δυνάμεων του Ν. Βιετνάμ. Τον Νοέμβριο του 1955, δημιουργήθηκε ένας νέος μηχανισμός MAAG για τις συμβατικές ένοπλες δυνάμεις του στρατού της δημοκρατίας του Ν. Βιετνάμ (<https://vietnamheartofwar.com/1955/11/01/1-november-1955-maag-formed-for-south-vietnam/>).

Με την άνοδο των κομμουνιστικών εξεγέρσεων στην επικράτεια του Βιετνάμ, ο πρόεδρος Νγκο Ντίεμ αναζητούσε να αυξήσει τον μηχανισμό βοήθειας του Ν. Βιετνάμ εναντίον των κομμουνιστικών εξεγέρσεων, αποσκοπώντας με τον τρόπο αυτό να ενισχύσει την ηγεσία του. Το 1960, η κυβέρνηση του Ν. Βιετνάμ αιτήθηκε την αύξηση των αμερικανικών στρατιωτικών συμβούλων. Μέχρι το τέλος της χρονιάς, οι Αμερικάνοι σύμβουλοι είχαν διπλασιαστεί. Το 1961 και εξαιτίας της διαρκώς αυξανόμενης δύναμης των κομμουνιστών ανταρτών, ο πρόεδρος Νγκο Ντίεμ ζήτησε ακόμη μεγαλύτερη βοήθεια από τις Η.Π.Α (<https://vietnamheartofwar.com/1955/11/01/1-november-1955-maag-formed-for-south-vietnam/>).

Το καθεστώς του Νγκο Ντίεμ, με τη βοήθεια και την υποστήριξη των Η.Π.Α., κατέστειλε τους υπέρμαχους του κομμουνισμού στο Ν. Βιετνάμ προχωρώντας σε χιλιάδες συλλήψεις, βασανιστήρια και εκτελέσεις. Η πολιτική αυτή που ακολούθησε το καθεστώς Νγκο Ντίεμ δεν έμεινε αναπάντητη από το Β. Βιετνάμ. Έτσι, ο πρόεδρος Τζ. Φ. Κέννεντυ, το 1961 έστειλε τα πρώτα αμερικανικά στρατεύματα στο Ν. Βιετνάμ με σκοπό την ενίσχυση του στρατού του. Ήδη μέχρι το τέλος του ίδιου έτους παραπάνω από 3000 αμερικανικά στρατεύματα είχαν εγκατασταθεί στο Ν. Βιετνάμ. Οι αμερικανικές δυνάμεις σε αυτό το πρώιμο διάστημα της εμφύλιας σύγκρουσης είχαν υποστηρικτικό και συμβουλευτικό ρόλο ως προς την εξέλιξη των στρατιωτικών ικανοτήτων του στρατού του Ν. Βιετνάμ. Το 1959 ξεκίνησε και επίσημα ο Β'

Ινδοκινεζικός πόλεμος, καθώς αντάρτες του Β. Βιετνάμ ή αλλιώς Βιέτ Κόνγκ σε συνεργασία με τον στρατό του Β. Βιετνάμ, τους Βιέτ Μιν, ξεκίνησαν πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον του Ν. Βιετνάμ (Neale, 2005).

Το 1960 το Βιετνάμ βρισκόταν ήδη σε μια δύσκολη κατάσταση, καθώς η χώρα ήταν διχοτομημένη, στο βόρειο και στο νότιο Βιετνάμ. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως στην αρχή της προεδρίας του Τζ. Φ. Κέννεντυ, το Βιετνάμ αποτελούσε ελάχιστος σημασίας για την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. Το 1961, η νέα κυβέρνηση Τζ. Φ. Κέννεντυ αποφάσισε να ασχοληθεί με το πρόβλημα του Βιετνάμ ελπίζοντας πως και άλλες δυτικές δυνάμεις θα συμμετείχαν στην επίλυση του. Από το δυτικό κόσμο, η Μεγάλη Βρετανία είχε εισέλθει σε διαβουλεύσεις για το πώς θα μπορούσε να συνδράμει τους Αμερικάνους στο πρόβλημα του Βιετνάμ, με γνώμονα την κομμουνιστική εξάπλωση στην Ινδοκίνα. Στις αρχές Μάϊου, του ίδιου έτους, εγκρίθηκε το πρόγραμμα «Δράση» και έτσι ο αριθμός των στρατιωτικών συμβουλευτικών δυνάμεων των Η.Π.Α. αυξήθηκε αρκετά εντός της επικράτειας του Ν. Βιετνάμ, ξεπερνώντας το όρια που είχαν τεθεί στην συνθήκη της Γενεύης. Τον ίδιο μήνα, ο αντιπρόεδρος των Η.Π.Α., Λ. Μπ. Τζόνσον, πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στο Ν. Βιετνάμ. Με αυτό τον τρόπο, ήθελε να αποδείξει πως η υποστήριξη των Η.Π.Α., στο καθεστώς του Ν. Βιετνάμ, ήταν πολύ ισχυρή (Varsori, 2003).

Επιπλέον, το καλοκαίρι του 1961, οι αντάρτες βιέτ κονγκ βρίσκονταν σε ετοιμότητα, με στόχο να πετύχουν στρατηγικά πλήγματα σε απομακρυσμένα κέντρα του Ν. Βιετνάμ ή ακόμη και να κλείσουν κεντρικούς οδικούς άξονες για αρκετές ώρες μέχρι να προλάβει να αντεπιτεθεί ο στρατός του Ν. Βιετνάμ. Το παραπάνω γεγονός προκαλούσε δυσφορία και αβεβαιότητα στη πολιτική που θα έπρεπε να ακολουθήσει ο Τζ. Φ. Κέννεντυ. Έτσι το φθινόπωρο του 61', ο Τζ. Φ. Κέννεντυ απέστειλε τον στρατηγό Μ. Τέυλορ στο Βιετνάμ για να βολιδοσκοπήσει την κατάσταση. Ο στρατηγός μετά το πέρας της αποστολής του ανέφερε στο πρόεδρο Τζ. Φ. Κέννεντυ πως ήταν εφικτή ακόμη η νίκη απέναντι στη κομμουνιστική εξάπλωση στην Ινδοκίνα, υποστηρίζοντας το καθεστώς Νγκο Ντίεμ. Ωστόσο για να επιτευχθεί η παραπάνω εκτίμηση θα χρειαζόταν μεγάλη αύξηση της στρατιωτικής παρουσίας των Η.Π.Α., τόσο σε οπλισμό όσο και σε ανθρώπινο δυναμικό. Το πλάνο αυτό ερχόταν σε ευθεία αντιπαράθεση με την συνθήκη της Γενεύης. Η εμπλοκή των Η.Π.Α. άρχισε σταδιακά να γίνεται ολοένα και πιο βαθιά στο Βιετνάμ. Ήδη από το Δεκέμβριο του 1961, το πρώτο αεροπλανοφόρο των Η.Π.Α., ονόματι «Core», γεμάτο με ελικόπτερα έριξε

άγκυρα στο λιμάνι της Σαϊγκόν. Επίσης ο αριθμός των στρατιωτικών συμβούλων αυξήθηκε περαιτέρω κατά 1500 άτομα (Varsori, 2003).

Το Φεβρουάριο του 1962, ξεκίνησε να λειτουργεί επίσημα η διοίκηση στρατιωτικής βοήθειας στο Βιετνάμ (Military Assistance Command Vietnam, MACV) με πρώτο διοικητή τον υποστράτηγο Π. Χαρκινς. Η διοίκηση αυτή διαμόρφωσε την δομή του στρατού του Ν. Βιετνάμ με τρόπο παρόμοιο με τον στρατό των Η.Π.Α.. Ο στρατός του Ν. Βιετνάμ εκπαιδεύτηκε για να επιχειρεί σε μεγάλης κλίμακας συγκρούσεις χρησιμοποιώντας σε μεγάλο βαθμό βοήθεια από το πυροβολικό και τα ελικόπτερα. Ο συμβατικός τρόπος πολέμου που προσέγγιζε το Ν. Βιετνάμ μαζί με τους Αμερικάνους στρατιωτικούς δεν είχε μεγάλη επιτυχία, καθώς το Β. Βιετνάμ πολεμούσε αντισυμβατικά με ανταρτοπόλεμο, χρησιμοποιώντας ενέδρες, σαμποτάζ και τη πυκνή ζούγκλα, με στόχο το όφελος τους (Marston & Malkasian, 2011).

Ένα πρώτο δείγμα της λανθασμένης προσέγγισης του πολέμου δόθηκε τις πρώτες μέρες του 1963, στη μάχη του Απ Μπακ. Πιο αναλυτικά στη μάχη αυτή, 400 αντάρτες, Βιετ Κόνγκ, νίκησαν 1500 στρατιώτες του στρατού του Ν. Βιετνάμ μαζί με Αμερικάνους στρατιωτικούς συμβούλους, οι οποίοι λάμβαναν υποστήριξη από την αεροπορία και το πυροβολικό. Οι Αμερικάνοι μετά την ήττα αυτή άρχισαν να κατανοούν την δύναμη αλλά και τον βαθμό εκπαίδευσης που είχαν οι Βιετ Κόνγκ στον αντισυμβατικό πόλεμο (Marston & Malkasian, 2011).

1.5. Η δημιουργία ενός έθνους

Μέσα στα πλαίσια της εξέλιξης της εξωτερικής πολιτικής που άσκησαν οι Η.Π.Α. στα πρώιμα χρόνια της εμπλοκής τους στην Ινδοκίνα, η στρατηγική της κυβέρνησης Τζ. Φ. Κέννεντυ, εισήγαγε μια νέα ιδέα στο διπλωματικό λεξιλόγιο. Η ιδέα αυτή ήταν «η δημιουργία ενός έθνους», μια έννοια η οποία χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα. Ο Τζ. Φ. Κέννεντυ επιλέγοντας να οικοδομήσει ένα σύγχρονο, δημοκρατικό και καπιταλιστικό κράτος στο Ν. Βιετνάμ θα έδινε την κατάλληλη ώθηση στους ίδιους τους νοτιοβιετναμέζους να αντισταθούν στον κομμουνισμό και στον ανταρτοπόλεμο. Έγινε σημαντική προσπάθεια με εσωτερικές μεταρρυθμίσεις για τη δημιουργία ενός δημοκρατικού έθνους στο Ν. Βιετνάμ. Όμως αυτό που δυσκόλευε τις Η.Π.Α. στην

επίτευξη της στρατηγικής της οικοδόμησης ενός έθνους, ήταν πως δεν λάμβαναν υπόψη τους την ίδια την ιστορία της χώρας, τις ιδιομορφίες και τις δυσκολίες εξαιτίας της ιστορίας, της διοίκησης και των νομικών θεσμών του Βιετνάμ (Kissinger, 1994. Latham, 2006).

Αναλυτικότερα η «νεογέννητη» χώρα του Ν. Βιετνάμ δεν είχε θεσμούς που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σαν βάσεις. Τέτοιες βάσεις για παράδειγμα είχαν οι ευρωπαϊκές χώρες που είχαν ισχυρές πολιτικές παραδόσεις και επωφελήθηκαν από το σχέδιο Μάρσαλ, μετά το τέλος του Β'Π.Π. Πρόσθετα το Βιετνάμ ήταν μια περιοχή που μόλις είχε νικήσει τους Γάλλους αποικιοκράτες τους. Η παραδόσεις τους ήταν βασισμένες στον κομφουκιανισμό, στον ταοϊσμό και στον βουδισμό, πράγμα το οποίο έκανε τον εκσυγχρονισμό της χώρας με βάση τα δυτικά πρότυπα εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα. Πρόσθετα το καθεστώς του Ν. Βιετνάμ υπό την ηγεσία Νγκο Ντίεμ ήταν πιο πολύ δικτατορικό παρά δημοκρατικό. Ο τύπος ήταν προσκείμενος στο καθεστώς Νγκο Ντίεμ, αλλά και η εκτελεστική εξουσία ήταν πολύ ισχυρότερη από την δικαστική και την νομοθετική, άρα το μοντέλο δημοκρατίας πολύ αδύναμο. (Kissinger, 1994. Latham, 2006)

Το καθεστώς Νγκο Ντίεμ είχε ωστόσο φιλοδοξίες να εκσυγχρονίσει το κράτος με την βοήθεια των Αμερικάνων συμβούλων του και να κερδίσει τον κομμουνισμό. Το πρόγραμμα της ταχείας ανάπτυξης του Ν. Βιετνάμ αποσκοπούσε να μετατρέψει την χώρα από αγροτική σε αστική γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ κεντρικής διοίκησης και των μεγάλων αγροτικών μαζών. Το καθεστώς Νγκο Ντίεμ ευελπιστούσε πως εκσυγχρονίζοντας το Ν. Βιετνάμ στα δυτικά πρότυπα θα πετύχαινε μια μετάβαση από την ταυτότητα της αποικίας, αλλά και παράλληλα θα ανέκοπτε την κομμουνιστική απειλή. Το πρόβλημα όμως με την στρατηγική των Η.Π.Α. για την ανάπλαση του κράτους ήταν πως για να επιτευχθεί ένα τόσο μεγαλεπήβολο σχέδιο για την μοντερνοποίηση του Ν. Βιετνάμ χρειαζόνταν δεκαετίες για να πραγματοποιηθεί. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην μπορεί να επιτευχθεί μια έγκαιρη νίκη εναντίον των ανταρτών σύμφωνα με την παραπάνω στρατηγική (Bostdorff & Goldzwig, 1994. Kissinger, 1994. Latham, 2006).

Οι στρατηγικοί αναλυτές της Ουάσιγκτον, στις αρχές της δεκαετίας του 60', θεωρούσαν πως η στρατηγική προσέγγιση της οικοδόμησης ενός έθνους, θα περιόριζε το πρόβλημα της κομμουνιστικής επανάστασης στο Βιετνάμ. Αυτό θα είχε ως

αποτέλεσμα την αποφυγή μιας περαιτέρω εμπλοκής των Η.Π.Α. σε ένα πιο διευρυμένο πόλεμο. Ο σύμβουλος εθνικής ασφάλειας του Τζ. Φ. Κέννεντυ, ο Γ. Ροστόου, σε μια επίσκεψη του στο Βιετνάμ το 1961, είχε παρατηρήσει πως μια στρατηγική ανοικοδόμησης και εκσυγχρονισμού του κράτους του Βιετνάμ θα μπορούσε να στεφθεί με επιτυχία. Αυτή η παρατήρηση είχε προκύψει ύστερα από διάλογο που έκανε με αιχμάλωτους στρατιώτες του εθνικού απελευθερωτικού μετώπου (NLF National Liberation Front). Πιο αναλυτικά, οι στρατιώτες τόνισαν στο Γ. Ροστόου πως συμμετέχουν στον επαναστατικό αγώνα των Βιετκόνγκ (BK) διότι ήθελαν να ζουν σε μια χώρα με σύγχρονους θεσμούς. Αναλυτικότερα ανέφεραν πως δεν συμμετείχαν στον αγώνα γιατί είχαν πηγή έμπνευσης τον Μαρξ ή τον Λένιν, ή λόγω της αποξένωσης που αισθάνονταν για το καταπιεστικό καθεστώς του Νγκο Ντίεμ. Άρα ο Γ. Ροστόου είχε φτάσει στο συμπέρασμα, πως με τη στρατηγική οικοδόμησης του έθνους, οι Η.Π.Α. θα μπορούσαν να αντιστρέψουν την επανάσταση του ανταρτοπόλεμου. Θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια «επανάσταση» που θα ερχόταν από το ίδιο το κράτος και θα οδηγούσε τους πολίτες σε μια κατάσταση μετάβασης προς τον εκσυγχρονισμό της χώρας (Latham, 2006).

1.5.1 Το πρόγραμμα των στρατηγικών οικισμών (strategic hamlet program)

Με βάση τα παραπάνω, οι Η.Π.Α. είχαν ως σχέδιο την οικοδόμηση της χώρας του Ν. Βιετνάμ, με στόχο τη συμπερίληψη των τεράστιων αγροτικών μαζών της χώρας, στο πολιτικό σώμα. Όμως αυτό ήταν και ζήτημα που απασχολούσε τους αξιωματούχους των Η.Π.Α., καθώς γνώριζαν πως λόγω των τεράστιων αγροτικών μαζών του Βιετνάμ, για να πετύχει την οικοδόμηση της χώρας θα έπρεπε να πετύχει η πολιτική που θα ακολουθούσε στην ύπαιθρο. Η επίλυση αυτού του ζητήματος ήρθε με το πρόγραμμα των στρατηγικών οικισμών. Το πρόγραμμα είχε ως στόχο να συμπύκνει τους περίπου 16000 αγροτικούς οικισμούς της χώρας σε 12000 στρατηγικούς οικισμούς. Οι στρατηγικοί αυτοί οικισμοί θα ήταν σε θέση να αμύνονται αποτελεσματικότερα σε επιδρομές. Το εγχείρημα ωστόσο ήταν κολοσσιαίο καθώς θα έπρεπε να μετακινηθούν συνολικά 15 εκατομμύρια αγρότες (Latham, 2006).

Κάθε στρατηγικός οικισμός θα είχε τις δικές του δυνάμεις αυτοάμυνας. Οι δυνάμεις ασφαλείας των οικισμών θα επωμίζονταν και τον ρόλο του ελέγχου για το ποιος εισέρχεται και εξέρχεται στους οικισμούς, μέσω της ταυτοποίησης στοιχείων. Σκοπός της ταυτοποίησης αυτής ήταν η αναζήτηση και αναγνώριση κομμουνιστών, οι οποίοι μπορεί να αναμειγνύονταν με τον απλό πληθυσμό (Hilsman, 1962).

1.5.2 Η αποτυχία των στρατηγικών οικισμών

Η στρατηγική των παραπάνω οικισμών, σε θεωρητικό επίπεδο, θα μπορούσε να προσφέρει στην επίλυση του προβλήματος στην οικοδόμηση του Ν. Βιετνάμ. Στη πραγματικότητα όμως το πρόγραμμα αυτής της αγροτικής μεταρρύθμισης στέφθηκε με αποτυχία για μια σειρά από λόγους.

Αρχικά το εγχείρημα βασιζόταν σε εθελοντική εργασία, από τους μετέπειτα κατοίκους του, για την οικοδόμηση της άμυνας του οικισμού. Κάτι τέτοιο είχε ως αποτέλεσμα να μένουν πίσω οι εργασίες των ανθρώπων αυτών στη καλλιέργεια της γης τους. Οι αγρότες αυτοί θα έπρεπε να μεταφέρουν τα καταλύματά τους εντός των στρατηγικών οικισμών, καθώς καταλύματα εκτός της εμβέλειας των οικισμών θα καταστρέφονταν. Οι περιοχές έξω από τους οικισμούς θα μετατρέπονταν σε ζώνες ανοιχτής ανταλλαγής πυρός (Latham, 2006).

Το μέγεθος της αποτυχημένης αυτής στρατηγικής έγινε κατανοητή τον Μάρτιο του 1962. Τότε ξεκίνησε η επιχείρηση «Ανατολή του Ηλίου», στην επαρχία Μπιν Νουονγκ, βόρεια της Σαϊγκόν, μια περιοχή στην οποία είχαν παρεισφρήσει πάρα πολλοί επαναστάτες. Σύμφωνα με την αναφορά της αμερικανικής υπηρεσίας, που είχε αναλάβει την επιχείρηση, μόνο 70 οικογένειες συμφώνησαν οικειοθελώς να συμμετέχουν στο πρόγραμμα, ενώ 140 οικογένειες προτίμησαν να παραμείνουν εκτός στρατηγικών οικισμών. Η επιχείρηση μετά από 6 βδομάδες που ήταν σε ισχύ είχε στεφθεί ήδη σε αποτυχία λόγω της χαμηλής συμμετοχής. Επίσης σημαδεύτηκε και από την πολύ ισχυρή υποστήριξη των ντόπιων πληθυσμών υπέρ του NLF (Latham, 2006).

Η αποτυχία του προγράμματος των στρατηγικών οικισμών δεν οφειλόταν στις φιλότιμες προσπάθειες των Αμερικάνων συμβούλων που οραματίστηκαν των

εκσυγχρονισμό του Βιετνάμ, στον πυρήνα του προβλήματος. Ο πυρήνας του προβλήματος αφορούσε την προσπάθεια των Η.Π.Α. να οικοδομήσουν ένα νέο έθνος δίπλα σε ένα αυταρχικό καθεστώς, με χαμηλή δημοφιλία. Επίσης σύμφωνα με Αμερικάνους συμβούλους, που υπηρετούσαν δίπλα στο καθεστώς του Νγκο Ντίεμ, οι απλοί αγρότες έβλεπαν την επανάσταση ως μια οικονομική και πολιτική αναθεωρητική δύναμη, σε αντίθεση με το καταπιεστικό καθεστώς Νγκο Ντίεμ. Προς τα τέλη του 1963, οι αξιωματούχοι των Η.Π.Α. είχαν φτάσει σε σημείο να θεωρούν ως μία αρνητική παράμετρο το καθεστώς του Νγκο Ντίεμ σε σχέση με την πολιτική διαχείριση του Ν. Βιετνάμ. Με βάση αυτό, οι Αμερικάνοι ήταν θετικοί στο να υποστηρίξουν ένα πραξικόπημα εναντίον του (Harrison, 1989).

Με βάση τα παραπάνω, ήταν εξ' αρχής ελαττωματικό, όλο το εγχείρημα των Η.Π.Α. για την μεταρρύθμιση του Ν. Βιετνάμ. Αρχικά οι Αμερικάνοι ηγέτες εξαπατούσαν τους εαυτούς τους, καθώς πίστευαν πως θα εκσυγχρονίσουν μια χώρα όπως το Ν. Βιετνάμ με αμερικανικούς κανόνες διακυβέρνησης. Επίσης η κυβέρνηση του Νγκο Ντίεμ ήταν πολύ αποξενωμένη από τους απλούς κατοίκους του Ν. Βιετνάμ, πράγμα που δυσκόλευε ακόμη περισσότερο την πολιτική οικοδόμησης έθνους από τους Αμερικάνους. Η αδυναμία συνεργασίας μεταξύ των Αμερικάνων και του καθεστώτος του Νγκο Ντίεμ γιγαντώθηκε, το 1963, με αποκορύφωμα τις διαδηλώσεις στο Χούε στις 8 Μαΐου. Οι διαδηλώσεις εκείνης της ημέρας σημαδεύτηκαν από την δολοφονία βουδιστών διαδηλωτών από τον στρατό του Ν. Βιετνάμ. Από εκείνο το σημείο και έπειτα οι Αμερικάνοι είχαν ξεκινήσει τις διαδικασίες αλλαγής του καθεστώτος του Νγκο Ντίεμ, καθώς είχε κριθεί ως μη βιώσιμο. Οι Η.Π.Α. καθοδήγησαν τους στρατηγούς του Ν. Βιετνάμ προς ένα πραξικόπημα. Τους τόνισαν πως θα τους βοηθούσαν ενεργά με την άμεση υποστήριξη, κατά την περίοδο διάλυσης των κεντρικών μηχανισμών της κυβέρνησης. Η τελική ανατροπή της κυβέρνησης Νγκο Ντίεμ επετεύχθη την 1^η Νοεμβρίου του 1963. Οι Η.Π.Α., μετά την μεθοδευμένη ανατροπή του καθεστώτος του Ν. Βιετνάμ, είχαν αρχίσει ήδη να εμπλέκονται στη διαμάχη του Βιετνάμ, με αποτέλεσμα την όλο και αυξανόμενη αμερικανοποίηση του πολέμου (Kissinger, 1994).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ Λ. ΜΠ. ΤΖΟΝΣΟΝ: Η ΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ ΚΑΙ Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ

Το παρόν κεφάλαιο αφορά τα χρόνια της προεδρίας του Λ. Μπ. Τζόνσον και εστιάζει στην εξωτερική πολιτική που ασκήθηκε κατά τη διάρκεια της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ. Αρχικά θα γίνει αναφορά στον πρώτο χρόνο της προεδρίας του Λ. Μπ. Τζόνσον, κατά την οποία ο ίδιος ακολουθεί τις πολιτικές που είχε καθορίσει ο πρώην πρόεδρος των Η.Π.Α., Τζ. Φ. Κέννεντυ. Στη συνέχεια, και ενώ ο πρόεδρος έχει εκλεγθεί από τον λαό των Η.Π.Α., σειρά έχει η απόφαση για την κλιμάκωση του πολέμου και για τη σταδιακή αμερικανοποίησή του. Η ανάλυση της διεξαγωγής του αμερικανικού πολέμου και της προσπάθειας του προέδρου να εγκαθιδρύσει ένα παράλληλο ειρηνευτικό πρόγραμμα, αφορούν σημαντικά κομμάτια αυτού του κεφαλαίου. Το σημείο καμπής για το τέλος τόσο της προεδρίας του Λ. Μπ. Τζόνσον όσο και της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ, αποτελεί η επίθεση του Τέτ, η οποία αναλύεται στο τελευταίο μέρος του κεφαλαίου.

2.1. Ο πρώτος χρόνος της προεδρίας

Μετά την δολοφονία του προέδρου Τζ. Φ. Κέννεντυ, τον Νοέμβριο του 1963, ο αντιπρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον ανέλαβε καθήκοντα προέδρου, όπως προβλέπει το σύνταγμα των Η.Π.Α.. Ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον, την πρώτη χρονιά που ανέλαβε τη διοίκηση του οβάλ γραφείου, ήταν ιδιαίτερα προσεκτικός όσον αφορά την πολιτική των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ. Ένιωθε την ηθική υποχρέωση να ακολουθήσει τις πολιτικές που είχε χαράξει ο Τζ. Φ. Κέννεντυ μέχρι εκείνο το διάστημα. Ακόμα επιθυμούσε να διατηρήσει ανέπαφο το επιτελείο του χαμένου προέδρου, επειδή έγινε πρόεδρος κάτω από πολύ ιδιαίτερες συνθήκες. Ο Λ. Μπ. Τζόνσον, όταν ήταν αντιπρόεδρος, είχε δηλώσει στον Τζ. Φ. Κέννεντυ, πως η περαιτέρω στρατιωτική κλιμάκωση για την ανάσχεση του κομμουνισμού, δεν θα αποτελούσε την λύση στο ζήτημα του Βιετνάμ. Υπήρχαν άλλα πιο καίρια ζητήματα προς επίλυση, όπως της ακραίας φτώχειας, της πείνας και των ασθενειών που μάστιζαν την περιοχή (VanDeMark, 1995).

Αργότερα, η πολιτική που άσκησε ο Λ. Μπ. Τζόνσον στην περιοχή του Βιετνάμ, ήταν πολύ διαφορετική από αυτή που είχε σαν αντιπρόεδρος. Ανέλαβε μια κατάσταση στο Βιετνάμ, η οποία είχε θέσει τις βάσεις για μια μεγαλύτερη στρατιωτική εμπλοκή. Ήδη προς το τέλος του 1963, ο Τζ. Φ. Κέννεντυ είχε αποστείλει 16.000 Αμερικάνους στρατιωτικούς, μάχιμους και συμβούλους. Ο Λ. Μπ. Τζόνσον στο πρόβλημα του Βιετνάμ, κατά τον πρώτο χρόνο της διακυβέρνησης του, αναζητούσε να βρει την καλύτερη δυνατή στρατηγική που θα ακολουθούσε. Το 1964 συνέβησαν μια σειρά από γεγονότα τα οποία πρόσθεσαν περαιτέρω πίεση στον νέο πρόεδρο. Σε συνέχεια του πραξικοπήματος που έγινε εναντίον του Νγκο Ντίεμ (1963), οδήγησαν τη χώρα του Ν. Βιετνάμ σε τρομερή κυβερνητική αστάθεια (1963 έως το 1965), με διαρκείς εναλλαγές κυβερνήσεων. Οι ΒΚ εκμεταλλεύτηκαν την κυβερνητική αστάθεια που επικρατούσε στη Σαϊγκον, επεκτείνοντας την κυριαρχία τους στις επαρχιακές περιοχές του Ν. Βιετνάμ. Παράλληλα το 1964, η δύναμη των ΒΚ στο Ν. Βιετνάμ ξεπερνούσε τους 170.000 στρατιώτες. Αποτελούνταν τόσο από νοτιοβιετναμέζους όσο και από κανονικούς στρατιώτες του Β. Βιετνάμ, που είχαν παρεισφρήσει εντός της χώρας. Πρόσθετα, το μονοπάτι του Χο Τσι Μιν, το πολύ καλά οργανωμένο δίκτυο, που χρησιμοποιούσαν οι κομμουνιστικές δυνάμεις του Βιετνάμ για να διεξάγουν τον ανταρτοπόλεμο, είχε πλέον αναβαθμιστεί. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα νοσοκομεία, οι γέφυρες, τα αντιαεροπορικά συστήματα, οι στρατώνες και οι αποθήκες, που είχαν δημιουργηθεί καθ' όλο το μήκος του (Isserman & Bowman, 2009. VanDeMark, 1995).

Ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον, κατά τη διάρκεια του 1964, είχε παράλληλα να αντιμετωπίσει και τις επιθέσεις που δεχόταν στο εσωτερικό της χώρας από τους ρεπουμπλικάνους αντιπάλους του. Οι επιθέσεις που δεχόταν, αφορούσαν το ζήτημα του Βιετνάμ, καθώς η χρονιά εκείνη ήταν χρονιά προεδρικών εκλογών. Πιο συγκεκριμένα, ο Μ. Γκολντγουότερ, ο υποψήφιος πρόεδρος των ρεπουμπλικάνων, χρέωνε στον Λ. Μπ. Τζόνσον πως δεν πράττει αρκετά. Υποστήριζε πως για αυτό, οι Η.Π.Α. δεν μπορούσαν να επικρατήσουν εναντίον των κομμουνιστών στο Βιετνάμ (VanDeMark, 1995).

Ως αποτέλεσμα της υφιστάμενης κατάστασης, το 1964 η νέα αμερικανική κυβέρνηση προχώρησε σε μια σειρά από πολιτικές στο Βιετνάμ. Οι πολιτικές αυτές αφορούσαν τόσο την αντικατάσταση προσώπων σε καίριες θέσεις όσο και την εφαρμογή μυστικών προγραμμάτων και δράσεων, που κάθε φορά επιδίωκαν

διαφορετικούς στρατιωτικούς σκοπούς. Πιο αναλυτικά, έγιναν αλλαγές προσώπων σε καίριες Αμερικανικές θέσεις, στη Σαϊγκόν. Τη θέση του Αμερικάνου διπλωμάτη στο Ν. Βιετνάμ ανέλαβε ο Μ. Τέυλορ, αντικαθιστώντας τον Χ. Λοτζ. Η πιο σημαντική όμως αλλαγή έγινε στη θέση του διοικητή της (MACV), όπου ο Π. Χάρκινς έδωσε την θέση του στον Στρατηγό Γουέστμορλαντ. Εκτός από την αντικατάσταση καίριων προσώπων, ο Λ. Μπ. Τζόνσον στις αρχές του 1964 έδωσε εντολή να εντατικοποιήσουν το μυστικό πρόγραμμα με το όνομα (Operation Plan 34A). Το πρόγραμμα απαρτιζόταν από Ν. Βιετναμέζους καταδρομείς, οι οποίοι είχαν ως αποστολή να επιχειρούν στο Β. Βιετνάμ, με στόχο τις δολιοφθορές σε στρατηγικής σημασίας στόχους. Το πρόγραμμα όμως δεν είχε μεγάλη επιτυχία. Επιπλέον ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον επέτρεψε να ξεκινήσουν αναγνωριστικές πτήσεις της πολεμικής αεροπορίας πάνω από το Λάος. Πρόσθετα έδωσε εντολή στο πολεμικό ναυτικό να βρίσκεται στο κόλπο του Τόνκιν, με σκοπό να ασκεί ψυχολογική πίεση στο Β. Βιετνάμ και να αλιεύει πληροφορίες για τον εχθρό (Isserman & Bowman, 2009. VanDeMark, 1995).

2.2 Το ψήφισμα του κόλπου Τόνκιν

Οι πολιτικές αυτές που άσκησε ο Λ. Μπ. Τζόνσον αποτέλεσαν τα πρώτα βήματα για την μετέπειτα στρατιωτική κλιμάκωση που έλαβε χώρα τον Αύγουστο του '64. Πιο αναλυτικά, τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν τον Αύγουστο του '64 στον κόλπο του Τόνκιν, ουσιαστικά άνοιξαν τον δρόμο των Η.Π.Α. σχετικά με την νομιμοποίηση της αμερικανικής στρατιωτικής κλιμάκωσης στο χώρο του Βιετνάμ. Παρακάτω αναφέρονται μια σειρά από πληροφορίες που αφορούν την κλιμάκωση αυτή.

Αναλυτικότερα, στις 2 Αυγούστου, πλοία του λιμενικού του Β. Βιετνάμ επιτέθηκαν στο αμερικανικό αντιτορπιλικό, που βρισκόταν εντός του κόλπου Τόνκιν σε αποστολή ανίχνευσης πληροφοριών. Δύο μέρες αργότερα, τα αντιτορπιλικά ανέφεραν πως δέχτηκαν επίθεση σε διεθνή ύδατα. Η επίθεση βέβαια δεν επιβεβαιώθηκε ποτέ. Αξιοσημείωτο είναι πως ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον χρησιμοποίησε τις επιθέσεις αυτές, με σκοπό να ζητήσει ψήφισμα από το Κογκρέσο. Το ψήφισμα αυτό θα τον εξουσιοδοτούσε να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την απόκρουση όλων των επιθέσεων εναντίον των ενόπλων δυνάμεων των Η.Π.Α.. Ακόμα θα του επέτρεπε να

περιορίσει μια περαιτέρω επιθετικότητα στην Νοτιοανατολική Ασία. Το Κογκρέσο συμφώνησε στο αίτημα του προέδρου και το ψήφισμα πέρασε με ομοφωνία τόσο από την βουλή των αντιπροσώπων όσο και από τη γερουσία, καθώς μόνο δύο γερουσιαστές το καταψήφισαν (VanDeMark, 1995).

Το αποτέλεσμα που προέκυψε από το ψήφισμα του κόλλου Τόνκιν, έδωσε το έναυσμα στο Λ. Μπ. Τζόνσον να ξεκινήσει την στρατιωτική αντεπίθεση των Η.Π.Α., ξεκινώντας με στρατηγικούς βομβαρδισμούς στην επικράτεια του Β. Βιετνάμ ως αντίποινα. Οι βομβαρδισμοί είχαν διπλή σημασία, καθώς από τη μία έστελναν ηχηρή απάντηση στους εχθρούς των Η.Π.Α. και από την άλλη έδειχναν την πυγμή και την αποφασιστικότητα του προέδρου Λ. Μπ. Τζόνσον στους πολιτικούς του αντιπάλους. Τα γεγονότα του Αυγούστου βοήθησαν τη διοίκηση Λ. Μπ. Τζόνσον να παρουσιάσει αποτελέσματα εναντίον του Β. Βιετνάμ (Moise, 1996).

Τη περίοδο ωστόσο, από τον Αύγουστο μέχρι και τις εκλογές του Νοεμβρίου, ο Λ. Μπ. Τζόνσον στις προεκλογικές του ομιλίες ως προς το λαό, ανέφερε πως οι πολιτικές που ασκούσε στο Βιετνάμ ήταν ισορροπημένες. Αναλυτικότερα στις προεκλογικές του ομιλίες, ανέφερε πως το πρόβλημα του Βιετνάμ το διαχειριζόταν με υπομονή και υπευθυνότητα με στόχο τη συνεισφορά σημαντικής βοήθειας στο Ν. Βιετνάμ. Απέφευγε ωστόσο να αναφερθεί σε μία περαιτέρω διεύρυνση του πολέμου. Επίσης η πολιτική προσέγγιση του Λ. Μπ. Τζόνσον, λίγους μήνες πριν την εκλογική αναμέτρηση του Νοεμβρίου, υιοθετούσε μία ανάλογη στάση με αυτή που παρουσίαζε στο λαό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα όσον αφορά τη πολιτική του Λ. Μπ. Τζόνσον αποτέλεσε μια ομιλία του στο Τέξας, που ανέφερε πως δεν επιθυμούσε να ενισχύσει τη στρατιωτική εμπλοκή των Η.Π.Α. στο Ν. Βιετνάμ, καθώς κάτι τέτοιο θα οδηγούσε πάρα πολλούς Αμερικάνους στρατιώτες να πολεμούν σε ένα πόλεμο, που θα έπρεπε να πολεμούν οι ίδιοι οι Βιετναμέζοι (Moise, 1996. VanDeMark, 1995).

Όμως οι βάσεις μιας σημαντικής στρατιωτικής κλιμάκωσης των Η.Π.Α. μετά τα γεγονότα του Κόλλου Τόνκιν είχαν ήδη τοποθετηθεί, παρά τις διαβεβαιώσεις του Προέδρου Λ. Μπ. Τζόνσον, προεκλογικά, για το αντίθετο αποτέλεσμα (VanDeMark, 1995).

2.3. Η θεωρία της κλιμάκωσης: το παράδειγμα του Βιετνάμ

Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου και εξαιτίας του φόβου ενός πυρηνικού πολέμου, οι πολιτικοί, οι στρατηγικοί αναλυτές και οι ακαδημαϊκοί έδιναν μεγάλη βαρύτητα στη θεωρία της κλιμάκωσης. Η κλιμάκωση χαρακτηρίζεται από μια διαρκώς αυξανόμενη εμπλοκή σε μια διαμάχη από τουλάχιστον μία από τις εμπλεκόμενες μεριές με σκοπό την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί. Η κλιμάκωση δεν επιτυγχάνεται μόνο με την αύξηση της χρήσης βίας αλλά και με άλλους τρόπους, όπως με απειλές της μίας μεριάς και με διεύρυνση του πολέμου σε άλλους ουδέτερους δρώντες (Morgan και συν., 2008).

Οι διαστάσεις της κλιμάκωσης είναι είτε κάθετες, είτε οριζόντιες, είτε πολιτικές. Πρώτον, η κλιμάκωση που περιλαμβάνει την αύξηση της έντασης με στρατιωτικά μέσα και την χρήση ισχυρότερου οπλισμού, από αυτόν που χρησιμοποιούταν ήδη, ορίζεται ως κάθετη κλιμάκωση. Δεύτερον, η κλιμάκωση που διευρύνει την γεωγραφική επέκταση της σύγκρουσης και τους συμμετέχοντες, θεωρείται ως οριζόντια. Τρίτον, η πολιτική διάσταση της κλιμάκωσης χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις που τα κράτη επιδιώκουν πιο ακραίους στόχους μέσω των συγκρούσεων ή των κρίσεων ή μέσω της επιδίωξης να μη βλάψουν τους πολίτες κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης. Η κλιμάκωση μπορεί να επιτευχθεί μέσω τριών μηχανισμών είτε σκόπιμα, είτε ακούσια, είτε λόγω κάποιου ατυχήματος (Morgan και συν., 2008).

Στη περίπτωση των Η.Π.Α., στο Βιετνάμ, η κλιμάκωση που πραγματοποιήθηκε θεωρήθηκε σκόπιμη. Σκοπός της αμερικανικής σταδιακής κλιμάκωσης ήταν να κερδίσει τον έλεγχο της περιοχής μέσω της πανίσχυρης στρατιωτικής μηχανής της, απέναντι στους κομμουνιστές αντάρτες. Μάλιστα στην κλιμάκωση στο παράδειγμα του Βιετνάμ, παρατηρήθηκαν όλες οι διαστάσεις κλιμάκωσης. Πιο αναλυτικά, η κάθετη κλιμάκωση παρατηρήθηκε εξαιτίας της τεράστιας αύξησης της χρήσης βίας. Η οριζόντια κλιμάκωση παρουσιάστηκε όταν οι στρατιωτικές επιχειρήσεις διευρύνονταν στο γειτονικό Λάος και στη Καμπότζη. Η πολιτική διάσταση της κλιμάκωσης, έκανε την εμφάνισή της, καθώς οι ηγέτες των Η.Π.Α. είχαν θέσει πάρα πολλούς περιορισμούς στους βομβαρδισμούς. Αυτό γιατί δεν ήθελαν σε καμία περίπτωση η κατάσταση να

ξεφύγει, αντιμετωπίζοντας έναν πόλεμο με την Κίνα ή τη Σοβιετική Ένωση (Morgan, και συν., 2008).

Η σκόπιμη κλιμάκωση χωρίζεται και σε επιμέρους αναλύσεις, καθώς μπορεί να επιτευχθεί είτε μέσω της ενορχήστρωσης ενός σχεδίου, είτε μέσω της δημιουργίας υπαινιγμών και υπονοούμενων. Συνήθως οι περισσότερες περιπτώσεις της σκόπιμης κλιμάκωσης ενορχηστρώνονται με σκοπό μια γρήγορη και αποτελεσματική νίκη απέναντι στον αντίπαλο. Από την άλλη η σκόπιμη κλιμάκωση με υπαινιγμούς και υπονοούμενα, έχει ως στόχο να δημιουργήσει φόβο στον εχθρό. Ο φόβος αυτός αφορά την αύξηση της έντασης της κλιμάκωσης, σε περίπτωση μη συνθηκολόγησης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της παραπάνω προσέγγισης αποτέλεσε η επιχείρηση «Κυλιόμενος Κεραυνός» (1965-1967), καθώς κατά τη διάρκεια των βομβαρδισμών οι Αμερικάνοι αξιωματούχοι πίεζαν έμμεσα το Β. Βιετνάμ να σταματήσει την παροχή βοήθειας στους αντάρτες του Ν. Βιετνάμ. Σε διαφορετική περίπτωση οι βομβαρδισμοί θα αυξάνονταν σε ένταση και το κόστος που θα έπρεπε να πληρώσουν οι ηγέτες του Ανόι, θα ήταν ανυπολόγιστο (Morgan, και συν., 2008).

Συνοψίζοντας, η κλιμάκωση των Η.Π.Α. στον πόλεμο του Βιετνάμ ήταν συχνά περιορισμένη, καθώς γινόταν προσπάθεια να διατηρηθούν μειωμένες οι ανθρώπινες απώλειες. Κυρίως η κλιμάκωση ήταν πολύ προσεκτική και ελεγχόμενη, με στόχο να αποφευχθεί μια πιθανή ενεργή εμπλοκή στη σύγκρουση με την Κίνα ή τη Σοβιετική Ένωση. Με άλλα λόγια, μια πιθανή πυρηνική αναμέτρηση, κατά τη περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, δημιουργούσε σημαντικά όρια στη χρήση και στο τρόπο της κλιμάκωσης που επέλεγε μια υπερδύναμη (Morgan, και συν., 2008).

2.4. Η αμερικανοποίηση του πολέμου

Παραπάνω αναλύθηκε τόσο ο ορισμός της κλιμάκωσης όσο και οι διαφορετικές μορφές που παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ. Στην παρούσα ενότητα θα γίνει αναφορά στο πως εξελίχθηκε η κλιμάκωση αυτή του πολέμου.

Αρχικά, ο Λ. Μπ. Τζόνσον, αφού επικράτησε στις προεδρικές εκλογές (3 Νοεμβρίου, 1964), είχε πλέον την απόλυτη άνεση να προχωρήσει σε πιο ενεργές

πολιτικές, με στόχο την διευθέτηση του προβλήματος του Βιετνάμ. Λίγες μέρες μετά την νίκη του στις εκλογές (19 Νοεμβρίου) είχε μυστικό συμβούλιο με τους πιο άμεσους συνεργάτες του, τους Ν. Ράσκ, Ρ. Μακναμάρα και Μπάντνυ, σχετικά με τη πολιτική που θα έπρεπε να ακολουθηθεί στο Βιετνάμ. Οι πολιτικές προσεγγίσεις που είχαν εκπονηθεί για τη διαχείριση της κατάστασης στο Βιετνάμ ήταν οι εξής: α) η διατήρηση των ήδη υφιστάμενων πολιτικών, β) η ταχύτατη στρατιωτική κλιμάκωση εναντίον του Β. Βιετνάμ, γ) η ελεγχόμενη κλιμάκωση εναντίον του Β. Βιετνάμ. Σε εκείνη την συνάντηση, οι σύμβουλοι του πρότειναν ως καλύτερη πολιτική επιλογή την τρίτη. Στο αμέσως επόμενο διάστημα έγιναν κι άλλες συζητήσεις της ομάδας εργασίας που ήταν υπεύθυνη για την πολιτική των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ, αποσκοπώντας να βρεθεί η καλύτερη δυνατή επιλογή. Η ομάδα εργασίας είχε φτάσει στο συμπέρασμα πως μια βαθμιαία στρατιωτική κλιμάκωση με βομβαρδισμούς στο Β. Βιετνάμ θα περιόριζε σημαντικά τη δράση των ΒΚ. Ο Μπάντνυ θεωρούσε πως η Ουάσιγκτον θα έπρεπε να στηρίξει τη Σαϊγκόν με τη τρίτη επιλογή, καθώς θεωρούσε πως αν η Ουάσιγκτον δεν στήριζε έμπρακτα το Ν. Βιετνάμ θα αποτελούσε τεράστιο πλήγμα σχετικά με την παγκόσμια αξιοπιστία των Η.Π.Α.. Η δεύτερη επιλογή δεν προκρίθηκε από την ομάδα εργασίας, παρόλο που θα μπορούσε να επιφέρει πιο επιδραστικά αποτελέσματα. Ο «φόβος» ενός ανοιχτού πολέμου με την γειτονική Κίνα ήταν πολύ πιθανός (VanDeMark, 1995).

Η τελική πρόταση της ομάδας εργασίας, για την άσκηση της πολιτικής για το Βιετνάμ, περιλάμβανε τη τρίτη προσέγγιση της ελεγχόμενης κλιμάκωσης, χωρισμένη σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση θα περιείχε ένοπλες αναγνωριστικές πτήσεις πάνω από το μονοπάτι του Χο Τσι Μιν που βρισκόταν στα σύνορα του Λάος και του Βιετνάμ. Η δεύτερη φάση θα περιείχε κλιμακούμενες στρατιωτικές πιέσεις και βομβαρδισμούς στο Β. Βιετνάμ. Η πρώτη φάση θα μπορούσε να ξεκινήσει άμεσα, ενώ η δεύτερη θα ξεκινούσε αφού σταθεροποιούταν το καθεστώς στην Σαϊγκόν που βρισκόταν σε μεγάλη περίοδο αναταραχών. Χαρακτηριστικό είναι πως ακόμα δεν είχε καλυφθεί το κενό εξουσίας που είχε αφήσει πίσω του η δολοφονία του Νγκο Ντίεμ. Ο Λ. Μπ. Τζόνσον, αφού έλαβε ενημέρωση για τη δυσοίωνη κατάσταση που επικρατούσε στη Σαϊγκόν, από τον Αμερικάνο πρέσβη Τέυλορ του Ν. Βιετνάμ, ήταν διστακτικός στη περαιτέρω κλιμάκωση. Αυτό γιατί πίστευε πως πρώτα έπρεπε να εδραιωθεί μια σταθερή κυβέρνηση στη Σαϊγκόν και ύστερα χρειαζόταν να υλοποιηθεί η δεύτερη φάση της τρίτης επιλογής. Τελικά, ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον ενέκρινε το τρίτο σχέδιο και

ουσιαστικά έδινε την έγκριση στο επιτελείο του για να ξεκινήσουν πρώτα οι βομβαρδισμοί στο ουδέτερο Λάος, στοχεύοντας το μονοπάτι του Χο Τσι Μιν και σε συνέχεια να επεκταθούν οι βομβαρδισμοί στο Β. Βιετνάμ. Ο Λ. Μπ. Τζόνσον τόνισε στους συμβούλους του πως η επιχείρηση σε πρώτη φάση παρέμενε μυστική (VanDeMark, 1995). Σύμφωνα με τον VanDeMark (1995), η απόφαση αυτή, της κυβέρνησης Λ. Μπ. Τζόνσον, αποτέλεσε το εναρκτήριο λάκτισμα για την προ το πυλών βαθιά στρατιωτική εμπλοκή των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ.

Αρχικά η πρώτη φάση της κλιμάκωσης ξεκίνησε επίσημα (14 Δεκεμβρίου 1964) με αεροπορικές επιδρομές, στο μονοπάτι του Χο Τσι Μιν, στο νότιο Λάος με σκοπό τον περιορισμό της διείσδυσης των κομμουνιστών στο Ν. Βιετνάμ. Η επιχείρηση του μυστικού βομβαρδισμού του Λάος πήρε τη κωδική ονομασία «Barrel Roll». Οι παραπάνω αεροπορικές επιδρομές οδήγησαν και τους ΒΚ σε μεγαλύτερη κλιμάκωση από μεριάς τους εναντίον των Η.Π.Α., καθώς ξεκίνησαν μια σειρά από επιδρομές. Αποκορύφωμα αποτέλεσε η επίθεση απέναντι στην αμερικανική βάση του Πλεϊκού, κατά την οποία τραυματίστηκαν και σκοτώθηκαν πολλοί Αμερικάνοι στρατιωτικοί. Η κυβέρνηση Λ. Μπ. Τζόνσον, ως αντίποινα αυτών των επιθέσεων, ενεργοποίησε την επιχείρηση «Φλεγόμενο Βέλος». Η επιχείρηση ήταν μια σειρά από αεροπορικούς βομβαρδισμούς, εναντίον του Β. Βιετνάμ. Η διαρκώς κλιμακωμένη κατάσταση των εχθροπραξιών, μεταξύ κομμουνιστών και Αμερικάνων, οδήγησε τον Πρόεδρο Λ. Μπ. Τζόνσον (Φεβρουάριος 1965) να εμβαθύνει την στρατιωτική εμπλοκή της χώρας του στην Ινδοκίνα (Correll, 2006. Proctor, 2011).

Έπειτα η δεύτερη φάση της κλιμάκωσης ξεκίνησε στις 2 Μαρτίου 1965, με την επιχείρηση «Κυλιόμενος Κεραυνός» (Rolling Thunder). Η επιχείρηση προέβλεπε μαζικούς και συστηματικούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς κατά του Β. Βιετνάμ. Η έναρξη της επιχείρησης «Κυλιόμενος Κεραυνός» ουσιαστικά σηματοδότησε την αμερικανοποίηση του πολέμου στο Βιετνάμ καθώς και την μετέπειτα τεράστια αμερικανική στρατιωτική εμπλοκή. Η επιχείρηση είχε ως σκοπό να σπάσει το ηθικό του Β. Βιετνάμ, με γνώμονα να οδηγήσει τους κομμουνιστές ηγέτες του Ανόϊ σε διαπραγματεύσεις. Η εναέρια κλιμάκωση της αμερικανικής πολεμικής αεροπορίας πλαισιώθηκε πολύ σύντομα και από χερσαίες δυνάμεις. Ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον, ύστερα από αίτημα του στρατηγού Ο. Γουεστμόρλαντ, απέστειλε δύο τάγματα πεζοναυτών. Τα τάγματα αυτά θα είχαν ως αρμοδιότητα την προστασία της τεράστιας αμερικανικής αεροπορικής βάσης στη Ντανάνγκ. Η 8^η Μαρτίου ήταν η μέρα που η

πολιτική των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ άλλαξε ραγδαία, καθώς πραγματοποιήθηκε η απόβαση των δύο ταγμάτων των πεζοναυτών στην ασιατική ενδοχώρα. Ωστόσο, η κυβέρνηση των Η.Π.Α. δεν παραδεχόταν πως η πολιτική των Η.Π.Α. έχει αλλάξει. Επιπλέον ο στρατηγός Ο. Γουεστμόρλαντ αιτήθηκε κι' άλλο τάγμα πεζοναυτών, το οποίο θα προστάτευε την βάση των αμερικανικών ελικοπτέρων στο Πουμπάι. Πρόσθετα, ο ναύαρχος, των αμερικανικών ναυτικών δυνάμεων ειρηνικού, αιτήθηκε σημαντική αύξηση των αμερικανικών δυνάμεων στη περιοχή. Η πρόταση για αύξηση των στρατιωτικών δυνάμεων, αναλύθηκε από τον βοηθό του υπουργού εξωτερικών, τον Τ. Νιούτον, στις τρεις παρακάτω διαθέσιμες επιλογές: α) στις αεροπορικές επιθέσεις εκτεταμένης κλίμακας β) στη σημαντική αύξηση των στρατιωτικών δυνάμεων και γ) στην υποχώρηση και στην έξοδο από το Βιετνάμ. Η ανάλυση του Τ. Νιούτον επικεντρωνόταν στη δεύτερη επιλογή, καθώς με την πρώτη επιλογή οι Η.Π.Α. ρίσκαραν έναν παγκόσμιο πόλεμο με την Κίνα και τη Σοβιετική Ένωση. Με την τρίτη επιλογή, οι Η.Π.Α. θα δέχονταν τεράστιο πλήγμα στην αξιοπιστία τους. Αυτό όμως που η ανάλυση του Τ. Νιούτον ξεκαθάριζε, ήταν πως αν οι Η.Π.Α. συγκέντρωναν πολυάριθμα στρατεύματα στο Βιετνάμ, η οπισθοχώρηση δεν θα μπορούσε να γίνει χωρίς την παραδοχή μιας στρατιωτικής ήττας (Lind, 2013. Proctor, 2011. VanDeMark, 1995).

Με βάση τα παραπάνω, όταν ο Λ. Μπ. Τζόνσον ενημερώθηκε για την μελέτη της περαιτέρω στρατιωτικής ενίσχυσης, ήταν πολύ επιφυλακτικός όσον αφορά το επόμενο βήμα που θα έπρεπε να ακολουθήσει στο Βιετνάμ, καθώς το πολιτικό, στρατιωτικό και οικονομικό κόστος διαρκώς ανέβαινε. Τελικά ο πρόεδρος ενέκρινε τη μυστική εντολή (NSAM-328), η οποία ήταν γνωστή μόνο στους πολύ άμεσους συνεργάτες του. Επιθυμούσε να παραμείνει μυστική, καθώς θεωρούσε πως σε περίπτωση που έπαιρνε πρόωρη δημοσιότητα το θέμα της αποστολής χερσαίων δυνάμεων στο Βιετνάμ θα πυροδοτούσε μεγάλες πολιτικές αντιδράσεις. Έτσι, το έγγραφο ενέκρινε τις νέες στρατιωτικές επιλογές του προέδρου Λ. Μπ. Τζόνσον στο πρόβλημα του Βιετνάμ. Πιο συγκεκριμένα, ενέκρινε την αποστολή νέων ταγμάτων πεζοναυτών, την αύξηση στις χερσαίες υποστηρικτικές δυνάμεις και κυρίως έδινε την δυνατότητα στις χερσαίες αμερικανικές δυνάμεις κρούσης να διεξάγουν επιθετικές επιχειρήσεις. Μέχρι εκείνο το διάστημα, είχαν εντολή να χρησιμοποιούνται μόνο για αμυντικούς σκοπούς (Lind, 2013. Proctor, 2011. VanDeMark, 1995).

Η διαρκώς αυξανόμενη κλιμάκωση της σύγκρουσης με την αμερικανοποίηση του πολέμου δημιούργησε εύφορο έδαφος για την τεράστια αύξηση των αμερικανικών δυνάμεων στον πόλεμο εναντίον των κομμουνιστών. Ήδη από τον Απρίλιο του 1965 και μόλις ένα μήνα από την έναρξη της επιχείρησης «Κυλιόμενος Κεραυνός», οι αμερικανικές χερσαίες στρατιωτικές ενισχύσεις κατέφθαναν κατά χιλιάδες. Μέχρι το τέλος του χρόνου, η στρατιωτική δύναμη των Η.Π.Α. στο Ν. Βιετνάμ προσέγγιζε τις 200.000. Ο στόχος της τεράστιας στρατιωτικής αύξησης ήταν η διεξαγωγή του πολέμου του Βιετνάμ να πραγματοποιείται σε δύο μέτωπα. Μέσω της επιχείρησης «Κυλιόμενος Κεραυνός» με στρατηγικούς βομβαρδισμούς εναντίον του Β. Βιετνάμ και με διεξαγωγή χερσαίων συγκρούσεων εναντίον των ΒΚ στις ζούγκλες του Ν. Βιετνάμ. Στις αρχές του καλοκαιριού του 1965, ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον έδωσε την έγκρισή του έτσι ώστε να ξεκινήσουν βομβαρδισμοί από αεροπλάνα B-52 εναντίον πιθανών θέσεων των ΒΚ μέσα στις ζούγκλες του Ν. Βιετνάμ (Isserman & Bowman, 2009. Proctor, 2011).

Η στρατιωτική κλιμάκωση των Η.Π.Α. έγινε αναπόφευκτη, καθώς ο στρατός του Ν. Βιετνάμ δεχόταν αλλεπάλληλες ήττες από τους ΒΚ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, η κατάσταση του Ν. Βιετνάμ να επιδεινώνεται. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η τεράστια στρατιωτική νίκη των ΒΚ, στις 10 Ιουνίου, στο Ντονγκσάι επιφέροντας τεράστιες απώλειες στους νοτιοβιετναμέζους στρατιώτες. Με άλλα λόγια, η ενεργή στρατιωτική εμπλοκή των Η.Π.Α., κρινόταν απαραίτητη από τους Αμερικάνους διοικητές που υπηρετούσαν στο Ν. Βιετνάμ. Πρόσθετα, η επιχείρηση «Κυλιόμενος Κεραυνός» δεν απέφερε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, με αποτέλεσμα να γίνεται όλο ένα και πιο ξεκάθαρο τους Αμερικάνους αξιωματούχους πως η επιτυχία θα ερχόταν μέσω των χερσαίων επιχειρήσεων (VanDeMark, 1995).

Ο Υπουργός Εξωτερικών, Ρ. Μακναμάρα, ύστερα από το σημαντικό ταξίδι που έκανε στο Ν. Βιετνάμ, ανέφερε στο υπόμνημα του πως η κατάσταση ήταν πολύ χειρότερη σε σχέση με τα προηγούμενα δύο χρόνια, σε όλα τα μέτωπα. Αναλυτικότερα η οικονομική κατάσταση της χώρας είχε επιδεινωθεί δραματικά, το πολιτικό σύστημα ήταν πολύ αδύναμο και ο ρυθμός των πολεμικών συγκρούσεων είχε αυξηθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό. Έτσι με βάση τη ζοφερή κατάσταση που επικρατούσε στο πεδίο του Βιετνάμ, ο Ρ. Μακναμάρα πρότεινε τις εξής τρεις επιλογές στο πρόεδρο Λ. Μπ. Τζόνσον: α) την άμεση στρατιωτική υποχώρηση από το Βιετνάμ με αποτέλεσμα το τεράστιο πλήγμα στην αξιοπιστία των Η.Π.Α. στη παγκόσμια σκηνή, β) τη διατήρηση

της υπάρχουσας κατάστασης με κίνδυνο να επεκτείνουν τον πόλεμο μόνο σε έκτακτη ανάγκη, κάτι το οποίο θα μπορούσε να ήταν και μάταιο γιατί όλα μπορεί να είχαν ήδη κριθεί και γ) την άμεση και αποφασιστική κλιμάκωση του πολέμου εναντίον των κομμουνιστών, με σκοπό να τους φέρουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Η διοίκηση Λ. Μπ. Τζόνσον, επέλεξε την τελευταία επιλογή. Ωστόσο ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον έπρεπε να επιλέξει ανάμεσα σε ένα τεράστιο δίλλημα. Από τη μία θα χρειαζόταν να εγκρίνει πολύ μεγάλα πακέτα στρατιωτικών δαπανών για τη διεύρυνση της αμερικανικής εμπλοκής, ενώ από την άλλη γνώριζε πως αν αύξανε κατακόρυφα τον αμυντικό προϋπολογισμό, θα υπονόμει το τεράστιο πρόγραμμα της Σπουδαίας Κοινωνίας (Great Society) που αποτελούσε τη κορωνίδα της πολιτικής ατζέντας του (VanDeMark, 1995).

Ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον, στις 28 Ιουλίου του 1965, διακήρυξε διάγγελμα ως προς τον αμερικανικό λαό. Τους ανακοίνωσε πως εξαιτίας την αυξανόμενης επιθετικότητας των κομμουνιστών στο Βιετνάμ και έπειτα από αίτημα του στρατηγού Ο. Γουεστμόρλαντ οι Η.Π.Α., θα αύξαναν σημαντικά τη στρατιωτική δύναμη των Η.Π.Α. στη περιοχή. Μετά την απόφαση της διοίκησης Λ. Μπ. Τζόνσον στα τέλη Ιουλίου για περαιτέρω στρατιωτική δέσμευση των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ, ουσιαστικά είχε ανοίξει ο δρόμος για την τεράστια στρατιωτική εμπλοκή της χώρας του (VanDeMark, 1995).

Με βάση τα παραπάνω, έγινε κατανοητό πως δημιουργήθηκε η βάση για την εκτεταμένη αμερικανική στρατιωτική εμπλοκή στο Βιετνάμ. Εξίσου σημαντικό είναι να κατανοηθεί πως στη βάση αυτή ξεκίνησε η διεξαγωγή του αμερικανικού πολέμου.

2.5. Η διεξαγωγή του αμερικανικού πολέμου

Από τα τέλη Ιουλίου του 1965, η διοίκηση του Λ. Μπ. Τζόνσον αποφάσισε την κλιμάκωση της σύγκρουσης. Αυτό, γιατί είχε ως σκοπό τη διαφύλαξη του Ν. Βιετνάμ από τους κομμουνιστές αντάρτες, αλλά και τη σταθεροποίηση του καθεστώτος της χώρας.

Η κλιμάκωση αυτή άρχισε να γίνεται φανερή μέσα από τη συνεχώς αυξανόμενη στρατιωτική παρουσία των Η.Π.Α. στο Ν. Βιετνάμ. Για να γίνει αυτό κατανοητό, το

1965, η στρατιωτική δύναμη των Η.Π.Α. ήταν κοντά στις 200.000. Το 1966 η δύναμη των Η.Π.Α. σχεδόν διπλασιάστηκε και το 1967 οι στρατιωτικές δυνάμεις που υπηρετούσαν στο Βιετνάμ άγγιζαν το μισό εκατομμύριο. Η κλιμάκωση των Η.Π.Α. είχε ως στόχο να ανακόψει τη ραγδαία κομμουνιστική εξάπλωση στο Ν. Βιετνάμ και παράλληλα με τους βομβαρδισμούς στο Β. Βιετνάμ να αναγκάσει τους κομμουνιστές σε διαπραγματεύσεις. Επομένως σύμφωνα με τα παραπάνω, η σημαντική αλλαγή στη πολιτική προσέγγιση των Η.Π.Α. αναφορικά με την κλιμάκωση στο Βιετνάμ, αφορούσε τον πρωταγωνιστικό ρόλο που είχαν αναλάβει οι στρατιωτικές δυνάμεις των Η.Π.Α.. Αυτό συνέβη χρονικά, από τα μέσα του 1965 και μετά. Έτσι ο στρατός του Ν. Βιετνάμ, χρειαζόταν χρόνο για να ανασυνταχθεί και να σταθεροποιήσει τα μετόπισθεν (Isserman & Bowman, 2009. VanDeMark, 1995).

Εξίσου σημαντικό για την κατανόηση της κλιμάκωσης, είναι η ανάδειξη της στρατηγικής προσέγγισης που ακολούθησε ο στρατηγός Ο. Γουεστμόρλαντ, στο πεδίο του Βιετνάμ. Ήδη από τα τέλη Αυγούστου του 1965, είχε εκπονήσει την στρατηγική προσέγγιση που θα ακολουθούσε στο Βιετνάμ. Η στρατηγική αποτελούταν από τις εξής τρεις φάσεις: α) η πρώτη φάση είχε ως στόχο να εξισορροπήσει την κατάσταση εναντίον των κομμουνιστών, θωρακίζοντας τα μετόπισθεν και να διεξάγει επιθέσεις εναντίον των βάσεων των ΒΚ, β) η δεύτερη φάση είχε προγραμματιστεί να ξεκινήσει το 1966. Θα περιλάμβανε τη συνέχιση της επίθεσης εναντίον των ανταρτών σε όλα τα μέτωπα, με στόχο την εξολόθρευσή τους και παράλληλα θα επέκτεινε το ειρηνευτικό πρόγραμμα στο Ν. Βιετνάμ και γ) η τρίτη φάση, η οποία θα διαρκούσε από ένα χρόνο έως και 18 μήνες, είχε ως σκοπό την καθολική ήττα των κομμουνιστών. Αυτό θα διαρκούσε μέχρι οι αντάρτες να επιδίωκαν διαπραγματεύσεις. Με βάση τα παραπάνω, η συνολική προσέγγιση του διοικητή των αμερικανικών δυνάμεων κατά την διάρκεια της διεξαγωγής του αμερικανικού πολέμου, είχε ως σκοπό την νίκη. Η νίκη αυτή θα προερχόταν μέσω ενός πολέμου φθοράς εναντίον των κομμουνιστών. Πιο συγκεκριμένα, ο στρατηγός Ο. Γουεστμόρλαντ είχε αναφέρει στο Λευκό Οίκο, πως ο στόχος των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων ήταν να οδηγήσει την διοίκηση του Ανόϊ σε σημείο καμπίς. Αυτό θα τους ανάγκαζε να ζητήσουν διαπραγματεύσεις, σταματώντας το ανείπωτο κόστος του πολέμου (Daddis, 2012. Mueller, 1980).

Εξίσου σημαντικό είναι να γίνει αναφορά στο πως εξελίχθηκε η αμερικανοποίηση του πολέμου και πως άλλαξαν οι συνθήκες, όταν ξεκίνησαν να αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στη σύγκρουση τα αμερικανικά στρατιωτικά τμήματα

επίθεσης. Αξιοσημείωτο είναι πως μέχρι εκείνο το διάστημα, τα στρατιωτικά τμήματα, είχαν υποστηρικτικό ρόλο ως προς το στρατό του Ν. Βιετνάμ. Πιο αναλυτικά, το πρώτο διάστημα της αμερικανοποίησης του πολέμου, η δράση των πεζοναυτών και άλλων μονάδων επίθεσης, έφερε κάποιες σημαντικές νίκες. Προς τα τέλη του 1965, οι Η.Π.Α. και οι σύμμαχοι τους είχαν αρχίσει να εξισορροπούν τη πλάστιγγα προς το μέρος τους. Οι κομμουνιστικές δυνάμεις μετά το πρώτο πλήγμα από την ενεργή συμμετοχή των αμερικανικών δυνάμεων, έγιναν ακόμη πιο αμείλικτοι στις τακτικές του ανταρτοπόλεμου. Οι κομμουνιστές, στη συντριπτική πλειοψηφία των μαχών εναντίον των Αμερικάνων, χρησιμοποιούσαν την μέθοδο της ενέδρας. Επιπλέον οι αντάρτες χρησιμοποιούσαν και τη λεγόμενη τακτική «clinging the belt». Με τον τρόπο αυτό, η ανωτερότητα των Η.Π.Α. στο πυροβολικό και στην αεροπορία μειωνόταν αισθητά, λόγω του αυξημένου ρίσκου φίλιων πυρών (Isserman & Bowman, 2009).

Με βάση τις δυσκολίες που προέκυψαν κατά τη διάρκεια του πολέμου και αναφέρθηκαν παραπάνω, η στρατηγική προσέγγιση που ακολουθούσαν οι Αμερικάνοι αξιωματικοί στο Βιετνάμ για την καταμέτρηση της προόδου του πολέμου, ήταν αρκετά διαφορετική. Αυτό γιατί συμμετείχαν σε έναν αντισυμβατικό πόλεμο. Στο Βιετνάμ η πρόοδος δεν μπορούσε να καταμετρηθεί σε κατάκτηση εδάφους όπως σε έναν συμβατικό πόλεμο. Έτσι έπρεπε να βρεθεί κάποιος διαφορετικός τρόπος για τη αξιολόγηση του πολέμου εναντίον των ανταρτών. Αναλυτικότερα, οι Αμερικάνοι αξιωματικοί προσπαθούσαν να προσαρμόσουν τις στρατηγικές και τους στόχους τους, εναντίον του ανταρτοπόλεμου που διεξήγαγαν οι κομμουνιστές. Η απάντηση δόθηκε από την αμερικανική διοίκηση του Βιετνάμ (MACV). Η αξιολόγηση του πολέμου εναντίον των ανταρτών πραγματοποιούνταν κυρίως μέσω συγκεκριμένων αποστολών, όπως την επιχείρηση «αναζητώ και καταστρέφω» (search and destroy), επιχειρήσεις καθαρισμού περιοχών από εχθρούς, επιχειρήσεις ασφάλειας στρατηγικών σημείων (όπως βάσεων και οικισμών) και μέσω στρατηγικών βομβαρδισμών (Daddis, 2011. Daddis, 2012. Gardner, 1995).

Από όλες τις παραπάνω στρατηγικές που ακολουθούσε ο αμερικανικός στρατός, κατά την διάρκεια του πολέμου στο Βιετνάμ για να καταγράψει τον ρυθμό προόδου και αποτελεσματικότητας του, η πιο ξεκάθαρη και χειροπιαστή ήταν αυτή της καταμέτρησης πτωμάτων (body count). Η καταμέτρηση πτωμάτων αποτελούσε σημαντικό τεκμήριο προόδου, όταν ο αμερικανικός στρατός αντιμετώπιζε τον τακτικό στρατό του Β. Βιετνάμ. Από την άλλη όμως, όταν διεξήγαγαν επιχειρήσεις εντός

οικισμών του δέλτα ποταμού Μεγκόνγκ, ήταν πολύ δυσκολότερο να εντοπίσουν και να εξουδετερώσουν τους αντάρτες. Παρ' όλα αυτά, ο αμερικανικός πόλεμος στο Βιετνάμ που διεξαγόταν από τον αέρα και από τη στεριά είχε ως γνώμονα επιτυχίας, τη καταμέτρηση εξουδετερωμένων αντιπάλων. Η καταμέτρηση πτωμάτων συνήθως αποτελούσε και τη σημαντικότερη παράμετρο επιτυχίας και προόδου των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων, στις αποστολές αναζήτησης και καταστροφής του εχθρού (Daddis, 2012. Herring, 2013. Sorley, 1999).

Η πολυπλοκότητα του πολέμου που συμμετείχαν οι Η.Π.Α. στο Βιετνάμ δεν άφηνε και πολλά περιθώρια σχετικά με τους στρατηγικούς στόχους που θα έπρεπε να κατακτήσουν, καθώς ο πόλεμος δεν είχε σύνορα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, η στατιστική καταμέτρηση προόδου του πολέμου μέσω της καταμέτρησης πτωμάτων ήταν πολλές φορές ανακριβής, καθώς η καταμέτρηση γινόταν κατά προσέγγιση. Η καταμέτρηση επίσης, μπορεί να περιλάμβανε νεκρούς αμάχους ή ακόμη και διπλές μετρήσεις. Η στατιστική αυτή προσέγγιση είχε πολλά ελαττώματα. Όμως, εξαιτίας της πολυπλοκότητας του πολέμου αποτελούσε την βασική στρατηγική καταμέτρηση προόδου και αποτελεσματικότητας από τους Αμερικάνους αξιωματούχους (Daddis, 2012).

Συνοψίζοντας (Crane, 2018), κατά τη διάρκεια της αμερικανοποιημένης φάσης του πολέμου, πέρα από τις μάχες εδάφους, η επιχείρηση «Κυλιόμενος Κεραυνός» ήταν σε εξέλιξη. Οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί συνεχίζονταν, με αμείωτους ρυθμούς, πλήττοντας σημαντικά οικονομικά και στρατιωτικά κέντρα στο Β. Βιετνάμ. Είχαν ως σκοπό να καταστρέψουν την ικανότητα της κομμουνιστικής διοίκησης του Ανόϊ, να συνεχίσει τον πόλεμο στο Ν. Βιετνάμ. Ο στρατηγικός βομβαρδισμός των Η.Π.Α. στο Βορρά, παρόλο που ήταν πολύ έντονος, διεξαγόταν με αρκετούς περιορισμούς εναντίον των κομβικών στόχων. Όπως για παράδειγμα ήταν ο βομβαρδισμός του ίδιου του Ανόϊ, καθώς υπήρχε πάντα το ενδεχόμενο της στρατιωτικής κλιμάκωσης από την Σοβιετική Ένωση ή την Κίνα.

2.6. «Ο άλλος πόλεμος»: το ειρηνευτικό πρόγραμμα

Πέρα από τον πόλεμο που διεξήγαγε η χώρα του με στρατιωτικά μέσα στο πεδίο του Βιετνάμ, η διοίκηση του Λ. Μπ. Τζόνσον παράλληλα επιδίωκε να ανοικοδομήσει τον χώρα του Ν. Βιετνάμ. Αυτή ήταν μια στρατηγική που είχε επιδιώξει και ο προκάτοχος της αμερικανικής προεδρίας Τζ. Φ. Κέννεντυ, χωρίς όμως να στεφθεί με επιτυχία. Το πρόγραμμα του «άλλου πολέμου» της διοίκησης Λ. Μπ. Τζόνσον, ονομάστηκε «πρόγραμμα ειρήνευσης» (Pacification Program). Το πρόγραμμα ανατέθηκε από το πρόεδρο Λ. Μπ. Τζόνσον στον σύμβουλο εθνικής ασφάλειας Ρ. Κόμερ. Ο Ρ. Κόμερ έλαβε τον βαθμό του διπλωμάτη και ορίστηκε ως επικεφαλής ενός νέου ειρηνευτικού προγράμματος (CORDS, Civil Operations and Revolutionary Development Support), τον Μάρτιο του 1967. Ο πρόεδρος έδωσε συγκεκριμένες οδηγίες στο τρόπο με τον οποίο ήθελε να λειτουργήσει το ειρηνευτικό πρόγραμμα στο Ν. Βιετνάμ. Αναλυτικότερα, επιθυμούσε την οικονομική, κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη του Βιετνάμ. Ακόμα παρομοίαζε το ειρηνευτικό πρόγραμμα του Ν. Βιετνάμ, ως την «Σπουδαία Κοινωνία» που διεξάγεται χιλιάδες μίλια μακριά. Έτσι ο Ρ. Κόμερ είχε ήδη ξεκινήσει να εργάζεται πάνω στο ειρηνευτικό πρόγραμμα του Ν. Βιετνάμ, από το 1966, καθ' υπόδειξη του προέδρου Λ. Μπ. Τζόνσον (Jones, 2005. White, 2009).

Το πρόγραμμα «CORDS», αποτελούσε ένα πρόγραμμα που συμμετείχε τόσο πολιτικό, όσο και στρατιωτικό προσωπικό. Αναζητούσε τις κατάλληλες πολιτικές προσεγγίσεις για το Ν. Βιετνάμ, σε στρατιωτικό και πολιτικό επίπεδο. Ο Ρ. Κόμερ αναδιοργάνωσε τον τρόπο λήψης αποφάσεων, δημιουργώντας μια ενιαία διοίκηση. Εκείνος λάμβανε τις αποφάσεις για κάθε πρόγραμμα που βρισκόταν σε εξέλιξη. Η ιεραρχία της αμερικανικής διοίκησης, με το πρόγραμμα «CORDS» στο Ν. Βιετνάμ, έφερε στο προσκήνιο τόσο αξιωματούχους του στρατού όσο και πολίτες αξιωματούχους. Έτσι το νεοσύστατο πρόγραμμα χρησιμοποιούσε το καταλληλότερο πρόσωπο στη διοίκηση της εκάστοτε θέσης, είτε προερχόταν από το στρατό είτε ήταν πολίτης (Seidule, 2015).

Το πρόγραμμα του Ρ. Κόμερ (Jones, 2005. White2009) κρίθηκε επαρκές, με επιτυχίες σε αρκετά επίπεδα. Αυτό γιατί λειτούργησε έως το 1973 και έδωσε λύσεις σε πολλά από τα ζητήματα που αντιμετώπιζαν οι Αμερικάνοι αξιωματούχοι στο ζήτημα του Βιετνάμ. Ακόμα σύσφιγγε τις σχέσεις και τη συνεργασία μεταξύ των Αμερικάνων αξιωματούχων και της κυβέρνηση του Ν. Βιετνάμ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την από κοινού στρατηγική σε προγράμματα ανάπτυξης και ευημερίας. Επίσης βοήθησε το Ν. Βιετνάμ να αναδιαμορφώσει τη στρατηγική εναντίον των ΒΚ, μέσω του καλύτερου

συντονισμού. Πρόσθετα, το πρόγραμμα είχε επιτρέψει στη κυβέρνηση του Ν. Βιετνάμ να απομακρύνει από την εξουσία αναποτελεσματικούς αξιωματούχους.

Συνοψίζοντας παρ' όλα τα θετικά που πέτυχε το ειρηνευτικό πρόγραμμα, δεν ήταν αρκετό για να επιτευχθεί μια επιτυχημένη ανοικοδόμηση του κράτους, του Ν. Βιετνάμ. Τα δομικά προβλήματα της χώρας ήταν τέτοια που καθιστούσε το έργο της ανοικοδόμησης αρκετά πολύπλοκο. Έτσι παρόλο που αναδιοργανώθηκε η διοίκηση των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ, μέσω του σχεδίου του Ρ. Κόμερ και παρόλο που μετατράπηκε σε πιο αποτελεσματική, η κυβέρνηση του Ν. Βιετνάμ ήταν τόσο διεφθαρμένη και αναποτελεσματική στη λήψη αποφάσεων που υπονόμεινε η ίδια την πρόοδο της ίδιας της χώρας (Jones, 2005).

2.7. Η Επίθεση του Τετ

Τα γεγονότα που περιεγραφήκαν παραπάνω, διαδραματίστηκαν τη χρονική περίοδο από το 1964 έως το 1967. Το 1968 σειρά είχε η επίθεση του Τετ, η οποία αποτέλεσε μία από τις σημαντικότερες επιχειρήσεις του πολέμου.

Πιο αναλυτικά, η διοίκηση του Ανόι μετά από μήνες σχεδιασμού και προετοιμασιών, στις 30 Ιανουαρίου του 1968, εξαπέλυσε μια τεράστια επίθεση εναντίον των αστικών κέντρων εξουσίας του Ν. Βιετνάμ, καθώς και πολλών στρατηγικών αμερικανικών κτιρίων και βάσεων. Σκοπός της επίθεσης ήταν οι κομμουνιστές να καταλύσουν το Ν. Βιετνάμ και να οδηγήσουν τους Αμερικάνους στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, με ευνοϊκούς όρους για τους πρώτους. Πιο συγκεκριμένα, ο στόχος του Ανόι πέρα από στρατιωτικός ήταν κυρίως πολιτικός και διπλωματικός (Elliott, 2010. Isserman & Bowman, 2009).

Η διοίκηση του Ανόι για να ενισχύσει την πιθανότητα επιτυχίας, της γενικευμένης επίθεσης που προγραμματίζε κατά μήκος του Ν. Βιετνάμ, χρησιμοποίησε τη στρατηγική του αιφνιδιασμού και της παραπλάνησης. Αναλυτικότερα, η προετοιμασία είχε ξεκινήσει μήνες νωρίτερα όταν οι κομμουνιστές είχαν ξεκινήσει τακτικές επιθέσεις σε απομακρυσμένες περιοχές του Ν. Βιετνάμ, με στόχο να απομακρύνουν όσο το δυνατό περισσότερα αμερικανικά στρατεύματα από τα κέντρα εξουσίας. Οι παραπλανητικές αυτές επιθέσεις των κομμουνιστών πετύχαιναν και με το

παραπάνω τον σκοπό τους. Βέβαια το τίμημα της στρατηγικής αυτής ήταν μεγάλο, καθώς στις συμβατικές αυτές μάχες η στρατιωτική ανωτερότητα της αμερικανικής πολεμικής μηχανής κυριαρχούσε (Elliott, 2010. Isserman & Bowman, 2009).

Σε συνέχεια της πετυχημένης στρατηγικής της παραπλάνησης που είχαν υιοθετήσει οι κομμουνιστές, προστέθηκε και το στοιχείο του απόλυτου αιφνιδιασμού. Ο στρατιωτικός αιφνιδιασμός της τεράστιας επίθεσης των κομμουνιστών στηρίχθηκε στους παρακάτω τρεις βασικούς πυλώνες. Αρχικά ο πρώτος πυλώνας περιλάμβανε την επίθεση που έγινε κατά τη διάρκεια της βιετναμέζικης πρωτοχρονιάς ή αλλιώς Τετ. Αυτή η επίθεση είχε ως αποτέλεσμα τον απόλυτο αιφνιδιασμό των Ν. Βιετναμέζων και των Αμερικάνων. Μέχρι τότε, τις προηγούμενες χρονιές του πολέμου, πραγματοποιούνταν κατάπαυση πυρός και από τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές. Πρόσθετα οι μισές δυνάμεις του νοτιοβιετναμέζικου στρατού ήταν σε άδεια, για τις εορταστικές μέρες. Έπειτα ο δεύτερος πυλώνας περιλάμβανε την αποτυχία της αμερικανικής υπηρεσίας κατασκοπείας (CIA) να μάθει έγκαιρα για την επικείμενη επίθεση. Τέλος ο τρίτος πυλώνας βασιζόταν στο ότι οι Αμερικάνοι αξιωματούχοι βρέθηκαν τελείως απροετοίμαστοι, όταν συνέβη η επίθεση του Τετ. Αυτό γιατί είχαν βασιστεί στις στρατιωτικές επιτυχίες του προηγούμενου διαστήματος, με αποτέλεσμα μεγάλος όγκος των αμερικανικών δυνάμεων να βρίσκονται μακριά από τα κέντρα εξουσίας που θα δέχονταν τις επιθέσεις (Elliott, 2010).

Η επιχείρηση του Τετ έπεσε σαν κεραυνός εν αιθρία, καθώς πέτυχε τον απόλυτο αιφνιδιασμό στη διοίκηση του Ν. Βιετνάμ και των Η.Π.Α.. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την κατάληψη αρκετών καίριων θέσεων στο Ν. Βιετνάμ. Το μέγεθος της σύγκρουσης ήταν δριμύτατο και σε πολλά μέτωπα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η επίθεση των ΒΚ προς την αμερικανική πρεσβεία. Η επίθεση αυτή, έφερε τεράστιο πλήγμα στη αμερικανική ψυχολογία και μείωσε ακόμη περισσότερο τη δημοτικότητα του προέδρου Λ. Μπ. Τζόνσον. Εν τέλει, μετά από δύο μήνες εχθροπραξιών, η επίθεση των κομμουνιστικών δυνάμεων είχε αποκρουστεί αποτελεσματικά σε όλο το μήκος του Ν. Βιετνάμ. Αυτό επέφερε βαρύτατες απώλειες στις κομμουνιστικές δυνάμεις, καθώς σκοτώθηκαν περίπου 50.000 χιλιάδες μαχητές. Οι απώλειες των Η.Π.Α. και στρατού του Ν. Βιετνάμ ήταν αθροιστικά περί τις 5.000 χιλιάδες (Elliott, 2010. Marston & Malkasian 2011).

Το αποτέλεσμα της επίθεσης Τετ, από τη μία οδήγησε τους κομμουνιστές σε βαριά στρατιωτική ήττα, από την άλλη όμως έφερε έμμεσα τεράστιους τριγμούς στην αμερικανική διοίκηση, προκαλώντας ένα πολύ σημαντικό πλήγμα στο εσωτερικό των Η.Π.Α.. Η διακυβέρνηση Λ. Μπ. Τζόνσον, ύστερα από την έκβαση αυτή στον πόλεμο του Βιετνάμ, ουσιαστικά αποτέλεσε και το κύκνειο άσμα της προεδρίας του. Ο Λ. Μπ. Τζόνσον άρχισε να παρατηρεί πως είχε χάσει σε σημαντικό βαθμό την πολιτική του επιρροή και τη δημοτικότητά του. Παράλληλα το αντιπολεμικό κίνημα, εντός συνόρων, γινόταν όλο και ισχυρότερο. Ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον, στις 31 Μαρτίου του 1968, έκανε τηλεοπτικό διάγγελμα προς τον αμερικανικό λαό για να ανακοινώσει την ήττα των κομμουνιστών στην επίθεση του Τετ. Πρόσθετα ανακοίνωσε το περιορισμό των βομβαρδισμών του Β. Βιετνάμ, μόνο γύρω από τη αποστρατικοποιημένη ζώνη και κάλεσε τους βορειοβιετναμέζους ηγέτες σε διαπραγματεύσεις. Κλείνοντας την ομιλία του, ο Λ. Μπ. Τζόνσον ανακοίνωσε πως δεν θα διεκδικούσε το χρίσμα στις ερχόμενες προεδρικές εκλογές (Elliott, 2010. Isserman & Bowman, 2009).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, γίνεται φανερό πως το πολιτικό κόστος της παραπάνω επίθεσης, ήταν τεράστιο για τον πρόεδρο Λ. Μπ. Τζόνσον. Σε άμεσο χρονικό διάστημα, ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των αντιμαχόμενων μεριών, σε σχέση με την ειρήνη. Οι διαπραγματεύσεις έλαβαν χώρα στο Παρίσι. Συμπερασματικά, μετά από την επίθεση Τετ, η πολιτική των Η.Π.Α. είχε κλονιστεί σε μεγάλο βαθμό. Επομένως διέθετε ως μόνη ρεαλιστική πολιτική, την αποκλιμάκωση. Αξίζει να αναφερθεί πως ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον, στα πλαίσια της διαδικασίας της αποκλιμάκωσης, τερμάτισε την επιχείρηση «Κυλιόμενος κεραυνός». Συνολικά μέχρι τότε, τα αμερικανικά αεροσκάφη είχαν ρίξει 643.000 τόνους βόμβες, στο Β. Βιετνάμ. Αυτό σήμανε το τέλος της θητείας του προέδρου Λ. Μπ. Τζόνσον (Elliott, 2010. Isserman & Bowman, 2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ Ρ. ΝΙΞΟΝ: Η ΑΠΟΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΞΟΔΟΥ

Το κεφάλαιο αυτό της εργασίας, αναφέρεται στην τρίτη φάση της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ. Στην τρίτη αυτή φάση, αντικείμενο παρατήρησης γίνεται η διακυβέρνηση του προέδρου Ρ. Νίξον, η προσπάθεια για την επίτευξη της επιτυχίας στα πλαίσια του πολέμου και τέλος η στρατηγική που αναπτύχθηκε με στόχο την επίτευξη μίας επιτυχημένης εξόδου της Αμερικής από το Βιετνάμ.

3.1. Η στρατηγική προσέγγιση του πολέμου στο Βιετνάμ

Στις 5 Νοεμβρίου του 1968, ο Ρ. Νίξον εκλέχθηκε πρόεδρος των Η.Π.Α. και διαδέχθηκε τον Λ. Μπ. Τζόνσον. Η εκλογή του αυτή πραγματοποιήθηκε σε μια πολύ κρίσιμη περίοδο για το μέλλον της χώρας, εξαιτίας του τεράστιου αντιπολεμικού κινήματος που είχε ξεσπάσει στα μετόπισθεν της χώρας. Ο πρόεδρος Ρ. Νίξον από την πρώτη μέρα που ανέλαβε τα καθήκοντά του, δεχόταν πιέσεις να διαμορφώσει μία στρατηγική απεμπλοκής των Η.Π.Α. από τον πόλεμο του Βιετνάμ. Παρά τις πιέσεις του αντιπολεμικού κινήματος για άμεση απεμπλοκή και παραδοχή της ήττας από τους κομμουνιστές, ο νεοεκλεγής πρόεδρος ήταν αποφασισμένος να απεμπλακεί από την αναμέτρηση, έχοντας πρώτα πετύχει την κατάλληλη συμφωνία διαφυλάσσοντας τα συμφέροντα της πατρίδας του (Isserman & Bowman, 2009). Επιθυμούσε να ακολουθήσει αυτή την στρατηγική, παρόλο που γνώριζε πως δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί μια στρατιωτική νίκη στο Βιετνάμ.

Ο πρόεδρος Ρ. Νίξον από τη πρώτη μέρα της προεδρίας του είχε να αντιμετωπίσει ένα πολύ σημαντικό πολιτικό δίλημμα. Από τη μία έπρεπε να ικανοποιήσει τον αμερικανικό λαό με τον τερματισμό του πολέμου του Βιετνάμ. Από την άλλη είχε την υποχρέωση να πετύχει κάτι τέτοιο, χωρίς να είναι ο πρώτος πρόεδρος των Η.Π.Α. που θα επωμιζόταν το πολιτικό κόστος της ήττας. Ο Ρ. Νίξον για να υποστηρίξει την σταδιακή αποκλιμάκωση από το Βιετνάμ και όχι την άτακτη υποχώρηση, χρησιμοποίησε διάφορες πολιτικές για να πετύχει την ατζέντα του. Μία από αυτές τις πολιτικές είχε να κάνει με τη διαχείριση της κοινής γνώμης και την

καθοδήγηση αυτής. Αναλυτικότερα, ο στόχος του Ρ. Νίξον ήταν να θέσει σε ισχύ τη σταδιακή αποκλιμάκωση των Η.Π.Α. από το Βιετνάμ, μέσω της ισχυρής αποδοχής του λαού. Ο δεύτερος λόγος που ο πρόεδρος Ρ. Νίξον ενδιαφερόταν να έχει την αποδοχή του λαού, ήταν για να περιορίζει τη σημαντική εμπλοκή του Κογκρέσου στη χάραξη της πολιτικής στο Βιετνάμ. Επίσης, ο πρόεδρος Ρ. Νίξον κατανοούσε απόλυτα την δύναμη της εικόνας μέσω της τηλεόρασης. Αυτό γιατί γινόταν εμφανές, πως μέσω των τηλεοπτικών διαγγεμάτων, μπορούσε να επηρεάζει τους πολίτες θετικά προς τις πολιτικές του επιλογές. Πρόσθετα, ο πρόεδρος Ρ. Νίξον έπρεπε να προασπίσει την ατζέντα του από το διαρκώς αυξανόμενο αντιπολεμικό κίνημα, το οποίο του ασκούσε μεγάλη πίεση στις περισσότερες πολιτικές του σχετικά με το Βιετνάμ (Katz, 1997).

Ο Ρ. Νίξον, κατά την πρώτη χρονιά του στο προεδρικό θώκο, είχε καταλήξει στη στρατηγική που θα ακολουθούσε για την αποκλιμάκωση στο Βιετνάμ. Η αποκλιμάκωση αυτή βασιζόταν πάνω στους εξής τρεις πυλώνες: α) στο πρόγραμμα βιετναμοποίησης του πολέμου, β) «στη θεωρία του τρελού» (madman theory) και γ) στη συνδυαστική διπλωματία.

Πρώτον, το πρόγραμμα της βιετναμοποίησης του πολέμου εκπονήθηκε από τον υπουργό άμυνας, Μ. Λερντ και είχε ως στόχο να γίνει σταδιακή αποαμερικανοποίηση του πολέμου. Πιο αναλυτικά, το πρόγραμμα επιδίωκε τη σταδιακή απεμπλοκή των αμερικανικών δυνάμεων από το πεδίο των μαχών, μεταβιβάζοντας την ευθύνη του πολέμου πίσω στο στρατό του Ν. Βιετνάμ. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα τον σταδιακό περιορισμό των δυνάμεων των Η.Π.Α. και την υιοθέτηση ενός υποστηρικτικού ρόλου. Η βιετναμοποίηση είχε διπλό ρόλο. Από τη μία, λειτουργούσε σαν απάντηση στους αντιπολεμικούς επικριτές στη πατρίδα, καθώς ξεκινούσε η διαδικασία απεμπλοκής από τον πόλεμο και από την άλλη έστελνε μήνυμα στους νοτιοβιετναμέζους ότι δεν θα τους εγκαταλείψουν, απλά θα αλλάξουν τον τρόπο παροχής βοήθειας προς αυτούς (Siniver, 2008).

Δεύτερον, η «θεωρία του τρελού» ήταν μια θεωρία που είχε χτίσει ο Ρ. Νίξον για τον ίδιο του τον εαυτό. Υποστήριζε πως μπορούσε να γίνει τρομερά αδιάλλακτος και απόλυτος εναντίον των Β. Βιετναμέζων κομμουνιστών, εάν δεν πετύχαινε την πολιτική που επιδίωκε. Η παραπάνω θεωρία συνήθως πετύχαινε το σκοπό της, καθώς ήταν ευρέως γνωστό ότι ο Ρ. Νίξον ήταν τεράστιος αντικομμουνιστής. Επίσης, η «θεωρία του τρελού» επιβεβαιώθηκε όταν ο Ρ. Νίξον διέυρνε τον πόλεμο εναντίον

των κομμουνιστών του Β. Βιετνάμ στη γειτονική Καμπότζη και όταν πραγματοποιήθηκε ο βομβαρδισμός του Ανόι.

Τρίτον (Siniver, 2008), ο τελευταίος πυλώνας του Ρ. Νίξον βασιζόταν στη συνδυετική διπλωματία. Δηλαδή ο Ρ. Νίξον επιδίωκε τη βελτίωση των διπλωματικών σχέσεων με τη Σοβιετική Ένωση, αποσκοπώντας στην επίτευξη μιας συμφωνίας για ειρήνη στον πόλεμο του Βιετνάμ.

Ο Ρ. Νίξον, πέρα από τις παραπάνω πολιτικές, ανακοίνωσε πως η διοίκησή του θα ακολουθούσε μια νέα προσέγγιση στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής. Η νέα αυτή προσέγγιση ονομάστηκε «Δόγμα Ρ. Νίξον». Το «δόγμα Ρ. Νίξον» είχε τις ρίζες του στον ελαττωματικό πόλεμο του Βιετνάμ. Το «δόγμα Ρ. Νίξον» ανέφερε, πως οι Η.Π.Α. χρειαζόταν να είναι συνεπείς στις δεσμεύσεις τους προς τους συμμάχους, οι οποίοι αντιμετώπιζαν την κομμουνιστική απειλή. Ωστόσο όριζε πως χρειαζόταν να είναι πολύ περισσότερο επιφυλακτικοί ως προς τους συμμάχους, όσον αφορά την ανάπτυξη στρατευμάτων. Αναλυτικότερα, η ανάπτυξη στρατευμάτων στο εξωτερικό και η διεξαγωγή πολέμου θα γίνονταν μόνο αν ο σύμμαχος, ο οποίος δεχόταν επίθεση από κομμουνιστική χώρα, θα ήταν κομβικής σημασίας για την εθνική ασφάλεια των Η.Π.Α. (Kimball, 2006. Ravenal, 1971).

3.2. Βιετναμοποίηση του πολέμου

Ο πρόεδρος Ρ. Νίξον ανακοίνωσε στους Αμερικάνους πολίτες τη νέα πολιτική προσέγγιση των Η.Π.Α. στον πόλεμο του Βιετνάμ. Η ανακοίνωση αυτή έγινε μέσω τηλεοπτικού διαγγέλματος, στις 3 Νοεμβρίου 1969. Η νέα πολιτική προσέγγιση ονομάστηκε βιετναμοποίηση.

Πιο αναλυτικά, η βιετναμοποίηση ήταν η στρατηγική που χάραξε η διοίκηση του Ρ. Νίξον, με στόχο να τελειώσει την αμερικανική εμπλοκή χωρίς να συνθηκολογήσει μονομερώς. Οι δύο προσεγγίσεις της πολιτικής αυτής βασίζονταν στη βιετναμοποίηση του πολέμου. Μέσω της αμερικανικής αποκλιμάκωσης και σταδιακής υποχώρησης των αμερικανικών στρατευμάτων, οι Η.Π.Α. θα μπορούσαν να πετύχουν μια συμφωνία με τους ηγέτες του Ανόι. Αναλυτικότερα, η παραπάνω πολιτική προσέφερε μια ασφαλή ισορροπία στη διαδικασία απεμπλοκής των Η.Π.Α. Αυτό γιατί

διατηρούσε υψηλά το ηθικό του αμερικανικού λαού, έδινε στη Σαϊγκόν τη δυνατότητα να σταθεί μόνη της και τη δυνατότητα συμβιβασμού με το Ανόι. Επίσης ο Ρ. Νίξον κατά τη διάρκεια αυτού του διαγγέλματος απάντησε έμμεσα και στο αντιπολεμικό κίνημα. Ανέφερε πως το αντιπολεμικό κίνημα αποτελεί τη βροντερή μειοψηφία των Αμερικάνων, δίνοντας έμφαση στην υποστήριξη που λαμβάνει από τη σπουδαία σιωπηλή πλειοψηφία των Αμερικάνων (Great Silent Majority). Με τον τρόπο αυτό ήθελε να θωρακίσει την κοινωνική αποδοχή της πολιτικής του ατζέντας (Newman, 1970. King & Anderson, 1971. Kissinger, 1994).

Η στρατηγική της βιετναμοποίησης εκπονήθηκε από τον Υπουργό Άμυνας Μ. Λαίρντ, επιδιώκοντας την ολική απομάκρυνση των στρατιωτικών δυνάμεων των Η.Π.Α. από το Βιετνάμ σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα. Παράλληλα επιδίωκε, την συστηματική προετοιμασία του στρατού του Ν. Βιετνάμ έτσι ώστε να είναι έτοιμο να αμυνθεί εναντίον των ανταρτών. Ο υπουργός Μ. Λαίρντ είχε καταλήξει στο πλάνο της βιετναμοποίησης του πόλεμο, έπειτα από την πλήρη κατανόηση του εσωτερικού των Η.Π.Α. που βρισκόταν σε αναβρασμό, εξαιτίας της στρατιωτικής εμπλοκής. Το πλάνο του Μ. Λαίρντ ήταν το πιο ρεαλιστικό. Αρχικά η σταδιακή αποκλιμάκωση με τον περιορισμό του εκστρατευτικού σώματος θα καθυσύχασε τους πολίτες, καθώς θα έβλεπε πως είχε ξεκινήσει το τέλος του πολέμου. Πρόσθετα θα έδινε πίστωση χρόνου στη κυβέρνηση, έτσι ώστε να συνεχίσει την στρατηγική εξόδου από το Βιετνάμ, με σκοπό να διαφυλάξει τα εθνικά συμφέροντα. Η βιετναμοποίηση του πολέμου και η σταδιακή αποχώρηση αμερικανικών στρατευμάτων είχε φοβερά θετικό αντίκτυπο στη δημοφιλία του προέδρου Ρ. Νίξον. Ήδη μέχρι το τέλος του 1969, η στρατιωτική παρουσία των Η.Π.Α. στο Βιετνάμ είχε μειωθεί κατά περίπου 70.000. Ο πρόεδρος κατά τη διάρκεια του διαγγέλματός του, στις 3 Νοεμβρίου του 1969, τόνισε στους Αμερικάνους πολίτες πως σε περίπτωση που οι εχθροί λάμβαναν την σταδιακή αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων με στόχο το όφελός τους, δεν θα δίσταζε να κλιμακώσει ξανά τη σύγκρουση με σκοπό την διαφύλαξη της ομαλής βιετναμοποίησης (Prentice, 2016).

Ο πρόεδρος Ρ. Νίξον ενημέρωσε (Ιούνιος, 1969) τον πρόεδρο Ν. Βαν Θίου για την επικείμενη εκκίνηση του σχεδίου της σταδιακής υποχώρησης αμερικανικών στρατευμάτων από το Βιετνάμ. Ανέφερε πως μέχρι το τέλος του Αυγούστου θα είχαν επαναπατριστεί 25.000 Αμερικάνοι στρατιώτες. Η διοίκηση Ρ. Νίξον ανακοίνωσε τον Νοέμβριο του 1969 σε συνεργασία με την διοίκηση του Ν. Βιετνάμ πως θα γινόταν με

συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα η συνολική αποχώρηση των αμερικανικών στρατιωτικών δυνάμεων. Τη θέση τους θα αναλάμβανε ο στρατός του Ν. Βιετνάμ. Παρ' όλα αυτά η διοίκηση Ρ. Νίξον άφηνε το χρονοδιάγραμμα ευέλικτο, καθώς υπήρχε η περίπτωση να επηρεαστούν οι διαπραγματεύσεις ειρήνης του Παρισίου (Prentice, 2016).

Η διοίκηση Ρ. Νίξον, από το Νοέμβριο του 1969 μέσω της επίσημης εκκίνησης της βιετναμοποίησης του πολέμου, είχε δεσμευθεί στο τερματισμό του πολέμου μέσα σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα. Τον Απρίλιο του 1970, ο Ρ. Νίξον ανακοίνωσε περαιτέρω μείωση της στρατιωτικής δύναμης των Η.Π.Α. κατά 150.000, μέχρι το τέλος του χρόνου. Τον Απρίλιο του 1971, ο Ρ. Νίξον είχε ανακοινώσει στους συνεργάτες του πως οι αμερικανικές δυνάμεις που βρίσκονταν στο Βιετνάμ θα έπρεπε να έχουν αποχωρήσει εντελώς, πριν από τις εκλογές του Νοεμβρίου του 1972. Αυτό γιατί θα αποτελούσε βασικό κριτήριο για την επανεκλογή του. Αναλυτικότερα, ο Ρ. Νίξον, σε διάγγελμα του προς τους Αμερικάνους πολίτες τον ίδιο μήνα, ανακοίνωσε πως το πρόγραμμα της βιετναμοποίησης του πολέμου έχει στεφθεί με επιτυχία. Ακόμα τους ενημέρωσε πως επιθυμούσε να επιταχύνει τον ρυθμό της αμερικανικής στρατιωτικής απεμπλοκής στο Βιετνάμ, μέχρι τις εκλογές του 1972. Η τελική φάση της ταχείας αποχώρησης αμερικανικών στρατευμάτων τις χρονιές 1971-1972 ήταν πολύ ιδιαίτερες, καθώς η διοίκηση Ρ. Νίξον γνώριζε πως υπήρχε πολύ μεγάλος κίνδυνος κατάρρευσης του Ν. Βιετνάμ από ενδεχόμενη επίθεση των κομμουνιστών (Miller, 2020).

Τελικά ο πρόεδρος Ρ. Νίξον, μέχρι το φθινόπωρο του 1972, τερμάτισε την στρατιωτική αμερικανική εμπλοκή, καθώς η μοναδική αμερικανική δύναμη που παρέμεινε στο Ν. Βιετνάμ ήταν 16.000 στρατιωτικοί σύμβουλοι (Miller, 2020). Οι Αμερικάνοι σύμβουλοι επαναπατρίστηκαν μετά την υπογραφή της συνθήκης ειρήνης, τον Ιανουάριο του 1973.

3.3. Θωράκιση της βιετναμοποίησης μέσω των στοχευμένων

Κλιμακώσεων.

Ο Ρ. Νίξον, κατά τη διάρκεια της πρώτης θητείας του στο Λευκό Οίκο, χρησιμοποίησε σε αρκετές περιπτώσεις υψηλής έντασης χρήσης βίας. Είχε ως σκοπό

να πετύχει μια αξιοπρεπή συνθήκη ειρήνης με τους κομμουνιστές του Β. Βιετνάμ. Αναλυτικότερα, γίνεται αντιληπτό πως η στρατηγική έξοδος των Η.Π.Α. από το Βιετνάμ βασιζόταν στο πρόγραμμα της βιετναμοποίησης (από τα μέσα του 1969) αλλά παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν διάφορες επιχειρήσεις για τη διαφύλαξη των αμερικανικών συμφερόντων (Head, 2002. Sinniver, 2008).

Ο Ρ. Νίξον, από τους πρώτους μήνες του στην προεδρία, διεύρυνε το πεδίο του πολέμου στην φαινομενικά ουδέτερη Καμπότζη, καθώς ήθελε να πλήξει τα καταφύγια και τις βάσεις των Β. Βιετναμέζων που βρίσκονταν στα σύνορα της Καμπότζης με το Βιετνάμ. Στις 18 Μαρτίου του 1969, ξεκίνησε η μυστική επιχείρηση με το κωδικό όνομα «Μενού» (Operation Menu). Η επιχείρηση «Μενού» αποτελούταν από συστηματικές αεροπορικές επιδρομές της αμερικανικής πολεμικής αεροπορίας εναντίον των κομμουνιστικών κρησφύγετων, που βρίσκονταν στα σύνορα της Καμπότζης με το Βιετνάμ. Η επιχείρηση είχε διάρκεια 14 μήνες, μέχρι το τέλος του Μαΐου του 1970. Ο τελευταίος μήνας της παραπάνω επιχείρησης συνέπεσε με τη χερσαία εισβολή των αμερικανικών και των νοτιοβιετναμέζικων δυνάμεων, σε μια ακτίνα 30 χιλιομέτρων, εντός των συνόρων της Καμπότζης. Είχε ως σκοπό την καταστροφή των κομμουνιστικών βάσεων στα σύνορα (Head, 2002. Sinniver, 2008).

Η διοίκηση Ρ. Νίξον αποσκοπώντας την θωράκιση της Σαϊγκόν, τους πρώτους μήνες του 1970 και με ήδη αρκετούς Αμερικάνους στρατιώτες να έχουν επαναπατριστεί, εκπόνησε ένα σχέδιο προληπτικής επίθεσης στα καταφύγια των κομμουνιστών στα σύνορα της Καμπότζης. Η εισβολή στα σύνορα της Καμπότζης είχε ως στόχο να περιορίσει την επιχειρησιακή ετοιμότητα και ικανότητα των κομμουνιστών εναντίον του Ν. Βιετνάμ. Οι βάσεις στη ουδέτερη Καμπότζη αποτελούσαν τα ορμητήρια των κομμουνιστών στον πόλεμο εναντίον του Ν. Βιετνάμ.

Η εισβολή είχε διπλή σημασία για την αμερικανική πολιτική στο Βιετνάμ, από τη μία έστειλε ηχηρό μήνυμα στο Ανόϊ για διαπραγματεύσεις και από την άλλη προάσπιζε την βιετναμοποίηση του πολέμου. Η χερσαία επέμβαση στη Καμπότζη εναντίον των κομμουνιστικών στρατηγείων ξεκίνησε στις 29 Απριλίου του 1970 και αποτελούταν από 32.000 αμερικανικές δυνάμεις και 48.000 δυνάμεις του στρατού του Ν. Βιετνάμ. Ο Ρ. Νίξον ανακοίνωσε με διάγγελμα στον αμερικανικό λαό την επέμβαση στη Καμπότζη. Μετά το διάγγελμα, ο Ρ. Νίξον δέχθηκε τεράστιο πολιτικό πλήγμα, καθώς πέντε μέρες μετά διοργανώθηκε αντιπολεμικό κίνημα 100.000 διαδηλωτών στην

Ουάσιγκτον. Στις 8 Μαΐου, και εξαιτίας της αφόρητης πίεσης που δέχθηκε ανακοίνωσε την λήξη της εισβολής, μέχρι το τέλος Ιουνίου. Την ίδια μέρα το Κογκρέσο πέρασε τροπολογία που απαγόρευε την στρατιωτική εμπλοκή των Η.Π.Α. στη Καμπότζη, μετά το πέρας έξι εβδομάδων. Ήταν η πρώτη φορά στην ιστορία των Η.Π.Α. που το Κογκρέσο περιόριζε προεδρικές στρατιωτικές εξουσίες. Παρά το εκτεταμένο πολιτικό πλήγμα του Ρ. Νίξον, η επέμβαση των Η.Π.Α. στη Καμπότζη μέχρι τέλος Ιουνίου θα είχε ολοκληρώσει τον σκοπό της με επιτυχία (Isserman & Bowman, 2009. Sinniver, 2008. Wilson, 2014).

Ένα χρόνο μετά, ο Ρ. Νίξον έλαβε την απόφαση να επεκτείνει την χερσαίο πόλεμο και στο γειτονικό Λάος. Επιδίωκε με τον τρόπο αυτό να προασπίσει το πρόγραμμα της βιετναμοποίησης. Η εισβολή στο Νότιο Λάος είχε ως κύριο στόχο να πλήξει τις γραμμές ανεφοδιασμού του Β. Βιετνάμ και γενικότερα να πλήξει την επιθετική ικανότητα των κομμουνιστών. Αναλυτικότερα, η επιχείρηση Λαμ Σον 719 (Lam Son 719) ήταν μια προληπτική επίθεση εναντίον των Β. Βιετναμέζων, με σκοπό να προλάβουν οι αμερικανικές και νοβιοβιετναμέζικες δυνάμεις μια επικείμενη εισβολή στο Ν. Βιετνάμ. Η εισβολή στο Λάος ήταν διπλής σημασίας, καθώς από τη μία θα ανέκοπτε τις στρατιωτικές δυνάμεις του Β. Βιετνάμ και από την άλλη θα έδειχνε και τη πρόοδο της βιετναμοποίησης. Αυτό γιατί, στην εισβολή θα συμμετείχαν μόνο χερσαίες δυνάμεις του Ν. Βιετνάμ και οι αμερικανικές δυνάμεις θα περιορίζονταν σε υποστηρικτικό ρόλο μέσω της αεροπορίας και του πυροβολικού. Οι χερσαίες δυνάμεις των Η.Π.Α., μετά τα γεγονότα της εισβολής στη Καμπότζη το περασμένο έτος και της τροπολογίας του Κογκρέσου, είχαν περιοριστεί σε επιχειρήσεις μόνο στο Ν. Βιετνάμ (Herring, 2021. Sander, 2014).

Η επιχείρηση Λαμ Σον 719 ξεκίνησε στις 8 Φεβρουαρίου του 1971 με ένα εκστρατευτικό σώμα 20.000 νοτιοβιετναμέζων. Η επιχείρηση αυτή έλαβε την υποστήριξη της αμερικανικής αεροπορίας και του πυροβολικού. Οι μάχες διήρκησαν μέχρι τα τέλη του Μαρτίου. Το αποτέλεσμα της εισβολής, επίσημα χαρακτηρίστηκε από του Αμερικάνους και Ν. Βιετναμέζους επιτυχές. Όμως, η επέμβαση από τη μία πέτυχε σοβαρές απώλειες στους κομμουνιστές σε ανθρώπινο δυναμικό (>10.000 νεκροί) και στρατιωτικό υλικό και από την άλλη έφερε στο φως τις αδυναμίες του προγράμματος της βιετναμοποίησης. Όσον αφορά τις αδυναμίες της βιετναμοποίησης, ήταν εμφανές πως η ικανότητα του στρατού του Ν. Βιετνάμ παρόλο που είχε βελτιωθεί, δεν ήταν έτοιμη να αναλάβει το κύριο βάρος του πολέμου, χωρίς την τεράστια

στρατιωτική βοήθεια των Η.Π.Α.. Πρόσθετα, οι απώλειες των Ν. Βιετναμέζων ήταν εξίσου οδυνηρές, καθώς υπολογίζεται πως περίπου 7.000 στρατιώτες έχασαν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια της επιχείρησης (Herring, 2021).

Συνοψίζοντας, η διοίκηση Ρ. Νίξον επιδίωκε μέσω της εισβολής στο Λάος να επιταχύνει τις διαπραγματεύσεις με το Ανόι προς όφελος των Η.Π.Α.. Εν τέλει παρόλο που η βιετναμοποίηση δεν είχε φτάσει σε ικανοποιητικό επίπεδο, οι διαδικασίες οριστικής απεμπλοκής των Η.Π.Α. από το Βιετνάμ συνεχίζονταν με αμείωτο ρυθμό (Herring, 2021).

3.4. Το τελευταίο έτος του πολέμου

Το 1972 ήταν μία από τις πιο κρίσιμες χρονιές για την έκβαση του πολέμου του Βιετνάμ. Το πρόγραμμα της βιετναμοποίησης επρόκειτο να ολοκληρωθεί και ο πρόεδρος Ρ. Νίξον βρισκόταν σε προεκλογική περίοδο για τις επικείμενες προεδρικές εκλογές, του Νοεμβρίου. Το αποτέλεσμα των εκλογών, θα επηρεαζόταν σημαντικά από την έκβαση του πολέμου.

Με τα παραπάνω δεδομένα και με το μεγαλύτερο ποσοστό των αμερικανικών δυνάμεων να έχει ήδη επαναπατριστεί, στα πλαίσια του προγράμματος της βιετναμοποίησης, είχαν δημιουργηθεί οι κατάλληλες συνθήκες για μια εκ νέου μεγάλη επίθεση των Β. Βιετναμέζων στο αποδυναμωμένο Ν. Βιετνάμ. Η εισβολή των Β. Βιετναμέζων στο Ν. Βιετνάμ σε αντίθεση με την επίθεση του Τετ, ήταν μια κανονική συμβατική εισβολή μεγάλης κλίμακας. Η επίθεση ξεκίνησε στις 30 Μαρτίου του 1972 και ονομάστηκε «Πασχαλινή επίθεση» (Easter Offensive). Η εισβολή του στρατού του Β. Βιετνάμ έγινε από τρία διαφορετικά μέτωπα. Το ένα μέτωπο βρισκόταν στο Βορρά του Ν. Βιετνάμ στη Κουάνγκ Τρι, το δεύτερο μέτωπο ξεκίνησε από το Λάος, με στόχο την Κόντουμ και την Πλειϊκού και το τρίτο μέτωπο εισήλθε μέσω της Καμπότζης, με στόχο τη κατάληψη της Αν Λοκ (Givens, 2002. Haun & Jackson, 2015. Katz, 1997. Sorley, 1999).

Η «Πασχαλινή επίθεση» αποτέλεσε μία τεράστια πρόκληση σχετικά με την επιτυχία του προγράμματος της βιετναμοποίησης. Η άμυνα του Ν. Βιετνάμ βασίστηκε κυρίως στο δικό του στρατό. Αλλά σημαντική βοήθεια στην απόκρουση του εχθρού

διαδραμάτισε και η αεροπορία και το πυροβολικό των Η.Π.Α.. Η αμερικανική αεροπορία, κατά τη διάρκεια της «πασχαλινής επίθεσης», αξιοποίησε τις τεράστιες δυνατότητές της εναντίον του εχθρού, που πλέον διεξήγαγε συμβατικό πόλεμο. Καθ' όλη τη διάρκεια της «πασχαλινής επίθεσης», η αεροπορία των Η.Π.Α. παρείχε τεράστια υποστήριξη στο στρατό του Ν. Βιετνάμ με επιχειρήσεις άμεσης εμπλοκής με τον εχθρό (Close Air Support, CAS). Η ανωτερότητα της αμερικανικής αεροπορίας διαδραμάτισε πολύ σημαντικό ρόλο στην αποσόβηση μιας στρατιωτικής ήττας του Ν. Βιετνάμ. Παράλληλα, η διοίκηση Ρ. Νίξον σε αντίποινα της εισβολής στις 10 Μαΐου ξεκίνησε την επιχείρηση, μέσω των αεροπορικών βομβαρδισμών (Linebacker 1). Η επιχείρηση είχε επανεκκινήσει τους μαζικούς βομβαρδισμούς, σε στρατηγικούς στόχους στο Β. Βιετνάμ. Αξιοσημείωτο είναι πως οι βομβαρδισμοί είχαν σταματήσει από το 1968, με την επιχείρηση «Κυλιόμενος Κεραυνός». Η επιχείρηση «Linebacker 1» αποσκοπούσε στο να πετύχει σοβαρά πλήγματα στις γραμμές ανεφοδιασμού του στρατού του Β. Βιετνάμ. Ο Ρ. Νίξον για να ασκήσει ακόμη μεγαλύτερη πίεση στο Β. Βιετνάμ, έδωσε εντολή στο πολεμικό ναυτικό των Η.Π.Α. να ναρκοθετήσει το λιμάνι του Χαϊφόνγκ (Givens, 2002. Haun & Jackson, 2015).

Ο Ρ. Νίξον, με τις παραπάνω κινήσεις κλιμάκωσης, επιδίωκε να αυξήσει σε σημαντικό βαθμό τη πίεση στα μετόπισθεν του εχθρού, θέλοντας να γείρει την πλάστιγγα του πολέμου υπέρ της Αμερικής. Τελικά, η αμερικανική πολεμική αεροπορία συνέβαλε τα μέγιστα στο στρατό του Ν. Βιετνάμ. Στις 8 Οκτωβρίου του 1972, ο Υπουργός Εξωτερικών του Β. Βιετνάμ Λε Ντούκ Θό ζήτησε από τις Η.Π.Α. κατάπαυση του πυρός. Στις 26 Οκτωβρίου, ο Χ. Κίσσιντζερ ανέφερε πως η ειρήνη ήταν κοντά. Εξαιτίας όμως της άρνησης της Σαϊγκόν να συμμορφωθεί με τους όρους της ειρήνης, οι διαπραγματεύσεις δεν ολοκληρώθηκαν. Ο Ρ. Νίξον επιδιώκοντας πιο ευνοϊκούς όρους για το Ν. Βιετνάμ, το Δεκέμβριο του 1972 έδωσε εντολή για την επιχείρηση «Linebacker» 2 ή αλλιώς «χριστουγεννιάτικοι βομβαρδισμοί». Οι βομβαρδισμοί είχαν διάρκεια έντεκα ημερών και ήταν από τις μεγαλύτερες αεροπορικές επιδρομές όλου του πολέμου. Ο στόχος των βομβαρδισμών ήταν εναντίον των πόλεων του Ανόι και του Χαϊφόνγκ. Την δωδέκατη μέρα ξανά άρχισαν οι διαπραγματεύσεις για την ειρήνη, οι όροι της οποίας παρέμειναν οι ίδιοι με αυτούς του Οκτωβρίου. Η συνθήκη ειρήνης υπεγράφη στις 27 Ιανουαρίου του 1973 (Haun & Jackson, 2015. Isserman & Bowman, 2009).

3.5. Η τριγωνική διπλωματία και η επίτευξη της συμφωνίας

Η κυβέρνηση Ρ. Νίξον επιδιώκοντας να απεμπλακεί από το Βιετνάμ και παράλληλα να διατηρήσει τη θέση των Η.Π.Α. στο Διεθνές σύστημα, ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με τους δύο κομμουνιστικούς γίγαντες, τη Σοβιετική Ένωση και την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Σε πρώτη φάση, οι Η.Π.Α. σε συνομιλίες που είχαν με τη Σοβιετική Ένωση για το έλεγχο των στρατηγικών όπλων (SALT) (την διετία 1969-1971), έκαναν προσπάθεια να συνδεθεί και το ζήτημα του Βιετνάμ σε αυτές. Πιο αναλυτικά, στα πλαίσια της διπλωματίας μεταξύ Η.Π.Α. και Σοβιετικής Ένωσης έγινε σημαντική προσπάθεια να συνδεθεί η επίλυση του προβλήματος του Βιετνάμ, μέσω της βελτίωσης των σχέσεων μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων. Παρ' όλα αυτά, η Σοβιετική Ένωση, την περίοδο 1969-1971, δεν διαδραμάτισε κάποιο σημαντικό ρόλο ανάμεσα σε Ουάσιγκτον και Ανόι. Συνέβαλε μόνο στη μεταβίβαση διπλωματικών μηνυμάτων. Παράλληλα, το Β. Βιετνάμ αποτελούσε πεδίο αντιπαράθεσης ανάμεσα στους Σοβιετικούς και τους Κινέζους, σε σχέση με το ποια κομμουνιστική δύναμη ασκούσε μεγαλύτερη επιρροή στο Β. Βιετνάμ (Hanhimaki, 2003. Kissinger, 1994).

Την άνοιξη του 1969, η Σοβιετική Ένωση είχε φτάσει στα πρόθυρα του πολέμου με τη κομμουνιστική Κίνα, καθώς σημειώθηκαν μια σειρά από αψιμαχίες στα σύνορα των δύο χωρών. Η κρίση των Σινοσοβιετικών σχέσεων παρείχε μια πολύ σπουδαία ευκαιρία στη διοίκηση Ρ. Νίξον, καθώς μέσω αυτής οι Η.Π.Α. έκαναν διπλωματικό άνοιγμα προς την Κίνα. Το γεγονός της επανέναρξης των διπλωματικών σχέσεων των Η.Π.Α. με την Κίνα ήταν κάτι το πρωτόγνωρο, καθώς οι δύο χώρες δεν είχαν καμία διπλωματική σχέση τα τελευταία 20 χρόνια. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκε ένα διπλωματικό τρίγωνο μεταξύ των Κινέζων, των Σοβιετικών και των Αμερικάνων. Οι Η.Π.Α., με τη παραπάνω τριγωνική διπλωματία, προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν τη σινοσοβιετική αντιπαράθεση μετασχηματίζοντας τον κόσμο, από κόσμο δύο υπερδυνάμεων σε ένα στρατηγικό τρίγωνο. Οι Η.Π.Α. με μονομερείς πρωτοβουλίες, το καλοκαίρι του 1969, άρχισαν να ρίχνουν γέφυρες επικοινωνίας με την Κίνα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η παύση της απαγόρευσης των Αμερικάνων πολιτών να ταξιδέψουν προς τη Κίνα (Hanhimaki, 2003. Hoff, 1996. Kissinger, 1994).

Η διοίκηση Ρ. Νίξον, με την επανέναρξη των σινοαμερικανικών σχέσεων, κατάφερε να ενδυναμώσει την θέση των Η.Π.Α. στη παγκόσμια γεωπολιτική σκακιέρα. Κατάφερε να προωθήσει την ατζέντα της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α., τόσο στη Σοβιετική Ένωση όσο στην Κίνα. Με το στρατηγικό τρίγωνο που είχε δημιουργηθεί, είχαν τεθεί οι βάσεις για την επίλυση μιας σειράς από διεθνή ζητήματα ασφαλείας που υπήρχαν. Για τις Η.Π.Α., η τριγωνική διπλωματία και η διπλωματία διασύνδεσης χρησιμοποιήθηκαν τόσο για τη διατήρηση και τη βελτίωση της διεθνούς ασφάλειας, όσο και για το ζήτημα της επίλυσης του προβλήματος του Βιετνάμ. Αναλυτικότερα, ο σκοπός των Η.Π.Α. ήταν, μέσω της τριγωνικής διπλωματίας, η Σοβιετική Ένωση και η Κίνα να καθοδηγήσουν τους κομμουνιστές συμμάχους τους του Β. Βιετνάμ σε έναν συμβιβασμό με τις Η.Π.Α. και το Ν. Βιετνάμ. Η τριγωνική διπλωματία διαδραμάτισε πολύ σημαντικό ρόλο στην απεμπλοκή των Η.Π.Α. από το Βιετνάμ (Hanhimaki, 2003. Kissinger, 1994).

Κατά το δεύτερο μισό της πρώτης θητείας του Ρ. Νίξον στο οβάλ γραφείο και μέχρι την τελική υπογραφή της συνθήκης ειρήνης τον Ιανουάριο 1973, η Σοβιετική Ένωση και Κίνα στα πλαίσια της τριγωνικής διπλωματίας με τις Η.Π.Α. παρόλο που συνέχισαν να υποστηρίζουν ενεργά το Β. Βιετνάμ με σημαντική οικονομική και στρατιωτική υλική βοήθεια, είχαν γίνει πιο διαλλακτικές σε σχέση με την ολική νίκη των συμμάχων τους εναντίον της Αμερικής. Τους πρώτους μήνες του 1972 έλαβαν χώρα οι δύο ιστορικές σύνοδοι κορυφής των Η.Π.Α. με τη Κίνα το Φεβρουάριο και αντίστοιχα με τη Σοβιετική Ένωση το Μάιο. Ανάμεσα στις δύο συνόδους κορυφής τον Απρίλιο του 1972 το κομμουνιστικό Β. Βιετνάμ ξεκίνησε την Ανοιξιάτικη επίθεση αποσκοπώντας την απόλυτη νίκη εναντίον του Ν. Βιετνάμ. Η εξομάλυνση των διπλωματικών σχέσεων των Η.Π.Α. με τους δύο κομμουνιστικούς γίγαντες και σε συνδυασμό με την διαφαινόμενη αποτυχημένη εισβολή του Β. Βιετνάμ στον νότιο οδήγησε τη Κίνα και τη Σοβιετική Ένωση να προτείνουν το καλοκαίρι του 1972 στους Β. Βιετναμέζους συμμάχους τους να εντατικοποιήσουν τις διπλωματικές τους προσπάθειες για συμβιβασμό με τις Η.Π.Α.. (Hanhimaki, 2003. Kissinger, 1994).

Η τριγωνική διπλωματία είχε αρχίσει να θέτει τις βάσεις για την ολοκλήρωση του πολέμου του Βιετνάμ, καθώς είχε γίνει αισθητό πως η Σοβιετική Ένωση και η Κίνα δεν θα κατέστρεφαν με ευκολία την διπλωματική πρόοδο με τις Η.Π.Α. Παρά τα πολεμικά αντίποινα των Η.Π.Α. εναντίον του Β. Βιετνάμ (επιχείρηση Linebacker, ναρκοθέτηση του λιμανιού της Χαϊφόνγκ κατά τη διάρκεια της ανοιξιάτικης επίθεσης)

η Σοβιετική Ένωση και η Κίνα δεν έλαβαν κάποιο πολύ σοβαρό μέτρο υπέρ των κομμουνιστικών συμμάχων τους (Hanhimaki, 2003. Kissinger, 1994).

Η πρώτη σοβαρή διαπραγμάτευση μεταξύ Η.Π.Α. και Β. Βιετνάμ πραγματοποιήθηκε στις 19 Ιουλίου, στο Παρίσι,. Η διαπραγμάτευση πραγματοποιήθηκε μεταξύ του Χ. Κίσσιντζερ και του Λε Ντουκ Θο. Ύστερα από μια σειρά από συναντήσεις μεταξύ των δύο πλευρών, οι διαπραγματεύσεις έφτασαν σε προκαταρκτική συμφωνία στις 12 Οκτωβρίου του 1972. Οι όροι του διακανονισμού στηρίχθηκαν πάνω στις βασικές προτάσεις που είχε προτείνει ο Ρ. Νίξον στο Ανόι για τη λήξη του πολέμου. Οι όροι περιλάμβαναν μια διεθνώς ελεγχόμενη κατάπαυση του πυρός, την επιστροφή και την καταμέτρηση των αιχμαλώτων του πολέμου και την διευθέτηση του πολιτικού μέλλοντος του Ν. Βιετνάμ από βιετναμέζικα κόμματα, βάσει ελεύθερων εκλογών. Με βάση τα παραπάνω, ο υπουργός εξωτερικών του Β. Βιετνάμ Λε Ντουκ Θο αποδέχθηκε τους όρους της ειρήνης και παράλληλα εγκατέλειψε την απαίτηση του να τον βοηθήσει η Αμερική να ρίξει την κυβέρνηση του Ν. Βιετνάμ. Οι περισσότεροι όροι της συμφωνίας δεν είχαν την έγκριση της κυβέρνησης της Σαϊγκόν, με αποτέλεσμα η συνθήκη ειρήνης να μην υπογράφεται άμεσα από τον Ρ. Νίξον. Ο Ρ. Νίξον αφού διασφάλισε την εκλογική του νίκη για τη προεδρία το Νοέμβριο του 1972 έστειλε άμεσα τον Χ. Κίσσιντζερ σε νέο κύκλο διαπραγματεύσεων με το Β. Βιετνάμ, επιδιώκοντας να βελτιώσει τους όρους της συμφωνίας για το Ν. Βιετνάμ. Οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν στις 20 Νοεμβρίου μεταξύ του Χ. Κίσσιντζερ και του Λε Ντουκ Θο, οι οποίες οδηγήθηκαν σε αδιέξοδο (Hanhimaki, 2003. Kissinger, 1994).

Στις 18 Δεκεμβρίου του 1972, ο Ρ. Νίξον εξαπέλυσε τους «χριστουγεννιάτικους βομβαρδισμούς» εναντίον του Β. Βιετνάμ και αυτό αποτέλεσε ένα ηχηρό μήνυμα των Η.Π.Α. προς το Νότιο και το Βόρειο Βιετνάμ. Από τη μία, ήθελε να επαναφέρει το Β. Βιετνάμ στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και από την άλλη ήθελε να δείξει προς τη κυβέρνηση του Ν. Βιετνάμ, πως παρόλο που η συμφωνία του Οκτωβρίου δεν ήταν η ιδανική θα συνέχιζαν να στηρίζουν τη κυβέρνηση του. Ο βομβαρδισμός διήρκεσε 11 μέρες. Το αποτέλεσμα ήταν να σταματήσει ο βομβαρδισμός, καθώς το Β. Βιετνάμ ήταν έτοιμο να επιστρέψει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Πρόσθετα, η Μόσχα και το Πεκίνο προέτρεψαν το Ανόι να φτάσει σε οριστική συμφωνία με την Ουάσιγκτον. Τελικά η συμφωνία που επετεύχθη, είχε τους ίδιους όρους που είχαν τεθεί και σε αυτή του Οκτωβρίου. Ο πρόεδρος Ν. Βαν Θίου εν τέλει αναγκάστηκε να υπογράψει την συνθήκη ειρήνης, με αντάλλαγμα τεράστια οικονομική βοήθεια από τις Η.Π.Α.. Η

συνθήκη ειρήνης υπογράφηκε στις 27 Ιανουαρίου του 1973 και σηματοδοτούσε τον τερματισμό της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ. Παράλληλα η συμφωνία του Παρισιού οδήγησε σε μια εύθραυστη ανακωχή μεταξύ των δύο πλευρών του Βιετνάμ (Hanhimaki, 2003. Isserman & Bowman, 2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΔΙ' ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ (PROXY WARS) ΣΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ

4.1. Ο ορισμός του πολέμου δι' αντιπροσώπων (proxy wars)

Ο εμφύλιος πόλεμος του Βιετνάμ προσέφερε ένα ακόμη παράδειγμα προς ανάλυση. Το παράδειγμα αυτό αποτελεί πεδίο των Διεθνών σχέσεων και αναφέρεται στην έννοια του πολέμου δι' αντιπροσώπων ή αλλιώς «proxy wars».

Ο «πόλεμος δι' αντιπροσώπων», κατά τα χρόνια του ψυχρού πολέμου, ορίστηκε ως ένας πόλεμος μεταξύ περιφερειακών δυνάμεων και ως ένας τρόπος να μην πραγματοποιηθεί ένας άμεσος πόλεμος μεταξύ των υπερδυνάμεων (Bar-Siman-Ton, 1984). Ο «πόλεμος δι' αντιπροσώπων» εμφανίστηκε σαν στρατηγική επιλογή των υπερδυνάμεων για την προάσπιση των συμφερόντων τους, ύστερα από την εμφάνιση των πυρηνικών όπλων. Τα πυρηνικά οπλοστάσια των υπερδυνάμεων, κατά τον ψυχρό πόλεμο, έκαναν σχεδόν ανέφικτη την άμεση στρατιωτική εμπλοκή μεταξύ τους. Αυτό γιατί υπήρχε πιθανότητα μιας εκτεταμένης καταστροφής από την χρήση τους. Λόγω των παραπάνω δεδομένων, οι υπερδυνάμεις ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν την έννοια του «πολέμου δι' αντιπροσώπων» για την εξασφάλιση της στρατηγικής τους.

Πιο αναλυτικά, ο όρος του «πολέμου δι' αντιπροσώπων» παρατηρήθηκε αρχικά όταν προέκυψε ένας πόλεμος μεταξύ δύο περιφερειακών δυνάμεων και υπήρχε έμμεση εμπλοκή μιας υπερδύναμης (Bar-Siman-Ton, 1984). Η υπερδύναμη αυτή συνήθως υποστήριζε τη μία μαχόμενη μεριά μέσω της οικονομικής βοήθειας ή της παροχής στρατιωτικού υλικού. Δεν περιλάμβανε όμως άμεση στρατιωτική εμπλοκή. Ένα σημαντικό ερώτημα που τίθεται αφορά τον λόγο για τον οποίο θα επέλεγε μία υπερδύναμη να αναμειχθεί σε έναν «πόλεμο δι' αντιπροσώπων». Δύο λόγοι για τους οποίους μία υπερδύναμη θα επέλεγε να συμμετέχει σε ένα τοπικό πόλεμο, θα αφορούσαν τη χρήση της διαμάχης αυτής προς όφελός της και την ενίσχυση της διεθνής και της περιφερειακής στρατηγικής πολιτικής της. Αυτό θα επιτυγχανόταν χωρίς να χρειάζεται να συμμετέχει άμεσα με το δικό της στρατό. Έτσι μια ελεγχόμενη τοπική σύρραξη, θα μπορούσε να λειτουργήσει ως ένα εξαιρετικό αντικατάστατο πολέμου για την προώθηση των στρατηγικών και των πολιτικών συμφερόντων μιας

υπερδύναμης, με εξαιρετικά χαμηλό ρίσκο. Συνοψίζοντας, ένας τοπικός πόλεμος εξυπηρετούσε τα αντικρουόμενα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων.

Ολοκληρώνοντας την πρώτη ανάγνωση του όρου «πολέμου δι' αντιπροσώπων», γίνεται αντιληπτό πως αποτελεί ένα είδος έμμεσης στρατηγικής διαχείρισης μίας ένοπλης πολεμικής αντιπαράθεσης, που προκύπτει μεταξύ των τοπικών δυνάμεων. Επομένως, κάθε τοπικός πόλεμος ο οποίος έχει έμμεση εμπλοκή μεγάλων δυνάμεων θα πρέπει να θεωρείται «πόλεμος δι' αντιπροσώπων» (Bar-Siman-Ton, 1984).

Επιπλέον ο όρος «πόλεμος δι' αντιπροσώπων» παρατηρείται σε παραδείγματα τοπικών πολέμων, όπου οι εξωτερικές δυνάμεις δεν επεμβαίνουν άμεσα και ενεργά στη διαμάχη, αλλά το πράττουν σε δεύτερο χρόνο. Αυτό αποτελεί ένα από τα αρχικά χαρακτηριστικά του ορισμού Αναλυτικότερα στην περίπτωση αυτή κατά την οποία παρατηρείται πως μια μεγάλη εξωτερική δύναμη εμπλέκεται στον πόλεμο μέσω της ανάπτυξης του στρατού της, αυτό γίνεται εξαιτίας της επικείμενης ήττας του αντιπροσώπου της. Με τον παραπάνω τρόπο, η εξωτερική δύναμη προσπαθεί να αποφύγει την ήττα του αντιπροσώπου της και να διαφυλάξει τα ευρύτερα συμφέροντα της. Με βάση αυτή τη δεύτερη ανάγνωση του ορισμού, γίνεται αντιληπτό πως ο «πόλεμος δι' αντιπροσώπων» πραγματοποιείται και στη περίπτωση που οι ξένες δυνάμεις μάχονται στα εδάφη μιας τρίτης χώρας, στα πλαίσια μιας παγκόσμιας διαμάχης. Η σύγκρουση αυτή γίνεται χρησιμοποιώντας όλους τους διαθέσιμους πόρους αυτής της τρίτης χώρας. Οι διαθέσιμοι αυτοί πόροι αφορούν το ανθρώπινο δυναμικό, τους πλουτοπαραγωγικούς πόρους και το ίδιο το έδαφος, με στόχο την επίτευξη ξένων στρατηγικών και στόχων. Σε μια ευρύτερη ανάγνωση, οι στόχοι της εξωτερικής δύναμης συγχέονται ως αλληλένδετοι με τη χώρα αντιπρόσωπό τους (Bar-Siman-Ton, 1984).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί πως για να επιβεβαιώνεται ο ορισμός του «πολέμου δι' αντιπροσώπων», πρέπει τουλάχιστον η μία από τις αντιμαχόμενες πλευρές να ενεργεί σαν αντιπρόσωπος για κάποια εξωτερική δύναμη. Πιο αναλυτικά, η μία εξωτερική δύναμη μπορεί να συμμετέχει κανονικά χωρίς άμεση εμπλοκή ενώ από την άλλη μεριά, μία άλλη εμπλεκόμενη εξωτερική δύναμη χρειάζεται να μετατρέπεται σε άμεσο δρώντα του πολέμου. Πρόσθετα, η αναζήτηση παραδειγμάτων «πολέμου δι' αντιπροσώπων» δεν είναι πάντα εύκολα διακριτή. Αυτό γιατί, πολλές

φορές ο στόχος μιας εξωτερικής δύναμης που επιλέγει αυτή τη στρατηγική προσέγγιση μπορεί να γίνει με άκρα μυστικότητα. Μία εξωτερική δύναμη μπορεί να επιλέγει να υποστηρίξει έμμεσα μια μεριά ενός πολέμου, με στόχο την απόκτηση μέγιστων κερδών με χαμηλό διπλωματικό ρίσκο (Bar-Siman-Tov, 1984).

4.2. Ο πόλεμος δι' αντιπροσώπων στο παράδειγμα του Βιετνάμ

Γίνεται αντιληπτό, πως ο πόλεμος του Βιετνάμ χαρακτηρίστηκε ως ένας «πόλεμος δι' αντιπροσώπων». Σύμφωνα με την ανάλυση του ορισμού, ο πόλεμος του Βιετνάμ πραγματοποιούταν σε ουδέτερη περιοχή για τις εξωτερικές δυνάμεις που συμμετείχαν. Δηλαδή τα εδάφη των Η.Π.Α., της Κίνας και της Σοβιετικής Ένωσης παρέμεναν ανέπαφα. Ο εμφύλιος πόλεμος του Βόρειου και Νότιου Βιετνάμ αποτελούσε περισσότερο μια γεωπολιτική σκακιέρα ισορροπίας ισχύος, μεταξύ των υπερδυνάμεων. Παράλληλα τους απασχολούσε σε μικρότερο βαθμό, ο τρόπος με τον οποίο θα πραγματοποιούταν η προάσπιση και η διαφύλαξη των συμφερόντων του ίδιου του Βιετνάμ (Bar-Siman-Tov, 1984).

Η περίοδος του ψυχρού πολέμου αποτέλεσε ένα διάστημα, κατά το οποίο οι μεγάλες δυνάμεις και κυρίως οι Η.Π.Α. και η Σοβιετική Ένωση συμμετείχαν σε διάφορες τοπικές συγκρούσεις με έμμεσο τρόπο. Είχαν ως στόχο την προώθηση των συμφερόντων τους και την προσπάθεια να αποφύγουν μια ευθεία σύγκρουση και έναν πυρηνικό πόλεμο. Οι πόλεμοι, στους οποίους συμμετείχαν οι Η.Π.Α. και η Σοβιετική Ένωση είχαν κοινά χαρακτηριστικά με τις χώρες αντιπροσώπους. Δηλαδή πολεμούσαν για τις ίδιες ιδεολογίες, όπως είναι για παράδειγμα ο κομμουνισμός, ο αντικομμουνισμός και ο καπιταλισμός (Brown, 2016). Όσον αφορά τους στόχους και την ιδεολογία μεταξύ εξωτερικών δυνάμεων και άμεσων δρώντων παρουσιάστηκε μια απολύτως συμβατή ταύτιση απόψεων. Πιο αναλυτικά, το Β. Βιετνάμ ένιωθε απόλυτη ιδεολογική ταύτιση με τις εξωτερικές δυνάμεις της Κίνας και της Σοβιετικής Ένωσης, εξαιτίας του κομμουνισμού. Πρόσθετα, το Β. Βιετνάμ θεωρούσε πως εξυπηρετούνται τα κοινά συμφέροντά του μαζί με τις παραπάνω εξωτερικές δυνάμεις. Αντίστοιχα, το Ν. Βιετνάμ έβλεπε παρόμοια ιδεολογική ταύτιση δεμένη στο άρμα των Η.Π.Α. (Bar-Siman-Tov, 1984).

Στο πρώτο διάστημα της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ, οι Η.Π.Α. περιορίζονταν στην ενίσχυση του Ν. Βιετνάμ μέσω της οικονομικής βοήθειας, του στρατιωτικού εξοπλισμού και των στρατιωτικών συμβούλων. Οι στρατιωτικοί αυτοί σύμβουλοι εκπαίδευαν τον στρατό του Ν. Βιετνάμ. Παράλληλα στο Β. Βιετνάμ, η κομμουνιστική κυβέρνηση είχε ζητήσει βοήθεια από τις υπερδυνάμεις του κομμουνισμού της Σοβιετικής Ένωσης και της Κίνας. Η Κίνα παρείχε τόσο οικονομική όσο και στρατιωτική βοήθεια, μέσω της παροχής στρατιωτικού εξοπλισμού στο Β. Βιετνάμ. Με βάση τα παραπάνω, στον εμφύλιο πόλεμο του Βιετνάμ παρατηρείται σημαντική εμπλοκή των υπερδυνάμεων, μέσω της έννοιας του «πολέμου δι' αντιπροσώπων». Τόσο η Αμερική όσο και Κίνα, ήθελαν να αποφύγουν μια ευθεία σύγκρουση μεταξύ τους. Μια ευθεία αντιπαράθεση μεταξύ τους για τον έλεγχο της Ινδοκίνας, πέραν του κόστους που θα είχε σε όλους τους τομείς της λειτουργίας ενός κράτους, θα καθιστούσε και την αναμέτρηση εξαιρετικά επικίνδυνη και αμφίρροπη (Brown, 2016).

Ξεδιπλώνοντας περαιτέρω το παράδειγμα του Βιετνάμ, το πρώτο διάστημα οι Η.Π.Α. και οι κομμουνιστικές δυνάμεις της Κίνας και της Σοβιετικής Ένωσης δρούσαν ως έμμεσες εξωτερικές δυνάμεις στον εμφύλιο πόλεμο. Στη πορεία όμως, οι Η.Π.Α. παρατήρησαν πως οι ισορροπίες ισχύος είχαν αρχίσει να μεταβάλλονται και χρειάστηκε να εισέλθουν ενεργά στο πλευρό του Ν. Βιετνάμ. Με την άμεση εμπλοκή αυτή, ο ορισμός του «πολέμου δι' αντιπροσώπων» δημιούργησε και μια ακόμη ανάγνωση. Η ανάγνωση αυτή μπορεί να χαρακτηρίσει το παράδειγμα του πολέμου του Βιετνάμ ως εν μέρει πόλεμος δι' αντιπροσώπων ή αλλιώς «Semi Proxy». Αυτό γιατί, από τη πλευρά του Ν. Βιετνάμ ανέλαβαν πρωταγωνιστικό ρόλο οι Η.Π.Α. ενώ από τη πλευρά του Β. Βιετνάμ η δυναμική παρέμεινε ίδια. Το Β. Βιετνάμ πολεμούσε με την έμμεση βοήθεια των εξωτερικών δυνάμεων που το υποστήριζαν (Bar-Siman-Ton, 1984).

Στο σημείο αυτό χρειάζεται να αναφερθεί πως η στρατηγική προσέγγιση μια χώρας, μέσω ενός «πολέμου δι' αντιπροσώπων», εγκυμονεί κινδύνους και παγίδες. Αυτό παρατηρήθηκε στο παράδειγμα του πολέμου του Βιετνάμ, καθώς οι Η.Π.Α. ξεκίνησαν ως παρατηρητές και ως έμμεσοι υποστηρικτές του Ν. Βιετνάμ και αργότερα μετέτρεψαν τον πόλεμο σε αμερικάνικο. Καταγράφηκαν απώλειες σχεδόν 60.000 Αμερικανών στρατιωτών και περισσότερων από 300.000 τραυματιών. Παρόμοιο παράδειγμα άμεσης εμπλοκής σε έναν «πόλεμο δι' αντιπροσώπων» πραγματοποιήθηκε

και από τη Σοβιετική Ένωση στον πόλεμο του Αφγανιστάν. Ο πόλεμος αυτός χαρακτηρίστηκε, ως το Βιετνάμ των Σοβιετικών (Brown, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ ΤΩΝ Η.Π.Α. ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ

Η αλλαγή της προσέγγισης των Η.Π.Α. στον πόλεμο του Βιετνάμ, πυροδότησε ένα τεράστιο αντιπολεμικό κίνημα εντός της αμερικανικής επικράτειας. Γενικότερα αυτή η μεταστροφή της στάσης των Η.Π.Α. σε έναν κανονικό πόλεμο στο Βιετνάμ, οδήγησε την χώρα σε μια γενικευμένη κατάσταση εσωτερικών αντιπαραθέσεων συγκριτικά με το κόστος του πολέμου σε ανθρώπινο δυναμικό αλλά και στο πλούτο της χώρας (Brown, 2016). Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθούν τα αίτια της αποτυχίας των Η.Π.Α. στον πόλεμο του Βιετνάμ. Γενικότερα θα γίνει αναφορά στο τι συνέβαινε στο εσωτερικό μέτωπο των Η.Π.Α και πως αυτό επηρέασε την έκβαση του πολέμου στο εξωτερικό. Πιο αναλυτική αναφορά θα γίνει στο πως επηρέασε το αντιπολεμικό κίνημα τις προεδρίες Λ. Μπ. Τζόνσον και Ρ. Νίξον. Τέλος εξίσου σημαντικό είναι να αναφερθεί τι συνέβη σε σχέση με το στρατιωτικό μέτωπο και πως αυτό συνέβαλε στην αποτυχία του πολέμου.

5.1. Το εσωτερικό μέτωπο

Για τους Αμερικάνους, ο πόλεμος του Βιετνάμ ήταν πολύ διαφορετικός από τους προηγούμενους πολέμους που είχαν συμμετάσχει. Ο πόλεμος αυτός δεν είχε να κάνει τόσο πολύ με τη σύγκρουση με τους εχθρούς στο εξωτερικό, αλλά περισσότερο με μια εσωτερική πάλη της εθνικής τους ταυτότητας. Το Βιετνάμ αποτελούσε για την αμερικανική ιστορία, μία εθνική εσωτερική πάλη σε σχέση με τη φύση των συμφερόντων, των αξιών και τον σκοπό της ίδιας της χώρας στο διεθνές σύστημα (DeBenedetti, 1987).

Αναλυτικότερα, οι Αμερικάνοι στο παράδειγμα του Βιετνάμ περιστρέφονταν γύρω από τρία ζητήματα. Το πρώτο ζήτημα αφορούσε τον βαθμό στον οποίο το Βιετνάμ επηρέαζε άμεσα τα ζωτικά συμφέροντα των Η.Π.Α.. Το δεύτερο ζήτημα αφορούσε τη φύση και το κόστος της αμερικανικής δέσμευσης προς το Βιετνάμ, που βρισκόταν σε διαρκή αντιπαράθεση από το 1963. Τέλος το τρίτο ζήτημα αφορούσε τον διάλογο αντιπαράθεσης που είχε προκύψει στο εσωτερικό της χώρας. Ο πόλεμος του Βιετνάμ ήταν ένας αρκετά αντιδημοφιλής πόλεμος. Εξαιτίας αυτού, το εσωτερικό της

χώρας κλονίστηκε τόσο σε επίπεδο ηγεσίας όσο και στα πλαίσια του απλού λαού. Η εμπλοκή στο Βιετνάμ αποτέλεσε το κεντρικό ζήτημα στο πολιτικό διάλογο της χώρας, καθ' όλη τη διάρκεια της διεξαγωγής του πολέμου. Αξιοσημείωτη ήταν η καταστροφή της πολιτικής καριέρας του Λ. Μπ. Τζόνσον και το τέλος της μακράς κυριαρχίας των δημοκρατικών στο Λευκό Οίκο. Η αντιδημοφιλία του πολέμου γέννησε και το τεράστιο αντιπολεμικό κίνημα εναντίον του. Παράλληλα, στον Νότο είχε ξεκινήσει το κίνημα που αφορούσε τα ανθρώπινα δικαιώματα των μαύρων Αμερικάνων (Bowman & Isserman 2009. DeBenedetti, 1987).

5.1.1. Το αντιπολεμικό κίνημα

Το αντιπολεμικό κίνημα στις Η.Π.Α., ξεκίνησε το Μάρτιο του 1965 με την απόβαση των πρώτων μάχιμων αμερικανικών δυνάμεων στο Βιετνάμ. Η εναντίωση κατά του πολέμου του Βιετνάμ ήταν ένα πολυδιάστατο και πολυεπίπεδο φαινόμενο, το οποίο κατά τη διάρκεια του πολέμου του Βιετνάμ κλιμακωνόταν καθημερινά. Μία μικρή μερίδα της αμερικανικής ελίτ, που αποτελούταν από δημοσιογράφους, θεωρούσε πως οι Η.Π.Α. θα έπρεπε να επιδιώξουν διαφορετική προσέγγιση σε σχέση με το πρόβλημα της Ινδοκίνας, διεξάγοντας διαπραγματεύσεις με τη Σοβιετική Ένωση και τη Κίνα. Αναλυτικότερα, αυτή η μερίδα της ελίτ που ήταν κατά του πολέμου έβλεπε το Βιετνάμ και την Ινδοκίνα ως ελάσσονος σημασίας σε σχέση με την διεθνή ασφάλεια των Η.Π.Α. (DeBenedetti, 1987).

Η δεύτερη βάση της αντιπολεμικής εναντίωσης απαρτιζόταν κατά κύριο λόγο από διεθνολόγους, φιλελεύθερους και πασιφιστές οι οποίοι ήταν εναντίον της χρήσης βίας. Η εκλογική βάση του πυλώνα των πασιφιστών έδωσε μεγάλη ώθηση στον Λ. Μπ. Τζόνσον, στις εκλογές του 1964, καθώς θεωρούταν υπέρμαχος της ειρήνης. Ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον τελικά ξεκίνησε ένα πόλεμο που εξόργιζε μεγάλη μερίδα νοικοκυρών, επιχειρηματιών, κληρικών, διανοούμενων και φοιτητών, καθώς η αμερικανική κλιμάκωση στο Βιετνάμ όξυνε περισσότερο τις σχέσεις των δύο υπερδυνάμεων του Ψυχρού πολέμου. Γενικότερα, η παραπάνω βάση έβλεπε τον πόλεμο του Βιετνάμ ως τροχοπέδη στην ευρύτερη ατζέντα των Η.Π.Α. στα πλαίσια της διπλωματίας και στη διαδικασία περιορισμού των εξοπλιστικών μεταξύ Η.Π.Α. και Σοβιετικής Ένωσης (DeBenedetti, 1987).

Η τρίτη βάση της εναντίωσης κατά του πολέμου απαρτιζόταν από μικρές ομάδες κληρικών ακτιβιστών που εναντιώνονταν στον πόλεμο του Βιετνάμ και προάσπιζαν την κοινωνική δικαιοσύνη. Έβλεπαν την επέμβαση στο Βιετνάμ ως αμαρτία και επιθυμούσαν την αν εφ' όρων αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων από το Βιετνάμ. Ακόμα έβλεπαν τον πόλεμο του Βιετνάμ ως μια ευκαιρία για αλλαγή των εθνικών αξιών, μέσω της αναζήτησης της δικαιοσύνης, μέσω των μη βίαιων πράξεων (DeBenedetti, 1987).

Η τέταρτη βάση κατά του πολέμου παρατηρήθηκε στην άκρα αριστερά, που δυνάμωσε αισθητά τη δεκαετία του 1960. Η άνοδος της άκρας αριστεράς επετεύχθη μέσω της διεύρυνσης του κινήματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του φοιτητικού κινήματος των αντιφρονούντων. Τα κινήματα είχαν ως σκοπό τον περιορισμό του ρατσισμού στις Η.Π.Α.. Επίσης έγινε μεγάλη προσπάθεια για να αλλάξουν οι αμερικανικές πολιτικές, μέσω των τοπικών οργανώσεων, των μαζικών διαδηλώσεων και μέσω μιας κοινωνικής επανάστασης, η οποία θα άλλαζε την άρχουσα τάξη εξουσίας και το οικοδόμημα της αμερικανικής ζωής. Συνοψίζοντας, πέρα από τις παραπάνω ενεργές αντιπολεμικές βάσεις, στις Η.Π.Α. κατά τη διάρκεια του πολέμου υπήρχε έντονο αντιπολεμικό αίσθημα ανάμεσα στους πολίτες (DeBenedetti, 1987).

Η αλλαγή της προσέγγισης των Η.Π.Α. στον πόλεμο του Βιετνάμ, πυροδότησε ένα τεράστιο φοιτητικό αντιπολεμικό κίνημα εντός της αμερικανικής επικράτειας (Brown, 2016). Το αντιπολεμικό κίνημα ξεκίνησε από το Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν, ως αντίδραση προς τον πρόεδρο Λ. Μπ. Τζόνσον που επέλεγε να εμβαθύνει τη στρατιωτική εμπλοκή των Η.Π.Α., στο Βιετνάμ. Χαρακτηριστικό είναι πως τον είχαν στηρίξει στις εκλογές, ως πρόεδρο υπέρμαχο της ειρήνης. Το αντιπολεμικό κίνημα άρχισε να εξαπλώνεται ανάμεσα στα πανεπιστήμια όλης της χώρας, με αποτέλεσμα να πραγματοποιηθεί η πρώτη μεγάλη αντιπολεμική διαδήλωση στην Ουάσιγκτον, στην οποία συμμετείχαν περίπου 25.000 διαδηλωτές. Παράλληλα τα χρόνια που διεξαγόταν ο πόλεμος, χιλιάδες Αμερικάνοι οι οποίοι έφταναν σε ηλικία στρατολόγησης εξέφραζαν την άρνηση τους να πολεμήσουν στο Βιετνάμ και πολλοί εξ αυτών έφευγαν σαν λιποτάκτες στο Καναδά (Isserman & Bowman, 2009. Neale, 2005).

Η διαρκώς αυξανόμενη αμερικανική στρατιωτική εμπλοκή στο Βιετνάμ οδήγησε το αντιπολεμικό κίνημα σε νέα επίπεδο δυσaráεσκείας το 1967. Τον Απρίλιο του 1967 πραγματοποιήθηκε πορεία αρκετών χιλιάδων ατόμων στη Νέα Υόρκη

εναντίον του πολέμου. Τον Οκτώβριο του 1967, 50.000 χιλιάδες διαδηλωτές έκαναν πορεία εναντίον του πολέμου έξω από το Πεντάγωνο. Το αντιπολεμικό κίνημα είχε ήδη αρχίσει να μεγαλώνει, με αποτέλεσμα η αμερικανική κυβέρνηση να έχει να διαχειριστεί πέρα από τον ίδιο τον πόλεμο του Βιετνάμ και ένα εσωτερικό μέτωπο που βρισκόταν σε μεγάλο αναβρασμό εναντίον του πολέμου. Ύστερα από την ξαφνική επίθεση του Τετ από τους κομμουνιστές στο πεδίο του Βιετνάμ (1968), η προεδρία Λ. Μπ. Τζόνσον είχε πληγεί ανεπανόρθωτα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να ανακοινώσει πως δεν θα είναι υποψήφιος στις ερχόμενες προεδρικές εκλογές. Ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον τους τελευταίους μήνες της προεδρίας του δεν μπορούσε να κάνει δημόσιες εμφανίσεις, εξαιτίας των βίαιων διαδηλώσεων που λάμβαναν χώρα κατά μήκος της αμερικανικής επικράτειας. Τελικά, το αντιπολεμικό κίνημα μέχρι το τέλος του 1968 είχε κατευναστεί, εξαιτίας της έναρξης των συζητήσεων ειρήνης στο Παρίσι με τις αντιμαχόμενες πλευρές. Σε αυτό συνέβαλε και το τέλος της επιχείρησης «Κυλιόμενος Κεραυνός» (Isserman & Bowman, 2009. Kissinger, 1994. Neale, 2005).

Το αντιπολεμικό κίνημα και ύστερα από μερικούς μήνες που ήταν στη προεδρία ο Ρ. Νίξον, άρχισε να αναζωπυρώνεται. Αυτό συνέβη γιατί ο πρόεδρος έκανε μια τελευταία προσπάθεια να κερδίσει τον πόλεμο, κάτι που δεν ήταν αποδεκτό από το αντιπολεμικό κίνημα. Τον Οκτώβριο του 69', πραγματοποιήθηκε μορατόριουμ κατά του πολέμου σε πάρα πολλές περιοχές των Η.Π.Α. και συμμετείχαν συνολικά περισσότεροι από ένα εκατομμύριο πολίτες. Στη συνέχεια, έγινε τεράστια διαδήλωση κατά του πολέμου στην Ουάσιγκτον κατά την οποία συμμετείχαν περίπου μισό εκατομμύριο Αμερικάνοι πολίτες. Σε απάντηση του αντιπολεμικού κινήματος, ο πρόεδρος Ρ. Νίξον σε τηλεοπτικό διάγγελμα ανέφερε πως λάμβανε την υποστήριξη της «σιωπηλής πλειοψηφίας» των πολιτών στη χάραξη της αμερικανικής πολιτικής στο Βιετνάμ και πως οι διαδηλωτές αποτελούσαν μια ηχηρή μειονότητα. Πρόσθετα, ο Ρ. Νίξον για να συνεχίσει να έχει την στήριξη την «σιωπηλής πλειοψηφίας» είχε ήδη ανακοινώσει τους πρώτους επαναπατρισμούς των Αμερικάνων στρατιωτών (Isserman & Bowman, 2009. McAdam, & Su, 2002. Neale, 2005).

Στις διαδηλώσεις του Οχάιο, στις 4 Μάϊου 1970, σε συμπλοκές που έλαβαν χώρα μεταξύ των φοιτητών και της εθνοφρουράς σκοτώθηκαν τέσσερις φοιτητές από πυρά της εθνοφρουράς. Μετά από αυτό το γεγονός, το αντιπολεμικό κίνημα αναζωπυρώθηκε στα πανεπιστήμια όλης της χώρας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, η διακυβέρνηση του Ρ. Νίξον να δέχεται ασφυκτικές πιέσεις κατά του πολέμου στην

Ινδοκίνα. Τελικά ο Ρ. Νίξον για να κατευνάσει το αντιπολεμικό κίνημα που μαινόταν στην Αμερική, ανακοίνωσε τον τερματισμό της αμερικανικής εισβολής στη Καμπότζη, χωρίς να έχει πετύχει εξ' ολοκλήρου τον στρατιωτικό σκοπό (Isserman & Bowman, 2009. Neale, 2005).

Συνοψίζοντας, γίνεται φανερό πως οι διαδηλώσεις κατά του πολέμου διαμόρφωσαν ως ένα βαθμό της ατζέντα της αμερικανικής πολιτικής στο πεδίο του Βιετνάμ (Kissinger, 1994). Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν πως ο πρόεδρος Ρ. Νίξον επιδίωκε να αποχωρήσει από το Βιετνάμ, κάτω από τις καλύτερες δυνατές συνθήκες για τις Η.Π.Α.. Αυτό δεν ήταν διακριτό από τους ηγέτες του κινήματος της ειρήνης, οι οποίοι επιθυμούσαν άμεση στρατιωτική απεμπλοκή των Η.Π.Α. από το Βιετνάμ, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη το πλήγμα που θα δεχόταν η χώρα στο κύρος και την αξιοπιστία της.

5.2. Το στρατιωτικό μέτωπο

Παραπάνω έγινε αναφορά στο εσωτερικό μέτωπο των Η.Π.Α και πως αυτό επηρέασε την έκβαση του πολέμου στο εξωτερικό. Ακόμα αναφέρθηκε το πως επηρέασε το αντιπολεμικό κίνημα τις προεδρίες Λ. Μπ. Τζόνσον και Ρ. Νίξον. Εξίσου σημαντικό είναι να αναφερθεί τι συνέβη σε σχέση με το στρατιωτικό μέτωπο και πως αυτό συνέβαλε στην αποτυχία του πολέμου.

Αρχικά για να γίνει κατανοητό πως το στρατιωτικό μέτωπο συνέβαλε στην αποτυχία του πολέμου, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως προκύπτει η αξιολόγηση αυτής της στρατηγικής που ακολούθησαν οι Η.Π.Α. στον πόλεμο του Βιετνάμ. Σύμφωνα με την ανασκόπηση του Daddis (2013), η στρατηγική ορίζεται περισσότερο ως μια διαδικασία παρά ως ένα αποτέλεσμα. Είναι σημαντικό όμως να εξελίσσεται ως προς τη κατεύθυνση της επιτυχίας. Η επιτυχία και η αποτυχία, ως έκβαση ενός πολέμου δεν είναι το μοναδικό στοιχείο που αξιολογεί την επιτυχία ή την αποτυχία της στρατηγικής που ακολουθήθηκε. Ένας άλλος παράγοντας που χρειάζεται να λαμβάνεται υπόψη για την αξιολόγηση της στρατηγικής, είναι οι ήδη υπάρχουσες πολεμικές εμπειρίες. Στον πόλεμο του Βιετνάμ, η στρατηγική βασίστηκε στην υφιστάμενη στρατιωτική εμπειρία που είχαν αποκτήσει οι Η.Π.Α. από τον δεύτερο

Παγκόσμιο πόλεμο. Ήταν σημαντικό να κατανοήσουν οι αξιωματικοί πως και το πολιτισμικό πλαίσιο όπως και η εμπειρία του πολέμου στο Βιετνάμ διέφερε ριζικά από τις προηγούμενες εμπειρίες τους (Daddis, 2013). Αυτό γιατί ο πόλεμος θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένας αντισυμβατικός πόλεμος, τον οποίο ο αμερικανικός στρατός δεν ήταν προετοιμασμένος να κάνει. Ο αμερικανικός στρατός και οι δυνάμεις του Ν. Βιετνάμ συμμετείχαν σε συγκρούσεις με κομμουνιστές αντάρτες, σε συνθήκες ανταρτοπόλεμου και πάντα η εμπλοκή γινόταν μετά από ενέδρα (Marston & Malkasian, 2011). Οι ιστορικοί, στα πλαίσια της ανάλυσης των αιτίων που συνέβαλαν στην αποτυχία του πολέμου, συχνά εστίαζαν μόνο στις στρατηγικές που ακολουθούσαν οι Η.Π.Α. (πόλεμος φθοράς, καταμέτρηση πτωμάτων και στη μέθοδο «αναζήτηση και καταστροφή»). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να παραβλέπουν άλλες μη στρατιωτικές εκδοχές που συνέβαλαν στην αποτυχία του πολέμου. Αξιοσημείωτο είναι πως οι ιστορικοί αναλυτές συμφωνούσαν πως ο πόλεμος της φθοράς είχε αναπτυχθεί επειδή δεν υπήρχε κάποια άλλη πιο αποδοτική στρατηγική που να γνώριζαν (Daddis, 2013).

Παραπάνω, αναφέρθηκαν οι παράγοντες που χρειάζεται να λαμβάνονται υπόψη για την αξιολόγηση της στρατηγικής που χρησιμοποιήθηκε σε έναν πόλεμο. Εξίσου σημαντικό είναι να λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες που δεν οφείλονταν στη λήψη στρατιωτικών αποφάσεων. Ένας άλλος λόγος της αμερικανικής στρατιωτικής αποτυχίας στο Βιετνάμ, αφορούσε τόσο την αντιδημοφιλία του πολέμου όσο και την αμφισβήτηση της σημαντικότητας αυτού, σε σχέση με τα ζωτικά συμφέροντα της ίδιας της Αμερικής. Η αμφισβήτηση αυτή ήταν φανερή από τη συμπεριφορά του στρατεύματος. Πιο συγκεκριμένα, στο Βιετνάμ υπηρέτησαν περισσότεροι από τρία εκατομμύρια στρατιώτες, αλλά εξ' αιτίας της φύσης του πολέμου η πλειοψηφία αυτών έκανε τη δωδεκάμηνη θητεία τους και επαναπατρίζονταν. Η δωδεκάμηνη θητεία στο Βιετνάμ επηρέαζε σημαντικά τους στρατιώτες, καθώς όταν πλησίαζε ο καιρός του επαναπατρισμού, κανείς δεν ήθελε να ρισκάρει να τραυματιστεί ή ακόμα και να σκοτωθεί. Πρόσθετα, το σύστημα του αμερικανικού στρατού περιλάμβανε δώδεκα μήνες υπηρεσίας στο Βιετνάμ. Αυτό δημιουργούσε διαρκώς έλλειψη μάχιμης εμπειρίας στο στράτευμα, καθώς ελάχιστοι βετεράνοι επέλεξαν να επιστρέψουν στο πεδίο της μάχης μετά τη λήξη της θητείας τους. Κάτι παρόμοιο συνέβαινε και στους αξιωματικούς, οι οποίοι υπηρετούσαν δώδεκα μήνες στο Βιετνάμ αλλά εναλλάσσονταν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα από τη μία να συμμετέχουν περισσότεροι

αξιωματικοί στον πόλεμο αλλά από την άλλη να υπάρχει απουσία εμπειρίας στο πεδίο της μάχης (Isserman & Bowman, 2009).

Επιπλέον, στα τελευταία χρόνια του πολέμου, το αμερικανικό στράτευμα αντιμετώπιζε πολλά κρούσματα απειθαρχίας, ανταρσίας και το πρόβλημα της χρήσης ναρκωτικών ουσιών. Τα φαινόμενα λιποταξίας στο αμερικανικό στράτευμα ήταν αρκετά συχνά στον πόλεμο του Βιετνάμ. Επιπρόσθετα, στον πόλεμο του Βιετνάμ υπήρχαν και χιλιάδες περιπτώσεις που οι στρατιώτες αρνούνταν να ακολουθήσουν διαταγές και γενικότερα να πολεμήσουν. Πρόσθετα, το πρόβλημα της χρήσης ναρκωτικών ουσιών στον αμερικανικό στρατό φανερώνει άλλο ένα σημάδι ενός στρατού που εμφάνιζε σημάδια διάλυσης (Neale, 2005. Savage & Gabriel, 1976). Προς το τέλος του πολέμου του Βιετνάμ, το αμερικανικό στράτευμα βασανιζόταν από ιστορικά χαμηλό ηθικό και πειθαρχία, κάτι που δυσχέραινε ακόμη περισσότερο τη κατάσταση που είχαν να διαχειριστούν οι Αμερικάνοι αξιωματούχοι.

Επιπλέον, στον πόλεμο του Βιετνάμ είχε αναπτυχθεί και το φαινόμενο του «fragging» εντός του αμερικανικού στρατεύματος. Το «fragging» ήταν μια μέθοδος των στρατιωτών για να εκφοβίζουν τους αξιωματικούς τους, σε περιπτώσεις που οι αξιωματικοί αυτοί τους έδιναν παράλογες εντολές ή πολύ επικίνδυνες αποστολές να φέρουν εις πέρας. Αναλυτικότερα, οι στρατιώτες έριχναν μία ψεύτικη χειροβομβίδα στη σκηνή του αξιωματικού που ήθελαν να εκφοβίσουν. Αυτή η μέθοδος λειτουργούσε ως προειδοποίηση. Στη συνέχεια, σε περίπτωση που ο αξιωματικός συνέχιζε να είναι επικίνδυνος, του έριχναν αληθινή χειροβομβίδα με αποτέλεσμα πολλοί αξιωματικοί να σκοτώνονται ή να τραυματίζονται με τη μέθοδο του «fragging» (Neale, 2005. Savage & Gabriel, 1976).

Ακόμα ένας άλλος παράγοντας που χρειάζεται να λαμβάνεται υπόψη σε σχέση με την έκβαση του πολέμου, αφορά τους τρόπους επιθέσεων που χρησιμοποίησαν οι Αμερικάνοι και πως αυτοί συνέβαλαν στην αποτυχία του πολέμου. Πιο συγκεκριμένα, οι Η.Π.Α. χρησιμοποίησαν τους βομβαρδισμούς και τη χρήση χερσαίων στρατιωτικών δυνάμεων, ως τρόπο επίθεσης προς τους κομμουνιστές. Έτσι στη μελέτη τους, οι Dell και Querubin (2018), διερεύνησαν πως η ασυνέπεια που δίεπε τις στρατηγικές των Η.Π.Α. στον πόλεμο του Βιετνάμ επηρέασε στην αποτυχία του πολέμου. Πιο αναλυτικά, οι ερευνητές κατέληξαν πως οι βομβαρδισμοί λειτούργησαν αρνητικά στην έκβαση του πολέμου, καθώς αύξησαν την εμπλοκή των κομμουνιστών τόσο στις

στρατιωτικές όσο και στις πολιτικές δραστηριότητες της χώρας τους. Επιπλέον οι βομβαρδισμοί συνέβαλαν στην αποδυνάμωση της τοπικής κυβέρνησης του Βιετνάμ και στη μείωση της αντικομμουνιστικής δέσμευσης των πολιτών. Επιπρόσθετα, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές στρατηγικές που χρησιμοποίησαν γειτονικές στρατιωτικές περιοχές, έφτασαν στο συμπέρασμα πως η στρατηγική των Η.Π.Α., η οποία έδινε έμφαση στην συντριπτική χρήση στρατιωτικής ισχύος επηρέασε την έκβαση του πολέμου. Δηλαδή, αύξησε τις επιθέσεις των ανταρτών τόσο ως προς τις Η.Π.Α. όσο και ως προς την κυβέρνηση του Ν. Βιετνάμ.

Συνοψίζοντας, γίνεται αντιληπτό πως για την αξιολόγηση τόσο της στρατηγικής του πολέμου όσο και για τους παράγοντες που συνέβαλαν στην αποτυχία αυτού, χρειάζεται να λαμβάνονται υπόψη πολλοί παράμετροι. Τέτοιοι παράμετροι αφορούν τη στρατηγική που ακολούθησαν οι ίδιοι οι αξιωματούχοι, την φύση του πολέμου, τα είδη των επιθέσεων αλλά και τον τρόπο που αντιμετώπιζαν οι ίδιοι οι στρατιώτες και οι αξιωματικοί τη θητεία τους στο Βιετνάμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

6.1. Το Σύνδρομο του Βιετνάμ

Από το τέλος του Β'Π.Π. έως τον πόλεμο του Κόλπου, η αμερικανική εξωτερική πολιτική βασιζόταν πάνω στη πολιτική της ανάσχεσης. Η πολιτική της ανάσχεσης καθόριζε την χρήση της αμερικανικής στρατιωτικής ισχύος. Σύμφωνα με την παραπάνω πολιτική, επιλεγόταν που και πότε θα γινεί μία στρατιωτική επέμβαση. Ο πόλεμος του Βιετνάμ άλλαξε τη πολιτική της ανάσχεσης, καθώς ύστερα από την πολύχρονη αυτή εμπλοκή των Η.Π.Α σε ένα πόλεμο που δεν μπόρεσαν να κερδίσουν, δημιούργησε το σύνδρομο του Βιετνάμ. Ειδικότερα προς το τέλος της προεδρίας Λ. Μπ. Τζόνσον αλλά και ολόκληρης της προεδρίας Ρ. Νίξον, είχε ήδη αρχίσει να δημιουργείται ένα μεγάλο χάσμα σχετικά με την αξιοπιστία των αμερικανικών κυβερνήσεων απέναντι στον ίδιο τον αμερικανικό λαό. Το κενό αξιοπιστίας μεταξύ του λαού και της ηγεσίας είχε εμφανιστεί εξαιτίας της έλλειψης ξεκάθαρων στρατηγικών στόχων στο πεδίο του Βιετνάμ. Ένας άλλος λόγος που συνέβαλε στην έλλειψη αξιοπιστίας, αφορούσε τόσο τις απώλειες των ανθρώπων όσο και το υψηλό κόστος που έπληττε την οικονομία των Η.Π.Α. Η σταδιακή εξασθένιση της υποστήριξης του αμερικανικού λαού στην αμερικανική εμπλοκή στο Βιετνάμ, η απουσία ξεκάθαρων στόχων αλλά και ο υψηλός αριθμός ανθρώπινων απωλειών, δημιούργησε το σύνδρομο του Βιετνάμ. Παράλληλα, ο αμερικανικός λαός δεν επιδίωκε απλά την αμερικανική υποχώρηση από την Ινδοκίνα, αλλά γενικότερα την μη ένοπλη εμπλοκή σε άλλες περιοχές του κόσμου (Giovannini, 2020).

Επιπλέον, ο πόλεμος του Βιετνάμ άλλαξε τη στρατηγική προσέγγιση που υιοθετούσαν οι αξιωματούχοι του πενταγώνου και του Λευκού Οίκου στη χάραξη της πολιτικής. Αναλυτικότερα, το Σύνδρομο του Βιετνάμ διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο στην αλλαγή της διεθνούς στρατηγικής των Η.Π.Α στο εξωτερικό. Η στρατηγική αρχικά περιλάμβανε μαζικές στρατιωτικές εμπλοκές. Έπειτα από τον πόλεμο του Βιετνάμ η στρατηγική αυτή άλλαξε και περιοριζόταν σε βομβαρδισμούς και σε κυρώσεις. Έτσι αντιπροσώπευε ασφαλέστερες επιλογές για τη διατήρηση της παγκόσμια πρωτοκαθεδρίας (Giovannini, 2020).

Το χάσμα της αξιοπιστίας μεταξύ του αμερικανικού λαού και των αμερικανικών κυβερνήσεων οξύνθηκε από μια σειρά από γεγονότα που κλώσησαν την

εμπιστοσύνη του λαού ως προς τη διοίκηση του. Ενδεικτικά, μερικά από αυτά τα γεγονότα αφορούν το περιστατικό στον κόλπο του Τόνκιν (Ιανουάριος του 1964), την έναρξη των αντιπολεμικών ομιλιών (Σεπτέμβριος του 1964), την απρόσμενη επίθεση του Τετ (Ιανουάριος του 1968), το σκάνδαλο του Γούτεργκέιτ «Watergate» (Ιούνιος του 1972) και το ψήφισμα «War power Act» (Φεβρουάριος του 1973). Το ψήφισμα αυτό περιόριζε τις εξουσίες του Αμερικανού προέδρου σχετικά με την αποστολή στρατού στο εξωτερικό (Giovannini, 2020).

Το σύνδρομο του Βιετνάμ, στην εποχή μετά τη λήξη του πολέμου, άλλαξε τον τρόπο άσκησης της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. Πιο αναλυτικά, άλλαξε ο τρόπος με τον οποίο οι Αμερικάνοι πολιτικοί επέλεξαν τη χρήση βίας. Πλέον ο αμερικανικός λαός είχε γίνει υπέρμαχος των μη στρατιωτικών εμπλοκών, στα πλαίσια της εξωτερικής πολιτικής. Επιπλέον, το σύνδρομο του Βιετνάμ συνέβαλε καθοριστικά στην αλλαγή άσκησης της εξωτερικής πολιτικής, στα πλαίσια της παγκόσμιας στρατηγικής. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, η χρήση μάχιμων χερσαίων δυνάμεων στο εξωτερικό να γίνεται με πιο αυστηρά κριτήρια σε σχέση με το τι συνέβαινε στην εμπλοκή στην Ινδοκίνα (Giovannini, 2020).

Η συλλογική πίεση που ασκούσε ο αμερικανικός λαός εναντίον των στρατιωτικών επεμβάσεων, μετά τον πόλεμο του Βιετνάμ, περιόριζε αρκετά την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής, μέσω της χρήσης βίας. Η προσπάθεια προάσπισης των αμερικανικών συμφερόντων στο εξωτερικό και η διαφύλαξη των ζωτικών συμφερόντων της χώρας έπρεπε να γίνεται με περιορισμένη χρήση βίας. Αυτό ήταν απόρροια του γενικότερου αντιεπεμβατικού αισθήματος που επικρατούσε στις Η.Π.Α, στα πλαίσια άσκησης της εξωτερικής πολιτικής (Giovannini, 2020. Simons, 1998).

Η αμερικανική κοινή γνώμη, μετά τον πόλεμο του Βιετνάμ και ως το 1991, είχε την άποψη πως οι Η.Π.Α έπρεπε να είναι συγκρατημένες και να απέχουν από την ενεργή συμμετοχή σε διεθνείς συγκρούσεις. Η περίοδος από το 1975 έως το 1991, είχε οδηγήσει τις Η.Π.Α σε μια πολιτική απομονωτισμού. Η πολιτική αυτή υποδείκνυε και την αλλαγή πλεύσης στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής, καθώς η πολιτική της ανάσχεσης είχε αρχίσει να ξεθωριάζει (Giovannini, 2020).

Οι αμερικανικές προεδρίες, στη μετά Βιετνάμ εποχή και μέχρι το τέλος του ψυχρού πολέμου, είχαν να αντιμετωπίσουν πολύ δύσκολο έργο στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής. Εξαιτίας του Συνδρόμου του Βιετνάμ, οι πρόεδροι έπρεπε να

ακολουθήσουν πολύ διαφορετική ρητορική για να πετύχουν την υποστήριξη του λαού στα πλαίσια της εξωτερικής πολιτικής. Ακόμα έπρεπε να αντιμετωπίσουν τα συμπτώματα που είχε προκαλέσει η ήττα στο Βιετνάμ (Giovannini, 2020 .Simons, 1998).

Ο πρόεδρος Τζ. Φορντ, ο πρώτος Αμερικάνος πρόεδρος της μετά Βιετνάμ περιόδου, είχε υπογραμμίσει πως οι πληγές του Βιετνάμ είχαν αλλάξει τον τρόπο που το αμερικανικό έθνος έβλεπε τον πόλεμο γενικότερα. Ο πόλεμος είχε επηρεάσει ουσιαστικά και ψυχολογικά την αμυντική στάση της χώρας. Επίσης κατέβαλε προσπάθεια να περιορίσει τα συμπτώματα του συνδρόμου του Βιετνάμ και να διευρύνει τη διπλωματία με τη Σοβιετική Ένωση. Είχε ως σκοπό την επιδίωξη της θωράκισης του κράτους. Οι πολιτικές του προέδρου Τζ. Φόρντ, επιδίωκαν την εξομάλυνση του βαθιά διχασμένου λαού στο εσωτερικό της χώρας και παράλληλα τη διακήρυξη προς το εξωτερικό, πως οι Η.Π.Α θα στέκονταν στο πλευρό των συμμάχων τους σε περιπτώσεις ανάγκης (Giovannini, 2020).

Αναλυτικότερα, ο πρόεδρος Τζ. Φορντ βασίστηκε σε ένα διπολικό σύστημα άσκησης πολιτικής. Από τη μία επικεντρωνόταν στη θεραπεία των πληγών που είχε δημιουργήσει ο πόλεμος του Βιετνάμ, στην οντότητα των Η.Π.Α και από την άλλη στη διατήρηση της θέσης ισχύος των Η.Π.Α, στο διεθνές σύστημα (Giovannini, 2020).

Ύστερα από τον πρόεδρο Τζ. Φόρντ, ο πρόεδρος Τζ. Κάρτερ συνέχισε στο ίδιο μοτίβο άσκησης πολιτικής και ρητορικής. Βασικός στόχος της εξωτερικής πολιτικής ήταν η περαιτέρω αποκλιμάκωση των σχέσεων με τη Σοβιετική Ένωση, μέσω της διπλωματίας. Παράλληλα, ο πρόεδρος Τζ. Κάρτερ προσπάθησε να ξαναπλάσει την εικόνα των Η.Π.Α ως παγκόσμιο ρυθμιστή της ειρήνης. Επιδίωκε την περαιτέρω επούλωση των πληγών των Η.Π.Α από το σύνδρομο του Βιετνάμ. Πρόσθετα, ο Τζ. Κάρτερ προσέγγιζε τη χρήση βίας στα πλαίσια άσκησης της εξωτερικής πολιτικής με πολύ μεγάλη προσοχή, καθώς δεν ήθελε να παρασύρει τις Η.Π.Α σε άλλη αιματηρή εμπλοκή. Η πολιτική του Τζ. Κάρτερ βασιζόταν στην μετατροπή των Η.Π.Α σε έναν διαμεσολαβητή παγκόσμιας ειρήνης και διαφύλαξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της προεδρίας του προ αναλύσαντα, ήταν η υπογραφή της συνθήκης ειρήνης του Καμπ Νταίβιντ (1978) μεταξύ Αιγύπτου και Ισραήλ. Μετά τη μεσολάβηση των Η.Π.Α στη Μέση Ανατολή, ουσιαστικά ο Τζ. Κάρτερ αποκατέστησε μέρος της παγκόσμιας γεωπολιτικής ισχύος, που είχαν

απωλέσει οι Η.Π.Α μετά το Βιετνάμ. Η Μέση Ανατολή εισερχόταν πλέον στη σφαίρα επιρροής των Η.Π.Α και έστειλε μήνυμα ισχύος εναντίον του κομμουνισμού (Giovannini, 2020).

Μετά τη διακυβέρνηση του Τζ. Κάρτερ, ανέλαβε τη προεδρία των Η.Π.Α ο Ρ. Ρίγκαν. Σε αντίθεση με τους προκατόχους του, ο πρόεδρος Ρ. Ρίγκαν προσπάθησε να δομήσει την εξωτερική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών, χωρίς την επήρεια του συνδρόμου του Βιετνάμ. Αναλυτικότερα, ο Ρ. Ρίγκαν θεωρούσε πως η ειρήνη στο διεθνές σύστημα θα εξασφαλιζόταν μέσω της ισχύος. Ακόμα επιδίωκε να αναθεωρήσει την δυνατότητα των αμερικανικών στρατιωτικών επεμβάσεων στο εξωτερικό, ξεπερνώντας τα κατάλοιπα που είχε αφήσει το σύνδρομο του Βιετνάμ, στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής. Ο πρόεδρος Ρ. Ρίγκαν και ύστερα περίπου από μία δεκαετία από την αμερικανική υποχώρηση από το Βιετνάμ, άλλαξε άρδην την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. Πιο συγκεκριμένα, ανέβασε τον αμυντικό προϋπολογισμό της χώρας σε δυσθεώρητα επίπεδα (1,5 τρισεκατομμύρια δολάρια), εν καιρώ ειρήνης. Αυτή η απόφαση ελήφθη για να περιοριστεί η Σοβιετική Ένωση (Giovannini, 2020).

Με την εισβολή της Σοβιετικής Ένωσης στο Αφγανιστάν, ο Ρ. Ρίγκαν είδε μια πολύ σημαντική ευκαιρία να αναζωπυρώσει το δόγμα των επεμβάσεων. Η διοίκηση Ρ. Ρίγκαν παρείχε τεράστια οικονομική και υλική στρατιωτική βοήθεια στους μαχητές της ελευθερίας, στους «Μουτζαχεντίν». Επιδίωκαν με αυτό τον τρόπο να ανακόψουν τη Σοβιετική εξάπλωση. Ο στρατηγικός στόχος των Η.Π.Α ήταν να βιώσει η Σοβιετική Ένωση το δικό της Βιετνάμ. Παράλληλα μέσω του πολέμου, η έμμεση στρατηγική των Η.Π.Α πέτυχε σημαντικά πλήγματα εναντίον της Σοβιετικής Ένωσης (Cohen & Wilson, 1988. Giovannini, 2020).

Συνοψίζοντας και οι τρεις παραπάνω πρόεδροι βίωσαν τις συνέπειες του συνδρόμου του Βιετνάμ, σχετικά με την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. Οι δύο πρώτοι βίωσαν τα κατάλοιπα που άφησε ο πόλεμος του Βιετνάμ σε μεγαλύτερο βαθμό στα πλαίσια άσκησης της εξωτερικής πολιτικής. Ο τρίτος πρόεδρος προσπάθησε να επαναπροσδιορίσει την υφιστάμενη εξωτερική πολιτική και να αυξήσει τη χρήση της στρατιωτικής ισχύος.

6.2. Ξεπερνώντας το Σύνδρομο του Βιετνάμ

Ο πρόεδρος Τζ. Μπους, ο πρεσβύτερος, αποτέλεσε τον πρώτο Αμερικάνο πρόεδρο, στη μετά Βιετνάμ εποχή, που μπόρεσε να χρησιμοποιήσει φανερά ένοπλη στρατιωτική ισχύ. Η αλλαγή προσέγγισης στην εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α συνδυάστηκε με τη πτώση της Σοβιετικής Ένωσης. Αυτό οδήγησε τον νέο πρόεδρο Τζ. Μπους να ακολουθήσει μια νέα προσέγγιση, αυτή της νέας παγκόσμιας τάξης.

Ο πρόεδρος Τζ. Μπους, μέσω της πολιτικής της νέας παγκόσμιας τάξης, ήθελε να τερματίσει το σύνδρομο του Βιετνάμ και να επαναφέρει τις Η.Π.Α ως παγκόσμιο ρυθμιστή της ειρήνης. Πιο αναλυτικά, δεδομένων των συνθηκών και εξαιτίας της απουσίας της Σοβιετικής Ένωσης, ο πρόεδρος Τζ. Μπους εκμεταλλεύτηκε τον πόλεμο του Κόλπου για να κάνει στρατιωτική επέμβαση. Ο Τζ. Μπους, στα πλαίσια της νέας παγκόσμιας τάξης, δόμησε τις Η.Π.Α ως παγκόσμια ηγεσία της συλλογικής ασφάλειας. Ακόμα εκμεταλλεύτηκε την εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ και με τη ρητορική προσέγγιση της νέας παγκόσμιας τάξης άνοιγε τον δρόμο σε μια νέα εποχή ένοπλων επεμβάσεων μετά τον πόλεμο του Βιετνάμ (Giovannini, 2020).

Ο Σαντάμ Χουσεΐν αδιαφορούσε προς τις εκκλήσεις της διεθνούς κοινότητας για τον τερματισμό των εχθροπραξιών στον πόλεμο του Κόλπου. Αυτό έδωσε τη δυνατότητα στις Η.Π.Α να δράσουν. Πιο αναλυτικά, ύστερα από 15 χρόνια αμερικανικών πολιτικών χωρίς ένοπλες στρατιωτικές επεμβάσεις στο εξωτερικό, το Κογκρέσο (Ιανουάριος του 1991) ενέκρινε ψήφισμα σε σχέση με τη χρήση βίας στο εξωτερικό. Η χρήση βίας ήταν στα πλαίσια της διαφύλαξης της εθνικής ασφάλειας της χώρας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, ο πρόεδρος Τζ. Μπους να ενεργοποιήσει την επιχείρηση «Καταιγίδα της Ερήμου» στον πόλεμο του Κόλπου, εναντίον του Σαντάμ Χουσεΐν. Το Φεβρουάριο του 1991, ο Τζ. Μπους σε διάγγελμα του προς τον αμερικανικό λαό ανακοίνωσε την επιτυχή ολοκλήρωση της επιχείρησης «Καταιγίδας της Ερήμου». Με τον τρόπο αυτό εδραίωνε τη νέα παγκόσμια τάξη σχετικά με τη παγκόσμια ασφάλεια. Πιο αναλυτικά, ανέφερε πως η νίκη άνηκε σε όλο τον ελεύθερο κόσμο, εναντίον της επιθετικότητας. Με τον τρόπο αυτό εδραίωνε ξανά την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α ως ρυθμιστή της παγκόσμιας ασφάλειας, δείχνοντας πως έχει ξεπεράσει το Σύνδρομο του Βιετνάμ (Clymer 1991, Giovannini, 2020).

Συνοψίζοντας, ο πρόεδρος Τζ. Μπους κατά τη διάρκεια της προεδρίας του επανέφερε τις Η.Π.Α. ως ρυθμιστή της παγκόσμιας ασφάλειας, μέσω της ρητορικής της νέας παγκόσμιας τάξης. Ο πόλεμος του Κόλπου αλλά και η κατάρρευση της

Σοβιετικής Ένωσης παρείχε τα κατάλληλα εφοδία στην ηγεσία Τζ. Μπους να ξεπεράσει οριστικά το Σύνδρομο του Βιετνάμ. Έτσι στα πλαίσια της άσκησης της εξωτερικής πολιτικής, οι Η.Π.Α μετά τον πόλεμο του Κόλπου άλλαξαν σελίδα και άφησαν οριστικά πίσω τους την αποτυχία του Βιετνάμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΠΤΑ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΡΟΕΔΡΙΩΝ, ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ

Η εργασία αυτή έχει ως σκοπό να αναδείξει την αμερικανική πολιτική που ασκήθηκε από τις κυβερνήσεις του Τζ. Φ. Κέννεντυ, του Λ. Μπ. Τζόνσον και του Ρ. Νίξον, κατά τη διάρκεια της αμερικανικής εμπλοκής στον πόλεμο του Βιετνάμ. Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούν τόσο οι ομοιότητες όσο και οι διαφορές που προκύπτουν ανάμεσα στις προεδρίες των τριών αυτών προέδρων.

Αρχικά είναι σημαντικό να αναφερθεί πως και οι τρεις αυτοί πρόεδροι συνέχιζαν την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α., σε όλο τον κόσμο, με βάση την πολιτική της ανάσχεσης. Το ίδιο λοιπόν παρατηρείται και στο παράδειγμα του Βιετνάμ. Πέρα όμως από την πολιτική που ακολούθησε ο καθένας ξεχωριστά, φαίνεται πως η Ινδοκίνα, ως περιοχή, είχε κομβική σημασία για την εξασφάλιση της εθνικής ασφάλειας των Η.Π.Α. Γι' αυτό το λόγο οι τρεις αυτοί πρόεδροι επενέβησαν στην περιοχή αυτή, με στόχο την ανάσχεση του κομμουνισμού (Fredman, 2014). Αρχικά ο Τζ. Φ. Κέννεντυ και αργότερα οι πρόεδροι, Λ. Μπ. Τζόνσον και Ρ. Νίξον συνέχισαν την πολιτική της ανάσχεσης εναντίον του κομμουνισμού, η οποία είχε ξεκινήσει από το τέλος του Β.Π.Π. (Neale, 2005. VanDeMark, 1995).

Άλλη μία κοινή βάση, πάνω στην οποία διεξήχθη ο πόλεμος κατά τη διάρκεια της θητείας των τριών προέδρων, αποτελεί η έννοια του πολέμου δι' αντιπροσώπων. Δηλαδή, οι κομμουνιστικές δυνάμεις της Κίνας και της Σοβιετικής Ένωσης δρούσαν ως έμμεσες εξωτερικές δυνάμεις στον εμφύλιο πόλεμο και παρείχαν υποστήριξη στο Β. Βιετνάμ. Το ίδιο συνέβαινε και με τις Η.Π.Α., καθώς παρείχαν και αυτές στήριξη στο Ν. Βιετνάμ (Bar-Siman-Ton, 1984).

Επιπλέον, ο κάθε πρόεδρος, κατά τη διάρκεια της θητείας του, ακολούθησε τόσο παρόμοιες όσο και διαφορετικές πολιτικές σχετικά με την εξωτερική πολιτική. Το πιο σημαντικό είναι πως στο πρώτο διάστημα της εμφύλιας σύγκρουσης στο Βιετνάμ, οι αμερικανικές δυνάμεις παρείχαν μόνο υποστηρικτικό και συμβουλευτικό ρόλο στο Ν. Βιετνάμ. Δηλαδή, αυτή ήταν η πολιτική που ακολουθούσε ο πρόεδρος Τζ. Φ. Κέννεντυ (Neale, 2005). Αργότερα, τον πρώτο χρόνο της προεδρίας του Λ. Μπ. Τζόνσον ακολουθήθηκαν οι πολιτικές που είχε χαράξει ο Τζ. Φ. Κέννεντυ, μέχρι εκείνο το διάστημα (VanDeMark, 1995). Έπειτα, κατά τη διακυβέρνηση του Λ. Μπ. Τζόνσον,

η εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. μεταβλήθηκε. Οι Η.Π.Α. δεν λάμβαναν πλέον υποστηρικτικό ρόλο, αλλά αντίθετα υπερίσχυσε η άμεση στρατιωτική εμπλοκή (Isserman & Bowman 2009. VanDeMark, 1995). Τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν τον Αύγουστο του '64 στον κόλπο του Τόνκιν, επέτρεψαν στις Η.Π.Α. την νομιμοποίηση της αμερικανικής στρατιωτικής κλιμάκωσης, στον χώρο του Βιετνάμ. Επομένως αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι πολιτικές που ακολούθησε ο Λ. Μπ. Τζόνσον, να συμβάλλουν στην αμερικανοποίηση του πολέμου, συγκριτικά με την πολιτική που άσκησε ο προηγούμενος πρόεδρος (Isserman & Bowman, 2009. Proctor, 2011). Τέλος ο Ρ. Νίξον, στην αρχή της διακυβέρνησής του, προσπάθησε να διατηρήσει τη στρατιωτική κλιμάκωση στη ίδια ένταση, για την επίτευξη της νίκης. Στη συνέχεια, εξαιτίας των συνθηκών που επικρατούσαν στο εσωτερικό (αντιπολεμικό κίνημα) και εξωτερικό της χώρας, προχώρησε στη διαδικασία της αποκλιμάκωσης, με άμεσο σκοπό την επίτευξη του τέλους του πολέμου (Isserman & Bowman, 2009).

Αξιοσημείωτο είναι πως ο κάθε πρόεδρος είχε να αντιμετωπίσει κάποιες δυσκολίες, που προέκυπταν κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησής τους και αφορούσαν την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α, στην περιοχή της Ινδοκίνας. Αρχικά ο Τζ. Φ. Κέννεντυ είχε αναλάβει μέσω της ρητορικής μεθόδου, να πείσει το λαό των Η.Π.Α., σχετικά με την αμερικανική εμπλοκή στο Βιετνάμ (Bostdorff & Goldzwig, 1994). Ακόμα στην αρχή της διακυβέρνησής του (Fredman, 2014), είχε έρθει αντιμέτωπος με ένα σημαντικό δίλημμα. Από τη μία δεν έπρεπε να εισχωρήσει άλλη ασιατική χώρα σε κομμουνιστική επιρροή και από την άλλη χρειαζόταν να διασφαλίσει πως η Αμερική δεν θα εισερχόταν σε άλλο πόλεμο παρόμοιο με της Κορέας. Αργότερα, τόσο ο Λ. Μπ. Τζόνσον όσο και ο Ρ. Νίξον είχαν να αντιμετωπίσουν το αντιπολεμικό κίνημα που είχε προκύψει εξαιτίας της αντιδημοφιλίας του πολέμου (DeBenedetti, 1987. Isserman & Bowman, 2009. McAdam, & Su, 2002. Neale, 2005). Πρόσθετα, η πιο μεγάλη δυσκολία με την οποία ήρθε αντιμέτωπος ο πρόεδρος Λ. Μπ. Τζόνσον και σήμανε το τέλος της πολιτικής του σταδιοδρομίας, ήταν η επίθεση του Τετ. Η επίθεση αυτή ήταν μία στρατηγική παραπλάνησης και αιφνιδιασμού που υιοθέτησαν οι κομμουνιστές με στόχο την νίκη έναντι των Ν. Βιετναμέζων και κατ' επέκταση των Αμερικάνων (Elliott, 2010). Επιπλέον, ο Ρ. Νίξον είχε και εκείνος με τη σειρά του να διαχειριστεί ένα σημαντικό δίλημμα σε σχέση με την έκβαση του πολέμου. Δηλαδή, υπό την πίεση του αντιπολεμικού κινήματος και της αντιδημοφιλίας του πολέμου, έπρεπε να πετύχει την

απεμπλοκή των Η.Π.Α. από το Βιετνάμ, χωρίς όμως να γίνει ο πρώτος πρόεδρος που θα επωμιζόταν το πολιτικό κόστος της ήττας (Katz, 1997).

Τόσο ο Τζ. Φ Κέννεντυ όσο και ο διάδοχός του, ο Λ. Μπ. Τζόνσον, αποσκοπούσαν στη δημιουργία ενός σύγχρονου δημοκρατικού έθνους στο Ν. Βιετνάμ. (Kissinger, 1994. Latham, 2006). Για να πετύχει την οικοδόμηση της χώρας, ο Τζ. Φ Κέννεντυ, υιοθέτησε το πρόγραμμα των στρατηγικών οικισμών (Latham, 2006). Το πρόγραμμα αυτό είχε ως στόχο την ένταξη των τεράστιων αγροτικών μαζών του Βιετνάμ στο εκλογικό σώμα. Το πρόγραμμα αυτό απέτυχε, καθώς δεν λάμβανε υπόψη την ίδια την ιστορία της χώρας και τις ιδιομορφίες και τις δυσκολίες εξαιτίας της ιστορίας, της διοίκησης και των νομικών θεσμών του Βιετνάμ (Harrison, 1989). Ο Λ. Μπ. Τζόνσον έδωσε και αυτός έμφαση στην ανοικοδόμηση της χώρας του Ν. Βιετνάμ, μέσω του ειρηνευτικού προγράμματος. Όμως και σε αυτή την περίπτωση, παρόλο που έγιναν αξιοσημείωτες προσπάθειες, το πρόγραμμα δεν πέτυχε τους στόχους του (Jones, 2005).

Κατά τη διάρκεια του πολέμου, είναι γνωστό πως και οι τρεις πρόεδροι πραγματοποίησαν πολύ λίγες αναπροσαρμογές στις στρατηγικές που λάμβαναν χώρα στο Βιετνάμ (Daddis, 2013). Αυτό συνέβαινε εξαιτίας της επιτυχημένης πολιτικής που είχε ασκηθεί, από τους Αμερικάνους αξιωματούχους, κατά τη διάρκεια του Β.Π.Π. Η στρατηγική αυτή βασιζόταν στον συμβατικό πόλεμο που ακολούθησαν οι Η.Π.Α. στον Β.Π.Π. Την ίδια στρατηγική ακολούθησαν και στον πόλεμο του Βιετνάμ. Όμως φάνηκε πως η στρατηγική αυτή δεν μπορούσε να επιφέρει τα ίδια αποτελέσματα επιτυχίας, στον πόλεμο του Βιετνάμ. Αυτό συνέβη γιατί ο πόλεμος αυτός, ήταν αντισυμβατικός.

Παρά την κοινή στρατηγική προσέγγιση που ακολουθήθηκε μεταξύ των δύο πολέμων, που αναφέρθηκαν παραπάνω, το διεθνές περιβάλλον της σύγκρουσης του Β.Π.Π. ήταν εκ διαμέτρου αντίθετο με αυτό που συνάντησαν οι Αμερικάνοι στο Βιετνάμ. Πιο αναλυτικά, ο πόλεμος του Βιετνάμ αποτελούσε παρακλάδι του Ψυχρού πολέμου. Με βάση αυτή την παραδοχή, οι Η.Π.Α. χρησιμοποιούσαν με φειδώ την στρατιωτική τους ισχύ, με τον φόβο της πιθανής πρόκλησης ενός πυρηνικού πολέμου (Morgan και συν., 2008).

Επιπρόσθετα, τόσο ο Τζ. Φ Κέννεντυ όσο ο Λ. Μπ. Τζόνσον, δεν είχαν δημιουργήσει κάποιο σημαντικό διάυλο επικοινωνίας, με τη Σοβιετική Ένωση και την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, σε σχέση με την επίλυση του ζητήματος της Ινδοκίνας.

Αντίθετα, ο Ρ. Νίξον επιδιώκοντας την απεμπλοκή από το Βιετνάμ και παράλληλα να διατηρήσει τη θέση των Η.Π.Α. στο Διεθνές σύστημα, ξεκίνησε τις διαπραγματεύσεις με τις δύο αυτές κομμουνιστικές χώρες. Ιδιαίτερα, δεν υπήρχαν διπλωματικές επαφές με την Κίνα, αυτό όμως άλλαξε κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Ρ. Νίξον. Μέσω της τριγωνικής διπλωματίας, ο πρόεδρος, συγκριτικά με τους προκατόχους του, πέτυχε την στρατιωτική απεμπλοκή από το Βιετνάμ. Επομένως ο σκοπός τους επετεύχθη, χωρίς να επέλθει η ήττα των Η.Π.Α. (Hanhimaki, 2003. Kissinger, 1994).

Με βάση τα παραπάνω προκύπτει πως και οι τρεις αυτοί πρόεδροι, παρόλο που διέθεταν μία κοινή βάση πάνω στην οποία ασκούσαν την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α., ήρθαν αντιμέτωποι με διαφορετικές προκλήσεις και συμμετείχαν διαφορετικά στην εξέλιξη του πολέμου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα εργασία είχε ως σκοπό να αναδείξει την αμερικανική πολιτική που ασκήθηκε από τις κυβερνήσεις του Τζ. Φ. Κέννεντυ, του Λ. Μπ. Τζόνσον και του Ρ. Νίξον, κατά τη διάρκεια της αμερικανικής εμπλοκής στον πόλεμο του Βιετνάμ. Η εργασία αυτή επικεντρώθηκε στα γεγονότα που διαδραματίστηκαν από το 1961 έως το 1973, περίοδοι που καλύπτουν τις κυβερνήσεις των τριών αυτών προέδρων.

Συμπερασματικά, η παρουσία των Αμερικάνων στο Βιετνάμ είχε ως στόχο τον περιορισμό της διαρκώς αυξανόμενης επιρροής της Κίνας στη ευρύτερη περιοχή της Ινδοκίνας, ακολουθώντας την πολιτικής της ανάσχεσης (Neale, 2005). Ο Τζ. Φ. Κέννεντυ ήταν ο πρώτος πρόεδρος που ασχολήθηκε ενεργά με το ζήτημα του Βιετνάμ. Κατά τη διάρκεια της θητείας του έπεισε, μέσω επιχειρημάτων, τον αμερικανικό λαό για την εμπλοκή των Η.Π.Α. στην περιοχή του Βιετνάμ (Bostdorff & Goldzwig, 1994). Χαρακτηριστικά, κλιμάκωσε τη βοήθεια ως προς το Ν. Βιετνάμ με προσεκτικές κινήσεις, καθώς είχε ως σκοπό την περιορισμένη εμπλοκή της Κίνας στο Β. Βιετνάμ (Fredman, 2014). Παράλληλα, προσπάθησε να οικοδομήσει ένα σύγχρονο, δημοκρατικό και καπιταλιστικό κράτος στο Ν. Βιετνάμ, με στόχο την αντίσταση των νοτιοβιετναμέζων στον κομμουνισμό και στον ανταρτοπόλεμο. Όμως αυτό που δυσκόλεψε της Η.Π.Α., στην επίτευξη της στρατηγικής της οικοδόμησης ενός έθνους, ήταν πως δεν λάμβαναν υπόψη τους την ίδια την ιστορία της χώρας, τις ιδιομορφίες και τις δυσκολίες της (Kissinger, 1994. Latham, 2006).

Αργότερα, η διακυβέρνηση του Λ. Μπ. Τζόνσον κλιμάκωσε την αμερικανική εμπλοκή στη σύγκρουση του Βιετνάμ. Αρχικά προσπάθησε να διατηρήσει τις πολιτικές του προηγούμενου προέδρου (VanDeMark, 1995). Αυτό όμως άλλαξε γρήγορα, καθώς η πολιτική του προέδρου εστίασε στην αύξηση της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ (Isserman & Bowman, 2009). Το αποτέλεσμα που προέκυψε από το ψήφισμα του κόλπου Τόνκιν, έδωσε το έναυσμα στο Λ. Μπ. Τζόνσον να ξεκινήσει την στρατιωτική αντεπίθεση των Η.Π.Α. (Moise, 1996). Η κλιμάκωση των Η.Π.Α. στον πόλεμο του Βιετνάμ ήταν συχνά περιορισμένη, καθώς γινόταν προσπάθεια να διατηρηθούν μειωμένες οι ανθρώπινες απώλειες. Κυρίως η κλιμάκωση ήταν πολύ προσεκτική και ελεγχόμενη, με στόχο να αποφευχθεί μια πιθανή ενεργή εμπλοκή στη σύγκρουση με την Κίνα ή τη Σοβιετική Ένωση (Morgan, και συν., 2008). Πέρα από

τον πόλεμο που διεξήγαγε η χώρα του με στρατιωτικά μέσα στο πεδίο του Βιετνάμ, η διοίκηση του Λ. Μπ. Τζόνσον παράλληλα επιδίωκε να ανοικοδομήσει των χώρα του Ν. Βιετνάμ. Το εγχείρημα αυτό όμως απέτυχε (Jones, 2005. White, 2009). Το 1968 σειρά είχε η επίθεση του Τετ, η οποία αποτέλεσε μία από τις σημαντικότερες επιχειρήσεις του πολέμου. Το αποτέλεσμα της επίθεσης Τετ, από τη μία οδήγησε τους κομμουνιστές σε βαριά στρατιωτική ήττα, από την άλλη όμως έφερε έμμεσα τεράστιους τριγμούς στην αμερικανική διοίκηση, προκαλώντας ένα πολύ σημαντικό πλήγμα στο εσωτερικό των Η.Π.Α.. Η διακυβέρνηση Λ. Μπ. Τζόνσον, ύστερα από την έκβαση αυτή στον πόλεμο του Βιετνάμ, ουσιαστικά αποτέλεσε το τέλος της προεδρίας του (Elliott, 2010. Isserman & Bowman, 2009).

Ο Ρ. Νίξον, ήταν ο πρόεδρος των Η.Π.Α. που ανέλαβε τη διαχείριση της τελευταίας φάσης του πολέμου. Στόχος του ήταν η επίτευξη της επιτυχίας στα πλαίσια του πολέμου και μιας επιτυχημένης εξόδου της Αμερικής από το Βιετνάμ. Η βιετναμοποίηση ήταν η στρατηγική που χάραξε η διοίκηση του Ρ. Νίξον, με στόχο να τελειώσει την αμερικανική εμπλοκή χωρίς να συνθηκολογήσει μονομερώς (Newman, 1970. King & Anderson, 1971. Kissinger, 1994). Η κυβέρνηση Ρ. Νίξον επιδιώκοντας να απεμπλακεί από το Βιετνάμ και παράλληλα να διατηρήσει τη θέση των Η.Π.Α. στο Διεθνές σύστημα, ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με τη Σοβιετική Ένωση και την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Στα πλαίσια της διπλωματίας μεταξύ Η.Π.Α. και Σοβιετικής Ένωσης έγινε σημαντική προσπάθεια να συνδεθεί η επίλυση του προβλήματος του Βιετνάμ, μέσω της βελτίωσης των σχέσεων μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων. Η τριγωνική διπλωματία διαδραμάτισε πολύ σημαντικό ρόλο στην απεμπλοκή των Η.Π.Α. από το Βιετνάμ (Hanhimaki, 2003. Kissinger, 1994).

Ο εμφύλιος πόλεμος του Βιετνάμ προσέφερε προς ανάλυση την έννοια του «πολέμου δι' αντιπροσώπων». Οι Η.Π.Α. και οι κομμουνιστικές δυνάμεις της Κίνας και της Σοβιετικής Ένωσης, δρούσαν ως έμμεσες εξωτερικές δυνάμεις στον εμφύλιο πόλεμο. Στη συνέχεια οι Η.Π.Α., από παρατηρητές και έμμεσοι υποστηρικτές του Ν. Βιετνάμ, μετατράπηκαν σε άμεσους δράντες του πολέμου. Η ανάγνωση αυτή μπορεί να χαρακτηρίσει το παράδειγμα του πολέμου του Βιετνάμ, ως «Semi Proxy». Αυτό γιατί, από την μία πλευρά στο Ν. Βιετνάμ ανέλαβε πρωταγωνιστικό ρόλο οι Η.Π.Α., ενώ από την άλλη πλευρά το Β. Βιετνάμ πολεμούσε με την έμμεση βοήθεια της Κίνας και της Σοβιετικής Ένωσης (Bar-Siman-Tov, 1984).

Συνολικά, τα αίτια της αποτυχίας του πολέμου οφείλονται στο εσωτερικό μέτωπο των Η.Π.Α., στην άνοδο του αντιπολεμικού κινήματος και της αντιδημοφιλίας του πολέμου και στα γεγονότα που λάμβαναν χώρα και αφορούσαν το στρατιωτικό μέτωπο του πολέμου (Daddis, 2013. DeBenedetti, 1987. Isserman & Bowman, 2009).

Συνολικά, προκύπτει πως και οι τρεις αυτοί πρόεδροι, παρόλο που διέθεταν μία κοινή βάση πάνω στην οποία ασκούσαν την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α., ήρθαν αντιμέτωποι με διαφορετικές προκλήσεις και συμμετείχαν διαφορετικά στην εξέλιξη του πολέμου (Isserman & Bowman, 2009).

Τέλος, οι μετέπειτα πρόεδροι βίωσαν τις συνέπειες του συνδρόμου του Βιετνάμ, σχετικά με την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. Όσον αφορά την επόμενη μέρα του πολέμου, ο πρόεδρος Τζ. Μπους κατά τη διάρκεια της προεδρίας του επανέφερε τις Η.Π.Α. ως ρυθμιστή της παγκόσμιας ασφάλειας, μέσω της ρητορικής της νέας παγκόσμιας τάξης (Giovannini, 2020). Ο πόλεμος του Κόλπου αλλά και η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης παρείχε τα κατάλληλα εφοδία στην ηγεσία Τζ. Μπους να ξεπεράσει οριστικά το Σύνδρομο του Βιετνάμ. Έτσι στα πλαίσια της άσκησης της εξωτερικής πολιτικής, οι Η.Π.Α μετά τον πόλεμο του Κόλπου άλλαξαν σελίδα και άφησαν οριστικά πίσω τους την αποτυχία του Βιετνάμ. (Giovannini, 2020).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bar-Siman-Tov, Y. (1984). The strategy of war by proxy. *Cooperation and Conflict*, 19(4), 263-273. <https://doi.org/10.1177/001083678401900405>
- Belanger, J. A. (1999). *Causes of the Vietnam War: An Academic Look at Wilsonianism and Cold War Effects*. Defence Technical Information Center. <https://doi.org/10.21236/ada388778>
- Bostdorff, D. M., & Goldzwig, S. R. (1994). Idealism and pragmatism in American foreign policy rhetoric: The case of John F. Kennedy and Vietnam. *Presidential Studies Quarterly*, 515-530. <http://www.jstor.org/stable/27551281>
- Brown, S. (2016). Purposes and pitfalls of war by proxy: A systemic analysis. *Small Wars & Insurgencies*, 27 (2), 243-257. <https://doi.org/10.1080/09592318.2015.1134047>
- Correll, J. T., & Kennedy, F. (2006). Barrel Roll. *Air Force Magazine*, 89(8),54.
- Clymer, A. (1991). Congress Acts to Authorize War in Gulf. *New York Times*.
- Cohen, R., & Wilson, P. A. (1988). Superpowers in decline? Economic performance and national security. *Comparative Strategy*, 7(2), 99-132. <https://doi.org/10.1080/01495938808402737>
- Crane, C. C. (2018). Creating Great Expectations: Strategic Communications and American Airpower. *Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press*. <https://press.armywarcollege.edu/monographs/388>
- Daddis, G. A. (2011). *No Sure Victory: Measuring US Army Effectiveness and Progress in the Vietnam War*. Oxford University Press.

- Daddis, G. A. (2012). The problem of metrics: Assessing progress and effectiveness in the Vietnam War. *War in History*, 19(1), 73-98. <https://doi.org/10.1177/0968344511422312>
- Daddis, G. (2013). *Westmoreland's war: Reassessing American strategy in Vietnam*. Oxford University Press.
- DeBenedetti, C. (1987). Lyndon Johnson and the Antiwar Opposition. In R. A. Divine (Ed.), *The Johnson Years, Volume Two: Vietnam, the Environment, and Science* (pp. 23–53). University Press of Kansas. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1p2gk94.5>
- Dell, M., & Querubin, P. (2018). Nation building through foreign intervention: Evidence from discontinuities in military strategies. *The Quarterly Journal of Economics*, 133(2), 701-764. <https://doi.org/10.1093/qje/qjx037>
- Elliott, M. (2010). *RAND in Southeast Asia: a history of the Vietnam War Era*. Rand Corporation.
- Ewing, S. (2017). The Ethics of the Vietnam War. *The Kabod*, 3(2), 6. Retrieved from <https://digitalcommons.liberty.edu/kabod/vol3/iss2/6>
- Fredman, Z. (2014). “The specter of an expansionist China”: Kennedy administration assessments of Chinese intentions in Vietnam. *Diplomatic History*, 38(1), 111-136. <https://doi.org/10.1093/dh/dht071>
- Gartner, S. S., & Myers, M. E. (1995). Body counts and " success" in the Vietnam and Korean Wars. *The Journal of Interdisciplinary History*, 25(3), 377-395. <https://doi.org/10.2307/205692>

- Giovannini, K. (2020). *The Vietnam Syndrome and Its Effects on the US Public and Foreign and Domestic Policy Decisions During the Post-Vietnam Era Between 1975-1991*. *Boise State University Theses and Dissertations*.
<https://doi.org/10.18122/td/1698/boisestate>
- Givens, R. P. (2002). *1972 Easter Offensive*. In *Turning the Vertical Flank: Airpower as a Maneuver Force in the Theater Campaign* (pp. 49–64). Air University Press.
<https://doi.org/10.21236/ada403006>
- Hanhimaki, J. (2003). Selling the 'Decent interval': Kissinger, triangular diplomacy, and the end of the Vietnam war, 1971-73. *Diplomacy and Statecraft*, 14(1), 159-194.
<https://doi.org/10.1080/09592290412331308771>
- Harrison, J. P. (1989). *The Endless War*. In *The Endless War*. Columbia University Press.
- Haun, P., & Jackson, C. (2015). Breaker of armies: Air Power in the Easter Offensive and the Myth of Linebacker I and II in the Vietnam War. *International Security*, 40(3), 139-178. https://doi.org/10.1162/ISEC_a_00226
- Head, W. P. (2002). Menu Bombing. In *WAR FROM ABOVE THE CLOUDS: B-52 Operations during the Second Indochina War and the Effects of the Air War on Theory and Doctrine* (pp. 40–42). *Air University Press*.
- Herring, G. (2013). *America's longest war: the United States and Vietnam, 1950-1975*. McGraw-Hill Higher Education.
- Herring, G. C. (2021). Nixon's "Laotian Gamble". *Army History*, (119), 6-19.
<https://www.jstor.org/stable/27016309>

Hilsman, R. (1962). A strategic concept for South Vietnam. *Roger Hilsman Personal Papers, Countries Files, 1961-1964*.

Hoff, J. (1996). A revisionist view of Nixon's foreign policy. *Presidential Studies Quarterly*, 26(1), 107-129. <https://www.jstor.org/stable/27551553>

Isserman, M., & Bowman, J. S. (2009). *Vietnam War*. Infobase Publishing.

Jones, F. L. (2005). Blowtorch: Robert Komer and the making of Vietnam pacification policy. *The US Army War College Quarterly: Parameters*, 35(3), 10. <https://doi.org/10.55540/0031-1723.2270>

Katz, A. Z. (1997). Public opinion and foreign policy: The Nixon administration and the pursuit of peace with honor in Vietnam. *Presidential Studies Quarterly*, 27(3), 496-513. <https://www.jstor.org/stable/27551765>

Kimball, J. (2006). The Nixon Doctrine: A Saga of Misunderstanding. *Presidential Studies Quarterly*, 36(1), 59-74. <https://doi.org/10.1111/j.1741-5705.2006.00287.x>

King, A. A., & Anderson, F. D. (1971). Nixon, Agnew, and the “silent majority”: A case study in the rhetoric of polarization. *Western Speech*, 35(4), 243-255. <https://doi.org/10.1080/10570317109373712>

Kissinger, H. (1994). *Diplomacy*. Simon and Schuster.

Latham, M. E. (2006). Redirecting the revolution? The USA and the failure of nation-building in South Vietnam. *Third World Quarterly*, 27(1), 27-41. <https://doi.org/10.1080/01436590500368743>

Lind, M. (2013). *Vietnam: The necessary war*. Simon and Schuster.

Marston, D., & Malkasian, C. (Eds.). (2011). *Counterinsurgency in modern warfare*. Bloomsbury Publishing.

McAdam, D., & Su, Y. (2002). The War at Home: Antiwar Protests and Congressional Voting, 1965 to 1973. *American Sociological Review*, 67(5), 696–721.
<https://doi.org/10.2307/3088914>

Morgan, F. E., Mueller, K. P., Medeiros, E. S., Pollpeter, K. L., & Cliff, R. (2008). *Dangerous thresholds: managing escalation in the 21st century*. Rand Corporation.

Moise, E. E. (1996). *Tonkin Gulf and the escalation of the Vietnam War*. University of North Carolina Press.

Miller, P. D. (2020). *VIETNAMIZATION, 1966-1973*. In *Withdrawal Deadlines In War: Vietnam, Iraq, and Afghanistan* (pp. 4–12). Atlantic Council.

Mueller, J. E. (1980). The search for the “breaking point” in Vietnam: The statistics of a deadly quarrel. *International Studies Quarterly*, 24(4), 497-519.
<https://doi.org/10.2307/2600287>

Neale, J. (2005). *Αμερικανικός Πόλεμος, Βιετνάμ 1960-1975*, μτφρ. Ρούντος Ν., Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Αθήνα.

Newman, R. P. (1970). *Under the veneer: Nixon's Vietnam speech of November 3, 1969*. *Quarterly Journal of Speech*, 56(2), 168-178.
<https://doi.org/10.1080/00335637009382998>

- Prentice, D. L. (2016). *Choosing "the Long Road": Henry Kissinger, Melvin Laird, Vietnamization, and the War over Nixon's Vietnam Strategy*. *Diplomatic History*, 40(3), 445-474. <https://doi.org/10.1093/dh/dhv002>
- Proctor, P. (2011). Message versus Perception during the Americanization of the Vietnam War. *The Historian*, 73(1), 88-112. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6563.2010.00287.x>
- Ravenal, E. C. (1971). The Nixon Doctrine and Our Asian Commitments. *Foreign Affairs*, 49(2), 201-217. <https://doi.org/10.2307/20037832>
- Sander, R. D. (2014). *Invasion of Laos, 1971: Lam Son 719*. University of Oklahoma Press.
- Savage, P. L., & Gabriel, R. A. (1976). Cohesion and disintegration in the American Army: An alternative perspective. *Armed Forces & Society*, 2(3), 340-376. <https://doi.org/10.1177/0095327X7600200302>
- Seidule Colonel, T. (2015). *Stand Up and Fight! The Creation of US Security Organizations, 1942-2005*. United States Army War College Press.
- Simons, G. (1998). *Vietnam Syndrome: Impact on US Foreign Policy*. Springer.
- Siniver, A. (2008). *Nixon, Kissinger, and US foreign policy making. The machinery of crisis*, Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511511660>
- Slantchev, B. L. (2014). *National Security Strategy: The Vietnam War, 1954-1975*. University of California, 19.
- Sorley, L. (1999). *A better war: the unexamined victories and final tragedy of America's last years in Vietnam*. HMH.

VanDeMark, B. (1995). *Into the quagmire: Lyndon Johnson and the escalation of the Vietnam War*. Oxford University Press.

Varsori, A. (2003). *Britain and US Involvement in the Vietnam War during the Kennedy Administration, 1961-63*. *Cold War History*, 3(2), 83-112.
<https://doi.org/10.1080/713999980>

White, J. P. (2009). *Civil affairs in Vietnam*. Center for Strategic and International Studies, Washington, DC.,
http://csis.org/files/media/csis/pubs/090130_vietnam_study.

Wilson, J. (2014) *The Invasion of Cambodia: A New Means of Propelling Vietnamization Policy*. In *Burke Academic Review* (pp. 28-35). Publication Stuff.
https://doi.org/10.4324/9780203301128_chapter_16

<https://www.history.com/topics/cold-war/domino-theory>

<https://vietnamheartofwar.com/1955/11/01/1-november-1955-maag-formed-for-south-vietnam/>